

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE ve DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MEB ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ ÖYKÜ KİTAPLARININ DEĞERLER
EĞİTİMİNE ETKİSİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nesibe UZUNDAĞ CAN

Ankara,2025

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE ve DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MEB ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ ÖYKÜ KİTAPLARININ DEĞERLER
EĞİTİMİNE ETKİSİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nesibe UZUNDAĞ CAN

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Halise Kader ZENGİN**

Ankara,2025

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE ve DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MEB ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ ÖYKÜ KİTAPLARININ DEĞERLER
EĞİTİMİNE ETKİSİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Halise Kader ZENGİN**

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

1-Doç. Dr. Halise Kader ZENGİN

2-Doç. Dr. Fatma ÇAPCIOĞLU

3-Dr. Öğr. Üyesi Yasemin İPEK

**Tez Savunması Tarihi
18/04/2025**

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Doç. Dr. Halise Kader ZENGİN danışmanlığında hazırladığım “**MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitaplarının Değerler Eğitimine Etkisi Bağlamında İncelenmesi (Ankara-2025)**” adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

16.05.2025

Nesibe UZUNDAĞ CAN

ÖNSÖZ

Bu çalışma öykü kitaplarındaki değerleri ve öykü kitaplarının çocukların yardımlaşma–iş birliği ve sevgi-hoşgörü değerini kazanmalarına etkisini incelemektedir. Bu alandaki literatüre katkı sağlamayı ve okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin önemine dikkat çekmeyi umarak bu çalışma tamamlanmıştır.

Bu tezi hazırlamamda emeğini ve değerli vaktini hiçbir zaman esirgemeyen ve yol gösteren saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Halise Kader ZENGİN’e sabrı ve desteği için sonsuz teşekkür ederim.

Okul öncesi öğretmenliği mezunu olarak, yüksek lisans ders döneminde benim için farklı bir alan olan din eğitimi bilimi konusunda bilgi ve tecrübeleri ile kendilerinden çok şey öğrendiğim Prof. Dr. Mualla SELÇUK, Prof. Dr. Cemal TOSUN ve Prof. Dr. Recai Doğan’ a teşekkür ederim.

Çalışma süresince her zaman yanımda olup destek veren kıymetli arkadaşlarım Fatma TEKE ve Dr. Zeynep YILDIRIM’a dostlukları için, çocuklarının çalışmaya katılımı konusunda hiç tereddüt etmeden yardımcı olan velilerime ve yüzlerine baktığımda beni her zaman mutlu eden minik öğrencilerime teşekkür ederim.

İhtiyaç duyduğum her an yanımda olan ağabeyim ve kardeşime, dualarını üzerimde her zaman hissettiğim canım annem ve babama, süreç boyunca desteğini esirgemeyen hayatı paylaşmaktan mutluluk duyduğum kıymetli eşime, canımdan çok sevdiğim yavrularım Ömer Taha ve Zeynep Rana’ya sevgileri ve sabırları için sonsuz teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

Nesibe UZUNDAĞ CAN
Ankara-2025

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLOLAR LİSTESİ	v
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1
1. Araştırmanın Problemi	1
2. Araştırmanın Amacı	5
3. Araştırmanın Önemi	6
4. Araştırmanın Soruları.....	8
5. Sınırlılıklar	8
6. İlgili Araştırmalar.....	8

I. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEM DEĞER EĞİTİMİNDE ÇOCUK EDEBİYATI

1. DEĞERLER EĞİTİMİ.....	13
1.1. Değer Kavramı	13
1.2. Değerler Eğitimi	14
1.3. Değer Eğitimi Yaklaşımları.....	18
1.3.1. Değer Telkini Yaklaşımı	18
1.3.2. Değer Analizi Yaklaşımı	19
1.3.3. Değer Açıklama Yaklaşımı (Değer Belirginleştirme)	20
1.3.4. Ahlakî Muhakeme (Ahlaki İkilem) Yaklaşımı	22
2. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DEĞERLER EĞİTİMİ	22
3. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUK EDEBİYATI	25
3.1. Çocuk Edebiyatı Örneği Olarak Resimli Öykü Kitapları.....	30
3.1.1. İçeriksel Özellikler	31
3.1.1.1. Tema.....	31
3.1.1.2. Konu.....	31
3.1.1.3. Kahramanlar	32
3.1.1.4. Dil ve Anlatım.....	33
4. ÇOCUK EDEBİYATI VE DEĞERLER EĞİTİMİ	33

II. BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	37
2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU.....	38
2.1. Öykü Kitaplarında Geçen Değerlerin Tespitine İlişkin Çalışma Grubu.....	38
2.2. Çocukların Öykü Kitapları Aracılığıyla Değer Kazanımına İlişkin Çalışma Grubu	44
3. VERİLERİN TOPLANMASI	45
3.1. Öykü Kitaplarında Geçen Değerlere İlişkin Verilerin Toplanması	45
3.2. Çocukların Öykü Kitapları Aracılığı ile Değer Kazanımına İlişkin Verilerin Toplanması.....	46
3.2.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun Hazırlanması ve Uygulanması.....	46
3.2.2. Etkinlik Planlarının Hazırlanması ve Uygulama Süreci.....	47
4. VERİLERİN ANALİZİ.....	49

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1. MEB ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ ÖYKÜ KİTAPLARINDA GEÇEN DEĞERLERE İLİŞKİN BULGULAR.....	52
1.1. Adalet	55
1.2. Aile Bütünlüğü	56
1.3. Çalışkanlık.....	58
1.4. Dostluk	59
1.5. Duyarlılık.....	61
1.6. Dürüstlük	63
1.7. Estetik	64
1.8. Mahremiyet.....	65
1.9. Merhamet.....	67
1.10. Mütevazılık.....	68
1.11. Özgürlük	69
1.11. Sabır.....	70
1.12. Sağlıklı Yaşam.....	71

1.13. Saygı	73
1.14. Sevgi	74
1.15. Sorumluluk	76
1.16. Tasarruf.....	77
1.17. Temizlik.....	79
1.18. Vatanseverlik	80
1.19. Yardımseverlik	81
2. ÖYKÜ KİTAPLARININ ÇOCUKLARIN DEĞER KAZANIMINA ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	83
2.1.Yardımlaşma- İş Birliği Değerine İlişkin Bulgular	83
2.2. Sevgi- Hoşgörü Değerine İlişkin Bulgular	93

IV BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ.....	107
ÖNERİLER	109
KAYNAKÇA.....	110
EKLER	118
EK-1 Değer Kontrol Listesi	118
EK-2 Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanım Ölçeği İzin	123
EK-3 Etkinlik Planları.....	124
EK-4 Etik Kurul İzin	164
EK-5 MEB Araştırma İzin	165
EK-6 Veli Onam Formu	166
ÖZET	166
ABSTRACT	169

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: “MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Serisi”nde Yer Alan Kitapların Özetleri	39
Tablo 2: Etkinlik Planlarını Uygulama Zamanları.....	48
Tablo 3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Puanlama Tablosu	50
Tablo 4: Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Değerler.....	52
Tablo 5: Öykü Kitaplarında Geçen Adalet Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	55
Tablo 6: Aile Bütünlüğü Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	56
Tablo 7: Çalışkanlık Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı.....	58
Tablo 8: Dostluk Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	59
Tablo 9: Duyarlılık Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı.....	61
Tablo 10: Dürüstlük Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı.....	63
Tablo 11: Estetik Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	64
Tablo 12: Mahremiyet Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı.....	66
Tablo 13: Merhamet Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı.....	67
Tablo 14: Mütevazılık Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı.....	68
Tablo 15: Özgürlük Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	69
Tablo 16: Sabır Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı.....	70
Tablo 17: Sağlıklı Yaşam Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı.....	72
Tablo 18: Saygı Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	73
Tablo 19: Sevgi Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	74
Tablo 20: Sorumluluk Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	76
Tablo 21: Tasarruf Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	78
Tablo 22: Temizlik Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	79
Tablo 23: Vatanseverlik Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	80
Tablo 24: Yardımseverlik Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı	81
Tablo 25: Öğrencilerin Yardımlaşma-İş Birliği Değerine Yönelik Puanları.....	83
Tablo26: “Ezgi okul bahçesini ağaçlandırmak için fidan dikeyor. Ezgi fidan dikme işini daha kolay ve daha çabuk nasıl tamamlar?” Sorusunun Cevapları.....	84
Tablo 27 : “Tek başına yaparken ne hissetmiş olabilir?” Sorusunun Cevapları	85

Tablo 28: “Efe ve annesi Efe’nin doğum günü için balonları şişirip evi süslüyorlar. Bu işi akşama kadar bitirmeleri gerekiyor. Efe’nin kardeşi Ezgi ne yapmalıdır? Neden?” Sorusuna Verilen Cevaplar.....	87
Tablo 29: “Efe ve annesi ne hissetmiş olabilir?” Sorusuna Verilen Cevaplar.....	88
Tablo 30: Çocuklara “Ezgi salıncağa binmiş ve tek başına sallanmaya çalışıyor. Ama henüz salıncakta sallanmayı bilmediği için biraz zorlanıyor. Bu durumu göre Mert ne yapmalıdır?” Sorusuna Verilen Cevaplar	90
Tablo 31: Çocukların “Ezgi salıncakta tek başına salıncakta sallanmaya çalışırken ne hissetmiş olabilir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	91
Tablo 32: Öğrencilerin Sevgi- Hoşgörü Değerine Yönelik Puanları.....	94
Tablo 33: “Annesi evde top oynamamasını söylediği halde Ahmet evde top oynar. Ahmet’in topu vazoya çarpar ve vazo kırılır. Sence Ahmet bu durumda ne yapmalıdır? Neden?” Sorsa Verilen Cevaplar	95
Tablo 34: “Ahmet vazoyu kırınca ne hissetmiş olabilir?” Sorusuna Verilen Cevaplar.....	96
Tablo 35: “Elif annesiyle oyun oynamak istiyor. Annesi o gün çok yorulduğu için biraz dinlenmek istediğini ve kitap okumak istediğini söylüyor. Oyunu daha sonra oynayabileceklerini söylüyor. Elif bu durumda ne yapmalıdır? Neden?” Sorusunun Cevapları	99
Tablo 36: “Öğretmen renk bulmaca oyunu oynatıyor. Öğretmen ‘şimdi herkes mor renkli bir şey bulup yanıma getirsin’ der. Sınıfta mor rengi arayan Eda mor menekşeyi görür. Eda mor menekşeyi nasıl götürmelidir?” Sorusuna Verilen Cevaplar	102

KISALTMALAR

Akt	: Aktaran
Bkz	: Bakınız
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
EÇE	: Erken Çocukluk Eğitimi
Ed	: Editör
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
s.	: sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Vd	: ve diğerleri
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu

GİRİŞ

1. Araştırmanın Problemi

Erken çocukluk yılları çocuğun doğumundan itibaren gelişiminin en hızlı ve en önemli olduğu dönemdir. Çocuğun doğduğu günden itibaren temel eğitim almaya başladığı döneme kadar devam eden bu süreç bedensel, psikomotor, sosyal, duygusal, zihinsel ve dil gelişiminin büyük oranda tamamlandığı aynı zamanda kişiliğinin şekillenmeye başladığı bir eğitim dönemidir (Aral ve Kandır, 2002:14).

Bireylerin zihinsel gelişiminin %50'si 4 yaşına, %30'u 4 yaşından 8 yaşına, %20'si ise 8 yaşından 17 yaşına kadar tamamlandığı tahmin edilmektedir. Bu bilgi göz önüne alındığında okul öncesi dönemdeki eğitimin değerinin oldukça büyük olduğu görülmektedir. Bu dönemde iyi planlanmış bir okul öncesi eğitimi sayesinde çocuğun yetenek ve becerilerini geliştirmek, yeni bilgiler ve doğru davranışlar kazandırmak mümkündür (Poyraz ve Dere, 2003: 17). Okul öncesi eğitim, çocuğun öğrenim hayatı ile sosyal ve duygusal yaşamını da biçimlendirecek olan tüm eğitim sisteminin en önemli basamağıdır. Bu yüzden ciddi, bilimsel ve sistematik bir organizasyonla yönlendirilmesi büyük önem taşımaktadır (Arı, 2005: 31). Çocuğu yönlendiren ve çocuğun topluma uyumunu sağlamasına etki eden unsurlardan biri ortak erdem ve değerlerin kazandırılmasıdır.

Çocuğun başarılı bir yetişkin olması kadar erdemli bir birey olarak da toplumda yerini almasının büyük bir önemi vardır. Erdemler, her toplumda ulaşılması gereken değerler arasında yer almaktadır. Doğruluk, saygı, yardımseverlik, görgü kurallarına uyma ve hakları gözetme gibi nitelikler her dönemde değerli kabul edilmiştir. Toplumların düzen içinde varlıklarını sürdürebilmesi için yalnızca yasalara uyulması yeterli olmamaktadır. Aynı zamanda ortak insancıl değerlerin de toplumu birleştirici bir rolü vardır. Bu değerler olmadan toplumsal yaşamın sağlıklı bir şekilde devam etmesi

zorlaşmaktadır (Yörükoğlu, 2003: 221). Değerlere sahip bireylerin yetiştirilmesi hem bireysel hem de toplumsal açıdan sürdürülebilir bir düzenin temellerini atmak için oldukça önemlidir.

Değerler; eğitim aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılan, bireyin yalnızca kendisi, ailesi ve çevresi için değil tüm insanlık için faydalı olmasını sağlayan, öğretilip öğrenilebilen kavramlardır (Kılınç, 2015: 9). Bu değerler, bireyin düşünme, karar verme, seçim yapma ve davranış biçimlerini şekillendiren ahlakî ilke ve kurallardır. Birey, dışsal kontrol mekanizmaları olan kanunlar ve normlardan önce kendi iç kontrolünü sahip olduğu değerler sayesinde başarmaktadır (Sapsağlam, 2023: 10).

Din, bireysel ve toplumsal yaşamı şekillendiren önemli telkin ve ilkeler sunarak değerlerin oluşumunda etkili bir rol oynamaktadır. Bu yönüyle din birçok değere kaynak oluşturmaktadır. Bireyler dini inançlarını içselleştirirken, o inançlara dayalı değerleri de benimsemektedirler. Dinin değer verdiği şeyler kutsanırken değersiz gördükleri ise göz ardı edilmektedir (Kaymakcan, 2010:11). Değerler ve din birbirleriyle ilişkili kavramlardır. Bazen farklı kaynaklara dayandırılrsa da değerlerin en önemli kaynağı dindir (Dam, 2019:31). Dinler insanın sadece inanç dünyasını ve manevi ihtiyaçlarını değil aynı zamanda bir yaşam biçimi olarak davranışlarını ve insan ilişkilerini de düzenlemekte ve bu ilişkilerin belirli değerler doğrultusunda şekillenmesini arzulamaktadır (Mehmedoğlu, 2013:180).

Çocuklar değer kavramıyla ilk önce ailede tanışmaktadır. Daha sonra değerlere dair ilk kazanımlar okul öncesi dönemde edinilmektedir. Erken yaşlarda kazanılan değerlerin etkisi tüm yaşam boyu devam etmektedir (Uyanık Balat ve Dağal Balaban, 2006: 7). Toplumda barış, hoşgörü ve sosyal empatiyi sağlamak için yasaların yanı sıra değerler temelli bir yaşam tarzı da önemlidir. Bu hedefe ulaşmanın yolu, erken çocukluk

döneminden itibaren kaliteli bir değerler eğitiminden geçmektedir (Aydın ve Gürler, 2012: 15).

Değerler eğitimi; diğerlerini anlama ve onlara tahammül gösterme, toplumsal duyarlılığı geliştirme gibi davranışları sergileyen bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir süreçtir (Ekşi ve Katılmış, 2015: 13). Değerler eğitimi çocukların hem kendilerine hem de içinde yaşadıkları topluma faydalı olacak temel değerleri psikolojik, bilişsel ve sosyal gelişimlerine uygun bir şekilde kazanmalarını hedeflemektedir. Bu eğitim sorumluluk, sevgi ve karakter eğitimini desteklemenin yanı sıra insanî değerlerin kazandırılması, bireylerin kendisiyle ve çevresiyle barışık olmaları ayrıca toplumsal düzenin korunması amacını da taşımaktadır (Aydın ve Gürler, 2012: 15).

Değerler eğitimi sayesinde çocuklar içinde bulundukları çevrenin benimsediği değerleri öğrenerek, yaşamı olumlu bir şekilde değerlendiren, değişen topluma uyum sağlayabilen, kendi sorumluluklarının farkında olan ve sağlıklı bir kişilik geliştiren bireyler olarak yetişmektedir (Mac Naughton ve Hughes, akt. Uzun ve Köse, 2017:307). Erken çocukluk yıllarında değerler ve tutumlar şekillenmeye başlamaktadır. Bu yüzden okul öncesi eğitim merkezlerinde gerçekleştirilen eğitim aktivitelerinde değerler eğitimi etkinlikleri yapılması önemlidir (Ülavare ve Veisson, 2015, akt. Ömeroğlu ve Sapsağlam, 2023: 54). Çünkü çocukların herhangi bir yapılandırılmış ortam olmadan değerleri kendi kendilerine öğrenmeleri çok zordur. Bir bireyin etik kurallara uymaması o kişinin toplumdan dışlanmasına, mutsuzluğuna, başarısızlığına yol açabilmektedir. Değerleri benimsemek çocukların mutlu olmalarına katkıda bulunmaktadır (Alpöge, 2011: 10).

Değerlerin çocuklara kazandırılmasında resimli çocuk kitaplarının yeri büyüktür. Çocuklar değerlere dair kapsamlı bilgileri öyküler, masallar ve hikâyelerle öğrenmektedir. Bunlar vasıtasıyla değerlerin, kendilerinin ve diğer insanların

yaşamlarındaki yerini ve önemini kavramaktadır (Narvaez, 2002, akt. Öztürk ve Buldur, 2022). Hikâyeler çocukların ve gençlerin psikolojik gelişimlerinde etkili bir pedagojik araç olarak kabul edilmektedir (Rossiter, 2002, akt. Akan, 2020). Fersahoğlu (2003) hikâyelerin kuşaklar arası bir iletişim türü olduğunu, temel evrensel ilkelerin kendisinde bulunduğu Kur'an'ı Kerim'in birçok insanî gerçeği hikâyeler yoluyla anlattığını belirtmiştir. Din ve ahlak eğitiminde kullanılan hikâyeler soyut kavramların, somut örneklerle ifade edilmesi açısından da önem taşımaktadır. Çocuğa soyut olarak anlatılan konuların/olayların çocuk üzerinde etkili olması, çocuğun anlatılan şeyin yaşanılabilir olduğunu görmesiyle doğru orantılıdır. Hikâyeler de çocuğa örnek olunacak davranışların tasviri demektir (Okumuşlar, 2006:241). Çocuk kitapları erken çocukluk döneminden itibaren çocukların insan ve yaşam gerçekliğine dair bireysel değerler oluşturmada önemli bir rol oynamaktadır. Çocuk kitapları değişik karakter özellikleri dolayısıyla çeşitli kişilikleri canlandırmaktadır. Çocuklara insanların farklı özellikleri olabileceğini, değişik kültürlerdeki insanları ve onların yaşamını tanıtmaktadır. Çocukları sayısız duygu ve düşünce örnekleriyle buluşturmaktadır. Onların kendilerini tanıma ve çevresindeki kişileri anlamaya yönelik bir bilinçlenme sürecine sokmaktadır. Çocuklar okudukları-dinledikleri kitapların kahramanlarının fiziksel ve ruhsal özelliklerinden, onların davranış ve eylemlerinden etkilenmektedir. Bu kahramanlar onların öykünecekleri yeni modeller oluşturmaktadır (Sever, 2007: 47-48). Bu anlamda değer öğretmek ve kazandırmak üzere oluşturulan kaynak materyallerin de çeşitli özellikleri barındırmaları ve öğretim amaçları bakımından uygun olmaları önem arz etmektedir. Kaynak materyal eksikliği ise yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Kuzu, 2015; Bartan, 2018; Dal, 2018; Kozikoğlu, 2018).

MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından ¹ okul öncesi eğitim kurumlarının tüm anasınıflarına 3 adet öykü seti gönderilmiştir. Bu öykü setlerinden biri

¹Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün 24.03.2023 tarihli ve E.28219185-101.99-73039971 sayılı yazısında belirtilmiştir.

Erken Çocukluk Eğitiminde (EÇE)² Kalite ve Erişimin Arttırılması projesi kapsamında yazılan 36 adet öykü kitabından oluşmaktadır. Bu öykü setlerinin MEB tarafından hemen hemen tüm okullara gönderilmesi okul öncesi öğretmenlerinin eğitim materyali olarak resimli hikâye kitaplarına ücretsiz bir şekilde ulaşmaları ve aynı kaynaklardan tüm öğrencilerin yararlanması açısından önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın temel problemini “MEB Erken Çocukluk Eğitimi öykü kitaplarıyla öğrenciler değer kazanmakta mıdır?” sorusu oluşturmaktadır. Bu problem cümlesine bağlı olarak MEB Erken Çocukluk Eğitimi öykü kitaplarında hangi değerlere yer verilmiştir? Bu öykü kitaplarının 4-6 yaş öğrencilerin değer kazanımına katkısı var mıdır? Sorularına cevap aranmıştır.

2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, MEB öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına etkisinin tespitidir. Araştırma aynı zamanda MEB Erken Çocukluk Eğitimi öykü kitaplarında yer alan değerlerin hangileri olduğunu ve bunlara kitaplarda nasıl yer verildiğinin tespit edilerek, okul öncesi eğitim programıyla ilişkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Günümüzde artık ahlakî sorunlar sadece bireysel veya toplumsal niteliklerle sınırlı kalmayıp, tüm dünyayı ilgilendirir hale gelmiştir. Tüm bu sorunların çözümü için modern eğitim ve düşünce sistemi yerine, bazı düşünürler tarafından “değerler eğitimi” olarak da adlandırılan bir eğitim şekline bahsetmektedir. Değerler eğitimi ailede başlayan, okulla devam eden ve toplumun tüm kurumlarını ilgilendiren geniş bir alandır. Değerler eğitiminin temel felsefesi; tüm dünyadaki insanların ‘insan olduğu

² “Erken Çocukluk Eğitiminde (EÇE) Kalite ve Erişimin Arttırılması” projesi Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmekte, Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF’in teknik desteğiyle yürütülmektedir. Proje, tüm çocukların erken çocukluk eğitimi hizmetlerine erişimini ve okul öncesi eğitimin kalitesini arttırmayı hedeflemektedir. Proje ile erken çocukluk eğitimi hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve çeşitlendirilmesi de hedeflenmektedir (<https://erkencocuklukegitimi.org/proje-hakkinda>).

bilincine' ulaşabilmesi için yine tüm insanlık olarak ortak bir çaba harcamasıdır (Köylü, 2006: 90-92). Bu felsefe doğrultusunda değerler eğitiminin disiplinler arası bir anlayışa sahip olduğu söylenebilir. Din, ahlâk ve değerleri birbirinden bağımsız düşünmek imkânsızdır. Din, bir toplumun değerlerini oluştururken, değerler eğitimi de bu değerleri bireylere öğretmektedir. Toplum içinde yaşayan insanları bu değerlere uygun davranışlar sergilemeleri konusunda teşvik etmektedir.

Değerler felsefe, psikoloji ve sosyolojinin yanı sıra eğitim bilimleri ve din eğitimi ile ilgilendiren bir kavramdır. Tosun (2010), din eğitimi biliminin hem ilâhiyat bilimlerinden hem de eğitim bilimlerinden faydalanan disiplinler arası nitelikli bir disiplin olduğunu belirtmiştir. Değerler eğitiminin disiplinler arası çalışılması gerektiğinin bir yansıması olarak din eğitimi ve eğitim bilimleri başta olmak üzere farklı disiplinlerin bulunduğu Erken Çocuklukta Ahlak ve Değer Eğitimi lisansüstü programları açılmıştır. Bu çalışmanın eğitim bilimleri ve din eğitimi bilimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca ebeveynlere, okul öncesi öğretmenlerine ve 4-6 yaş grubu Kur'an Kursu öğreticilerine, çocuk kitabı yazar ve çizerlerine, değerler eğitimi alanında çalışan araştırmacılara fayda sağlaması amaçlanmaktadır.

3. Araştırmanın Önemi

Değerler eğitimi bireylerde ahlaki değerlerin yanı sıra toplumda giderek artan ahlaki, etik ve akademik sorunlara rehberlik ederek dünyamızın daha güvenilir ve yaşanabilir bir yer haline gelmesine katkı sunmaktadır (Altan, 2011: 55). Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de değerler eğitime verilen önem giderek artmaktadır. Son yıllarda değerler eğitimiyle ilgili eğitim politikaları çalışmaları, akademik çalışmalar, değerlerin eğitim müfredatına dâhil edilmesi, bu alanda yazılan çocuk kitapları ve eğitim materyalleri sayısı artmaktadır. MEB 2023 eğitim vizyonunun temel amacında da değerlere vurgu yapılmıştır. Bu amaç "çağın ve geleceğin becerileriyle donanmış ve

bu donanımını insanlık hayrına sarf edebilen, bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı, nitelikli, ahlaklı bireyler yetiştirmektedir” (MEB, 2018:7).

Demir ve Yılmaz (2022) tarafından Millî Eğitim Şûraları’nda ahlâk ve değer eğitimi ile ilgili alınan kararlara dair değerlendirme çalışmasında Cumhuriyet’in ilanından günümüze Millî Eğitim Şûraları incelendiğinde, ilk şûralarda ağırlıklı olarak ahlâk eğitimi üzerinde durulduğu, günümüze yakın şûralarda ise değer eğitimi kavramı üzerinde durulduğu görülmektedir. 19. Şûrada ise okul öncesi öğretim programında değer eğitime yer verilmesine yönelik bir karar alınmıştır. 20. Millî Eğitim Şûra kararlarından birisi “okul öncesi öğretim programında çocuğun gelişim düzeyi dikkate alınarak din, ahlâk ve değerler eğitimi yer almalıdır” maddesidir. 2024 yılı Şubat ayında güncellenen ve 2024-2025 eğitim öğretim yılı anaokullarında uygulanan Okul Öncesi Eğitim programında da değerler eğitime daha çok yer verildiği görülmektedir. 2013 ve daha önceki yıllarda hazırlanan programların kazanımlarında değerler ile ilgili açık bir kazanım bulunmazken 2024 yılında güncellenen okul öncesi eğitim programına “İçinde yaşadığı toplumun kök değerlerini içselleştirir” kazanımı eklenmiştir. 2024-2025 eğitim öğretim yılında anasınıflarında uygulanmaya başlanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde ise değerler eğitimi programlar arası bir bileşen olarak “Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi” temel alınarak belirlenmiş olup insanî değerlerle birlikte millî ve manevî değerlerin kazandırılması amaçlanmıştır.

MEB dışında Diyanet İşleri Başkanlığı da okul öncesi dönemde din ve değerler eğitimi çalışmaları yürütmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın eğitim vizyonunda ve okul öncesi eğitim programında değerler eğitime yer verildiği bilgisi göz önüne alındığında, yapılan araştırmanın öykü kitaplarında hangi değerlere, ne kadar yer verildiğinin ve eksik olan değerlerin tespit edilmesi bakımından önemlidir. Bu araştırmanın okul öncesi dönem öykü kitaplarında daha çok değerler eğitime yer verilmesine yönelik çalışmalara rehberlik edeceği beklenmektedir. Ayrıca anaokullarına

kaynak eser olarak gönderilen ve kullanımı tavsiye edilen kitapların çocukların değer kazanmasındaki etkisi ve rolünün ortaya konulması da bundan sonra yazılacak eserlere katkı sunacaktır.

4. Araştırmanın Soruları

- MEB Erken Çocukluk Eğitimi öykü kitaplarında hangi değerlere yer verilmiştir?
- MEB Erken Çocukluk Eğitimi öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına etkisi var mıdır?
- MEB Erken Çocukluk Eğitimi öykü kitaplarının çocukların yardımlaşma – iş birliği ve sevgi-hoşgörü değerlerini kazanmasına etkisi var mıdır?
- MEB Erken Çocukluk Eğitimi öykü kitapları çocukların yardımlaşma – iş birliği ve sevgi-hoşgörü değerlerinin ön test, son test ve kalıcılık testi puanlarında fark oluşturmakta mıdır?

5. Sınırlılıklar

Bu çalışma;

- MEB Erken Çocukluk Eğitimi öykü setinde yer alan 36 kitap ile,
- Kitapların metinlerinde yer alan değerlerin tespiti ile,
- Öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına etkisini ölçerken belirlenen “yardımlaşma- iş birliği” ve “sevgi-hoşgörü” değerleri ile,
- Çalışma grubu ile sınırlıdır.

6. İlgili Araştırmalar

Alan yazın tarandığında çocuk kitapları değerler eğitimi açısından inceleyen birçok çalışma olduğu belirlenmiştir. Burada okul öncesine yönelik resimli çocuk

kitaplarını değerler eğitimi açısından inceleyen çalışmalar ve hikâye kitaplarının çocukların değer kazanımına etkisini değerlendiren araştırmalar sunulmuştur.

Akyol (2012) tarafından “Resimli ocuk Kitaplarında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinde; yerli ve yabancı 250 kitapta yer alan değerler incelenmiştir. Bu değerler kişisel, kişiler arası ve toplumsal değerler kategorilerine ayrılan 24 değerdir. Araştırmanın sonucuna gore, incelenen ocuk kitaplarında en fazla, kişisel ve kişiler arası değerlerin, en az toplumsal değerlerin yer aldığı gorlmüştür.

Dirican (2013) tarafından hazırlanan “3-6 Yaş Grubu ocuklarına Yonelik Yayınlanan Resimli Hikâye Kitaplarının Bazı Temel Değerler Açısından İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinde, 135 resimli ocuk kitabının metin ve resimlerinde yer alan değerler araştırılmıştır. Araştırmada resimli ocuk kitaplarında yer alan değerler tespit edilmiş ve yorumlanmıştır.

Körükçü, Acun Kapıkıran ve Aral (2016) tarafından hazırlanan “Schwartz’ın Modeline Gore 3-6 Yaş Resimli ocuk Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi” isimli makalede Denizli İlinde okul kütüphanelerinde yer alan tüm resimli ocuk kitaplarındaki değerler Schwartz’ın Değer Modeline gore incelenmiştir. Araştırma sonucunda kitaplarda en fazla sosyal değer olan uyma, en az bireysel değer olan g değerinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dilek (2017) makalesinde Feridun Oral’ın 14 adet okul öncesi dönem hikâye kitabını MEB’in belirlediği değerlere gore incelemiştir. Araştırmada resimli ocuk kitaplarında bazı değerler belirgin şekilde yer alırken fedakârlık, adil olma, cesaret, vatanseverlik, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma gibi farklı değerlere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kazancı Gül (2018) yaptığı yüksek lisans tezinde yerli ve yabancı 40 adet resimli çocuk kitabını 10 farklı değere göre incelemiştir. Araştırmada kitaplarda yer alan değerler tespit edilerek yorumlanmıştır. Araştırmacı, yerli ve çeviri resimli çocuk kitaplarının değerlere yer verme durumunun farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Çeviri kitaplarında değerler doğru davranışa yönelik ipuçlarıyla aktarılırken, yerli kitaplarda söz konusu değerler kelime tekrarlarıyla kazandırılmaya çalışıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Ertekin ve Çamlıbel Çakmak (2021) tarafından hazırlanan makalede çeviri kitap özelliği taşıyan 56 adet resimli çocuk kitabı, MEB değerler eğitimi yönergesinde bulunan 27 değere göre incelenmiştir. İncelenen çocuk kitaplarında saygı, empati, adil olma, doğruluk- dürüstlük ve alçakgönüllülük değerlerine hiç yer verilmediği görülmüştür.

Durmaz ve Yorulmaz (2022) tarafından “Ödüllü Resimli Çocuk Kitaplarındaki Metin ve Görsellerin Değerler Açısından İncelenmesi” isimli makalede çocuk kitaplarının metin ve görsellerinde yer alan değerler, olumsuz unsur ve davranışlar incelenmiştir. Araştırmada birçok kitapta hiç olumsuz unsura rastlanmazken, olumlu değerlerin kitaplarda daha fazla yer aldığı görülmüştür.

Öztürk ve Buldur (2022) tarafından hazırlanan makalede Tokat Bebek ve Çocuk Kütüphanesi’nde bulunan 576 adet 4-6 yaş grubu resimli çocuk kitabını değerler açısından analiz etmiştir. Araştırmada incelenen kitaplarda en fazla kişisel değerlerin, en az ise toplumsal değerlerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ozan (2023) “Erken Çocukluk Döneminde Elmer Resimli Çocuk Kitapları Serisinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Elmer kitap serisinin görsel ve metinlerinde kök değerlerin yer aldığı sonucuna ulaşmıştır.

Uzmen (2001) “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları ile Desteklenmesi”

isimli deneysel bir araştırma yapmıştır. Doktora tezi olan bu çalışmada deney grubuna içeriği yardımlaşma ve paylaşma olan resimli hikâye kitapları okunmuş, kontrol grubuna ise farklı konular içeren kitaplar okunmuştur. Araştırmanın sonucunda hikâye kitaplarının çocukların paylaşma ve yardımlaşma davranışı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Baş (2011) çocukların sorumluluk ve iş birliği becerilerinin gelişiminde hikaye temelli eğitimin etkisini incelediği yüksek lisans tezinde deney 1 grubuna 10 hafta boyunca sorumluluk ve iş birliği değeriyle ilgili Hikâye Temelli Eğitim Programı uygulamıştır. Deney 2 grubuna Hikâye Temelli Eğitim Programı'ndaki hikâyeler 10 hafta boyunca araştırmacı tarafından okunmuştur. Kontrol grubu normal günlük planlarına devam etmiştir. Baş tarafından yapılan çalışma sonucunda Hikâye Temelli Eğitim Programı'nın 60-72 aylık çocuklara sorumluluk ve iş birliği becerisi kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Cengiz (2016) “3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Hikâye Ve Masal Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde 52 adet hikâye ve masal kitabında yer alan değerleri incelemiştir. Buna göre hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerler tespit edilerek yorumlanmıştır. Ayrıca bu çalışmada çocukların hikâye ve masallarda geçen değerleri fark edip etmediklerini belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çocukların kendilerine okunan hikâye ve masallardaki açık değerleri rahatlıkla fark edebildikleri ancak örtük değerleri fark ederken zorlandıkları görülmüştür.

Halat (2017) tarafından 5-6 yaş grubu çocuklara etkileşimli kitap okuma tekniğinin çocukların paylaşma, iş birliği ve sorumluluk değerlerini kazanmasına etkisi üzerine yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Araştırmacı tarafından deney grubuna 6 adet resimli hikâye kitabı, etkileşimli kitap okuma tekniği ile okunmuştur. Araştırmanın

sonucuna göre verilen eğitimin deney grubundaki çocukların paylaşmak, iş birliği ve sorumluluk davranışlarının üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hikâye kitaplarında yer alan değerleri inceleyen çalışmalar incelendiğinde, yapılan bu araştırma örneklem açısından diğer çalışmalardan farklılık arz etmektedir. Bu çalışma, MEB'e bağlı hemen hemen tüm okul öncesi dersliklerinde bulunan ve okul öncesi eğitime devam eden tüm çocuklara ulaştığı varsayılan öykü kitaplarını inceleyen bir araştırmadır. Ayrıca öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına etkisini inceleyen nadir çalışmalardan sayılabilir. Çeşitli öykü kitaplarının yardımlaşma ve iş birliği değerine katkısına yönelik çalışmalar yapılsa da sevgi-hoşgörü değerlerinin kazanımını inceleyen bir çalışma belirlenememiştir.

I. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEM DEĞER EĞİTİMİNDE ÇOCUK EDEBİYATI

1. DEĞERLER EĞİTİMİ

1.1. Değer Kavramı

Tarih boyunca düşünürler hayatın anlamı ve insanın varoluş amacı ile ilgili görüşler ileri sürmüşler ve bu görüşler sonucunda da erdemli bir birey ve toplum için gerekli olan değerlere dikkat çekmişlerdir. 'Değer' kavramı, sosyologlar, psikologlar, felsefeciler ve eğitimciler gibi farklı disiplinlerin ilgisini çeken ve üzerinde yoğunlaştıkları bir kavramdır. Değerlerin çok boyutlu yapısı, bu kavramın farklı bakış açılarıyla tanımlanmasına yol açmıştır (Kaymakcan, 2010:10).

Değer kavramının sözlük anlamı “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet”tir (<https://sozluk.gov.tr/>).

Schwartz ve Bilsky (1987) farklı kuramcılarının ortak noktada buluştukları özelliklerden yola çıkarak değerleri şöyle tanımlamışlardır:

- Değerler, inançlar olarak tanımlanabilir. Ancak bu inançlar tamamen nesnel ve duygulardan yoksun değildir. Duygular devreye girdiğinde daha aktif hale gelirler.
- Değerler, bireyin belirlediği hedeflerle (örneğin eşitlik gibi) ve bu hedeflere ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (yardımseverlik, hakça tutum gibi) bağlantılıdır.

- Değerler, belirli eylem ve durumlardan bağımsızdır. Örneğin, itaatkârlık değeri hem iş yerinde hem de okulda, aile içinde, arkadaşlarla ya da tanımadığımız insanlarla olan ilişkilerde geçerlidir.
- Değerler, bireylerin ve olayların seçiminde ya da değişiminde yol gösterici standartlar olarak işlev görür.
- Değerler, taşıdıkları öneme göre birbirleriyle karşılaştırılarak sıralanabilir. Bu sıralama, değerlerin önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur (Akt. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000:60).

“Değer kavramı insanların kabul ettiği, değer verdiği, tercih ettiği, eğilim gösterdiği, önemli gördüğü ve eylemde bulunduğu fikirler, alışkanlıklar, ilkeler, nesneler, ürünler, etkinlikler, uygulamalar, kurallar veya hükümlerdir” (Aspin, 2007:31; akt. Ed. Arıkan, 2012:8). Davranışlarımızın doğruluğunu, etkililiğini ve ahlakî yönünü belirlememize yardımcı olan ilke ve standartlardır (Hökelekli, 2013:285). Akbaş’a (2008) göre değerler “toplumu oluşturan bireylere, nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilmesi gerektiğini ve kısaca nasıl yaşanılması gerektiğini” belirtmektedir.

Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak değerler, bireylerin inançlarını, davranışlarını ve yaşamlarını yönlendiren, önemli gördükleri ilkelerdir. Bireylerin kimliklerini, toplumsal ilişkilerini ve hayat anlayışlarını belirlemede kritik bir rol oynamaktadır. Asırlardır insanlık çeşitli kaynaklardan beslenerek ortak değerler inşa etmiş ve bu değerleri anlamlı ve huzurlu bir hayat sürdürmek için yaşatma eğiliminde olmuşlardır.

1.2. Değerler Eğitimi

Gelecek nesillere millî ve manevî değerlerin aktarılması isteği, küreselleşmeyle birlikte toplumların kendi değerlerinden uzaklaşması ve yeni evrensel değerlerin ortaya

ıkması gibi nedenlerden dolayı toplumlar artık eğitim politikalarında değerler eğitimine eskisinden daha fazla önem vermeye başlamıştır. Eğitim, değerlerin çocukluktan itibaren toplumun her kesimine formal ya da informal şekilde aktarılmasını ve benimsenmesini sağlayan bir vasıtaadır.

“Değerler eğitimi değerleri ‘ayırt etmeyi ve yaşama geçirmeyi öğrenme’ olarak tanımlanabilir” (Zecha, 2007; akt. Arıkan, 2012:6). Daha geniş bir açıklamayla “temel insanî değerleri ve toplumun ortak değerlerini öğrencilere kazandırmak ve toplumun tamamı tarafından paylaşılmayan farklı kişisel ve toplumsal değerlere yönelik farkındalık kazandırmak amacıyla gerçekleştirilen eğitimsel faaliyetlerdir” (Halstead, 2018, akt. Ekşi ve Katılmış, 2022:19).

Ülkemizde 18. Millî Eğitim şûrası kararları ve MEB 2010/53 sayılı İlk Ders Genelgesi’nde okullarda hem açık hem de örtük bir şekilde değerler eğitimi verilmesi tavsiye edilmiştir (Arıcı, Arıcan & ker, 2022: 985, MEB,2010). Bu genelgede değerler eğitimi “toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlakî, insanî, sosyal ve manevî değerlerin tüm bireylere kazandırılması” olarak tanımlamaktadır.

Gençlerin ve tüm bireylerin daha erdemli bir yaşam sürmesi, hayatlarından memnun olmaları, toplumun iyiliğine katkı sağlamaları ve insanlar ile diğer canlılar için iyilik ve şefkat dilemeleri, değerler eğitiminin temel hedefleri arasında yer almaktadır (Ulusoy ve Dilmaç, 2020: 59-60). Bireylerin sadece kendi yaşamlarına değil, çevrelerine ve topluma karşi sorumluluklarını da yerine getirmelerine katkı sağlamaktadır.

Değerler eğitiminin temel amacı insanı değerler hakkında bilgilendirmekten ziyade, yaşamı anlamlı hale getirmek, ruhsal dengeyi sağlamak, kişiliği güçlendirmek, ahlak ve karakteri güçlendirmektir. Bireyin okul hayatı boyunca alınan birçok dersin

etkisi ve kullanım süresi sınırlı iken, değerlerle ilgili öğrenilen bilgi ve becerilerin etkisi ve önemi hayat boyu sürmektedir. Bu durum değerler eğitiminin kendine özgü karakteristiği kabul edilmektedir. Bu yüzden değerler eğitimi planlanırken çocuk veya gencin yaşamın anlamını keşfetmesi ve anlaması için bazı ilkeler temel alınarak yapılmaktadır (Aydın ve Gürler, 2012: 16). Bu şekilde planlanan değerler eğitimi sayesinde bireylerin yaşamları boyunca onlara rehberlik edecek temel ilkeleri kazanmaları sağlanmış olmaktadır.

Değerlerin kazandırılması çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sunarken, sosyal ve duygusal yönden gelişmiş bireyler de değerlerini tutum ve davranış olarak daha sağlıklı sergilemektedir. Değerler eğitimi sadece sosyal hayatın düzenlenmesine değil bireyin akademik ve özel yaşamında da başarıya ulaşmasına katkı sağlamaktadır (Koç, 2018:3).

Eğitim, insanların yaşamları boyunca devam eden bir süreçtir. Değerler eğitimi bireylerin toplumsal ve kişisel gelişimlerini desteklemek amacıyla farklı ortamlar ve kurumlarda verilebilmektedir. Bu eğitim, sadece okulda veya formal eğitim kurumlarında değil, hayatın her alanında uygulanabilmektedir.

Değerler eğitiminin ilk basamağı ve en etkili yeri hiç şüphesiz ailedir. Aile içindeki sıcak iletişim, çocukların maddi olduğu kadar psikolojik ve manevi ihtiyaçlarını da karşılamaktadır. Aile bireyleri, çocuğun ilk rol modellerini teşkil etmektedir. Çocuğun vicdanı ve değerleri aile içindeki kurallarla şekillenmektedir. Aile, doğru, güzel ve kutsal olanın öğrenildiği, içselleştirildiği ve paylaşıldığı en etkili ortamdır. Çocuk, bilişsel ve duygusal bağımsızlık kazanana kadar aile değerleri doğrultusunda yaşamını sürdürmektedir (Hökelekli, 2013:289). Bu yüzden ailelerin çocuklarına doğru değerleri kazandırma konusunda daha bilinçli olmaları gerekmektedir. Aile içindeki tutarlı ve sağlıklı iletişim değerlerin çocuklara

aktarılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Ailelerin yalnızca akademik başarıya odaklanmak yerine çocuklarının ahlakî ve duygusal gelişimlerine de önem vermeleri, onların güçlü bir karakter ve sağlam bir değerler sistemi oluşturmaya yardımcı olmaktadır.

Aileden sonra çocukların değerlerle karşılaştığı ilk yer okuldur. Okul, eğitim programları aracılığı ile sosyal, kültürel ve toplumsal değerlerin çocuklara aktarılmasını sağlamaktadır. Çocuklara sadece akademik bilgilerin değil kültür, değer, kural gibi toplum yaşamı için hayati öneme sahip bilgi ve becerileri de kazandırmaktadır. Değerlerin erken yaşlarda kazandırılmaya başlanması çocuğun değerleri içselleştirmesini sağlamaktadır (Sapsağlam, 2023: 84-85). Okulda verilen değerler eğitiminin çocuğun toplumsal hayata uyum sağlamasına önemli bir katkısı bulunmaktadır.

Çekirdek ailelerin artması, annenin çalışmasıyla birlikte çocukların okula daha erken yaşlarda başlaması, aile bireyleri arasında iletişim ve paylaşımın azalması gibi birçok nedenden dolayı toplumsal, kültürel ve insanî değerler yeni yetişen nesle yeterli düzeyde verilememektedir. Bu yüzden geçmiş dönemlerde ailelerin yüklendiği değerler eğitimi sorumluluğu büyük oranda okullara bırakılmaktadır (Ed. Köylü, 2019: 90-91). Bu durum değerler eğitiminin, millî ve manevî değerlerin yanında evrensel değerlere de önem veren, sistemli ve programlı bir şekilde planlanması ihtiyacını doğurmuştur.

MEB tarafından 2024-2025 eğitim öğretim yılının tüm eğitim kademelerinin birinci basamağında uygulanmaya konulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin hedefi, Ortak Metni'nde şu şekilde belirtilmiştir: "Türk eğitim sistemi bütün ideolojilerin üstünde millî bir şahsiyetin oluşumuna katkı sağlamak ve millî bilince sahip şahsiyetlerden oluşan bir toplum oluşturabilmek adına ahlaklı, erdemli; milleti ve insanlık için iyi, doğru, faydalı ve güzel olanı yapmayı ideal edinmiş bilge nesilleri

hedefler” (<https://tymm.meb.gov.tr/ortak-metin>). Maarif Modeli’nin program bileşenlerinden birisi olan “Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi”nde çocuklara kazandırılması planlanan değerler; “adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik” değerleridir.

1.3. Değer Eğitimi Yaklaşımları

Değerler eğitiminde “Nasıl öğretmeliyim?” sorusu farklı yaklaşım ve yöntemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Değerler eğitiminde en çok kullanılan dört temel yaklaşım şunlardır (Aydın ve Gürler, 2012: 67).

1.3.1. Değer Telkini Yaklaşımı

Blanchette ve Bensley tarafından geliştirilmiş olan telkin etme yaklaşımının amaçları; öğrencilere istenilen değerleri kazandırmak, bu değerlerin içselleştirilmesini sağlamak ve öğrencilerin değerlerini hedeflenen değerlere en yakın hâle getirmektir (Suparka ve arkadaşları, 1976, akt. Küçük Turgut, 2022:97).

Bu yaklaşımda öncelikle kazandırılmak istenen temel değerler (adalet, doğruluk, dürüstlük, özgürlük, eşitlik gibi) belirlenmekte, programlanmış etkinlikler aracılığı ile çocuklara telkin yoluyla kazandırılmaya çalışılmaktadır. Öğrenciden belirlenen bu değerlerin doğru veya yanlış olmasını sorgulaması, nedeni veya sonucu hakkında fikir yürütmesi istenmemektedir. Bunun yerine değeri olduğu gibi kabul etmesi ve benimsemesi beklenmektedir. Öğretmen süreci yapılandıran, öğrenme sürecine rehberlik eden, değerleri anlatan ve açıklayan bir pozisyonda iken öğrenciler öğretmeni takip eden ve davranışlarını ona göre düzenleyen pasif bir pozisyonundadır. (Küçük Turgut, 2022:97; Meydan, 2014:99). Bu yöntem eski ve geleneksel bir yöntemdir. Örnek olay anlatma, tarihî şahsiyetleri örnek gösterme ve öğüt verme temeline

dayanmaktadır (Karatay, 2011a:1443). Bu yaklaşımda öğretmenler değerleri anlatan hikâyeler, masallalar, metinler kullanmaktadırlar. Okul öncesi dönemde daha çok değer telkini yaklaşımı kullanılmaktadır.

“Suparka ve ark. (1976) bu yaklaşımın işlem basamaklarını şöyle belirtmiştir:

- Telkin yoluyla öğretilecek değerleri belirleme
- Değer seviyelerini belirleme
- Davranışsal amaçları belirleme
- Uygun metotları seçme
- Seçilen metotları uygulama
- Sonuçları değerlendirme” (Akt. Küçük Turgut, 2022:97).

1.3.2. Değer Analizi Yaklaşımı

Değer analizi yaklaşımının amacı, öğrencilere, değerlerle ilgili karşılaştıkları sorun hakkında mantıklı bir yaklaşımla karar vermek için eleştirel düşünme yeteneğini kullanmaları konusunda yardımcı olmaktır. Öğrencilerden değerlerle ilgili sorunları çözerken duygularını olaya dâhil etmeden mantıklı kararlar vermeleri beklenmektedir (Ulusoy & Dilmaç, 2020:74).

Bu yaklaşımda öğrenciler kendilerine sunulan değerleri olduğu gibi kabul etmezler. Öğretmen öğrencilere sosyal hayatta karşılaşılabilecekleri değer sorunu içeren örnek bir olay veya hikâye getirir. Öğrenciler olayı tanımlarlar, sorun hakkında bilgi toplar ve çözüm yolları geliştirirler. Çocuklar görüşlerini ifade ettikleri bu ortamda tartışmayı öğrenirler. Değerlere ilişkin diğer öğrencilerin farklı bakış açıları sayesinde empati kurmayı öğrenirler (Sapsağlam, 2023:41). Bu yaklaşım sayesinde öğrenciler bilimsel araştırma yöntemleri kullanarak ahlaki düşünme becerisi kazanmaktadır.

Welton ve Mallan (1999) tarafından değer analizi yaklaşımının aşamaları şöyle sıralanmıştır:

1. Sorunun tanımlanması ile “Değer sorunu nedir?” sorusunun cevabı verilir.
2. Değer sorunu tanımlanarak mevcut kanıtların dışında alternatif kanıtlar toplanır.
3. Alternatif çözüm yolları belirlenir ve bunlarla ilgili kanıtlar toplanır.
4. Alternatif çözüm yollarının neden olabileceği problemler üzerinde değerlendirme yapılır.
5. Alternatif çözüm yollarından birisi seçilir ve bu doğrultu uygun davranışta bulunulur (Ekşi & Katılmış, 2015:25).

1.3.3. Değer Açıklama Yaklaşımı (Değer Belirginleştirme)

John Dewey’in çalışmalarından etkilenecek Rath, Harmin ve Simon tarafından oluşturulan bu yaklaşımda bireyin neye değer verip vermeyeceği başkaları tarafından belirlenmez. Alternatifleri ve olası sonuçları inceledikten sonra bireyin özgürce kendisinin karar vermesi esas alınır. Bu yaklaşımın temelinde, bireyin kendi yaşamında neyin önemli olduğunu nasıl belirlediği yer almaktadır (Doğanay, 2011:238). Değer açıklama yaklaşımına göre herkes, neyin doğru olup olmadığı, nasıl bir insan olmak istediği veya diğer kişilerle nasıl iletişim kuracağı konusunda zaten belli başlı duygu ve düşüncelere sahiptir. Sadece bu duygu ve düşüncelerini netleştirmek için kendi fikirlerini paylaşmaya ve başkalarının fikirlerini dinlemeye ihtiyaç duymaktadır. Bu yaklaşımda öğretmenin en önemli görevi öğrencilerin sahip oldukları değerleri açığa çıkarabilmek için değer edinme süreçlerinde onlara yardımcı olmaktır. Öğretmen değeri açıklarken, önemli gördüğü kavramları tekrar eder, ahlak ve değer kuralları koyar,

seçme metinler okur, posterler, sloganlar gibi farklı etkinlikleri derste kullanmaktadır (Sapsağlam, 2023:42).

Değer açıklama yaklaşımında değer kazandırma 3 adımda 7 etkinlik sürecini kapsamaktadır. Bu süreçler şoyledir.

A. Seçme

1. Çocukları, değer seçiminde zgr olmaları için cesaretlendirme.
2. Seçme durumuyla karşılaştıklarında, alternatif seçenekler oluşturmaları için yardımcı olma.
3. Her alternatifin olası sonuçları üzerinde düşünmelerini sağlayarak, çocukların alternatifleri değerlendirmelerine yardımcı olma.

B. Ödüllendirme

4. Çocukların neyin dllendirilip korunduğu hakkında düşünmelerini teşvik etme.
5. Seçeneklerinin başkaları tarafından onaylanması için fırsatlar sunma.

C. Davranma (Harekete Geçme)

6. Çocukları, seçimleriyle tutarlı bir şekilde yaşaması ve davranması için teşvik etme.
7. Çocuklara, bu davranışları yaşamlarında tekrar etmeleri için yardımcı olma. (Doğanay, 2011:238-239).

Bu basamakların uygulanması ile öğrenciler kendi değerlerini netleştirmekte ve onları yaşamlarında iselleştirmektedirler.

1.3.4.Ahlakî Muhakeme (Ahlakî İkilem) Yaklaşımı

Kohlberg'e göre kişinin ahlakî değerleri öğrenmesi başkaları tarafından telkin yoluyla değil, kişinin ahlaki gelişim seviyesine bağlı olarak şekillenen akıl yürütmesiyle gerçekleşir. Bu nedenle bu yaklaşım Kohlberg'in ahlakî gelişim evrelerini açıklamak amacıyla kullandığı örnek olayların eleştirel düşünerek ve muhakeme edilerek değer öğretme ilkesine dayanmaktadır (Aydın ve Gürler, 2012: 73-74).

Kohlberg'e göre ahlakî muhakemenin en üst seviyesi istenme evresidir. Buna göre ahlakî muhakeme hiyerarşisi inşa etmektedir. Bu yaklaşımdan yola çıkarak değerler eğitiminde uygulanan strateji ve faaliyetler ahlakî ikilem yaklaşımını da kapsamaktadır. Bu stratejide doğru davranış seçimleri hakkında ahlakî ikilem yaratan senaryolar bulunmaktadır (Küçük Turgut, 2022:105).

Öğretmen öğrencilere ahlakî ikilemlerin bulunduğu örnek olaylar sunmakta ve öğrencilerin görüşünü alıp tartışmalar yapmaktadır. Öğretmen demokratik bir öğrenme ortamı oluşturarak, öğrencilerin fikirlerini özgürce paylaşmalarına ve verilen örnek olayla ilgili farklı söylemleri duymalarına fırsat tanımaktadır (Ed. Köylü, 2019:59). Bu sayede öğrencilerin muhakeme yetenekleri gelişmektedir.

Bu yaklaşımda doğruluk, adalet, eşitlik ve insan haysiyeti gibi değerler üzerinde durulurken; sosyal, kişisel ve estetik gibi değerler üzerinde genelde durulmamaktadır. Öğrencilerin ahlaki konulara ilişkin düşüncelerinin, aynı düzeyde bir gelişim gösterdiği kabul edilmektedir (Huitt, 2004; akt. Sapsağlam, 2023:43).

2. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DEĞERLER EĞİTİMİ

Erken çocukluk dönemi çocuğun gelecekteki yaşamında büyük bir etkiye sahiptir. Çocuğun kişiliğinin oluşumu, temel bilgi ve becerilerin kazanılması açısından kritik bir dönemdir. Bu dönemde sağlanan deneyimler, çocuğun ilerleyen dönemdeki

öğrenim hayatını ve sosyal-duygusal gelişimini biçimlendirmektedir (Arı, 2005:31). Bu dönem yalnızca gençlik ve olgunluğa hazırlık olarak değil, kendi başına da önemlidir. Çocuklar bu dönemde yaşamın her döneminde yerine getirmeleri gereken görev ve sorumlulukları öğrenmektedir. Adalet, umut, nezaret ve sevinç gibi temel özellikler, çocukların da en az yetişkinler kadar sahip olmaları gereken özelliklerdendir (Oktay, 2002:132). Bu değerlerin içselleştirilmesi için erken yaşlarda öğrenilmesi gerekmektedir.

Çocuklar içinde bulundukları sosyal ve kültürel çevre ile etkileşime girerek kavramları, kuralları ve becerileri öğrenmektedir. Çocukların “değer” kavramını öğrenmeleri de bu etkileşim süreci içinde olmaktadır. Yapılan araştırmalar çocukların erken yaşlardan itibaren “değer” kavramının farkında olduklarını göstermektedir (Sapsağlam, 2023:48-49). Okul öncesi dönem, çocuklarda değerlerin temellerinin atıldığı ilk dönemdir. Değerlere ilişkin kazanılan bilgiler tüm yaşam boyunca etkisini sürdürmektedir. Değerler temelde her ne kadar değişmez özellikler içerse de yaşanan çevre, kültürel özellikler, eğitim ve deneyimler gibi birçok nedene bağlı olarak bireysel bazda farklılıklar gösterebilmektedir (Uyanık Balat & Dağal Balaban, 2009:9, Uyanık Balat, 2007:197). Bu nedenle çocukların sosyal çevreleri de değerler eğitiminin bir parçası olarak dikkate alınmaktadır.

Eğitimin son hedefi değer yaratmak ve değerlerini davranış haline getiren bireyler yetiştirmektir. Erken çocukluk döneminde çocuklar varsayılmak, saygı duyulmak, öğrenmek ve araştırmak, özgürlük, mutlu olmak ve güven gibi temel ihtiyaçlara gereksinim duymaktadır. Değerler eğitimi bu ihtiyaçların üstüne bina edilirse işlevsel ve insancıl olabilir. Çocuklar bu istekleri yaşantısal anlamlarıyla kavrayabilirler. Değerler eğitimi özgür bir ortamda yaşanıldığı zaman kişilik ve kimlik oluşturma eğitimine dönüşebilir. Bu dönemde iyi bir model olmak ve tutarlı davranmak önemlidir (Çağlar, 2005:304-309). Çocuklar rahatça ve özgürce seçim yapabilirlerse, bir değer

seçtikleri zaman bunu benimser, üstünde düşünür ve sonuçlarına da katlanabilirler (Alpöge, 2011:18).

Değerler eğitimi sorumluluk, sevgi ve karakter gelişimini desteklemenin yanı sıra girişimciliği teşvik etmeyi, temel insani değerleri öğretmeyi, uyumlu bireyler yetiştirmeyi ve etkili bir okul kültürü oluşturmayı amaçlamaktadır. Ayrıca toplumsal düzeni koruma hedefi taşımaktadır. Bu eğitim, çocuğun doğuştan getirdiği en iyi yönleri ortaya çıkararak kişiliğinin her yönüyle gelişimini sağlamayı, insanî mükemmelliğe ulaşmasına yardımcı olmayı ve toplumu kötü ahlaktan korumayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, çocuklara ahlakî ve ahlakî olmayan özellikler hakkında doğru bilgiler sunulmalı ve sağlam kanaatler oluşturulmalıdır. Böylelikle çocuklar iyi eğilimlerini geliştirebilir, kötü eğilimlerden kaçınabilir ve karakterlerini olumlu yönde şekillendirebilir (Aydın ve Gürler, 2012:15). Bu dönemde sağlıklı bir gelişim gösteren, ebeveynleri ve diğer kişilerle olumlu ilişkiler kuran ve destekleyici bir yetişme ortamına sahip olan çocuklar, yaşamlarında daha mutlu ve başarılı olmaktadır (Sapsağlam, 2023:54).

Okulöncesi dönemde değerlerin anne-babalardan sonra öğretmenler tarafından aktarılması önemlidir. Ancak çocukların değerleri yansıtarak ve diğer çocuklarla etkileşimde bulunarak kazandıkları unutulmaması gerekir. Bu yüzden okul öncesi eğitim ortamları çocukların değer edindikleri ve sahip oldukları değerleri sergileme ortamıdır. Tüm dünyayı sarsan ahlaki bozukluklar göz önüne alındığında değerlerin erken çocukluk döneminde öğretilmesi bir ihtiyaçtır. Değerleri erken yaşta benimseyen çocuklar kendilerine güvenmekte, kendi kararlarını verebilmekte ve problemlerini çözebilmektedir. Bu durum da onların mutlu olmalarına katkı sağlamaktadır (Sapsağlam, 2023:55).

Aklın ve kalbin uyum içinde olması şeklinde tanımlanabilecek olan ahlak eğitimi evde başlamakta, okulda devam etmektedir. İyi bir değerler eğitimi akademik başarıyı da etkilemektedir. Eğer bir çocuk okula başladığında sorumluluk, özdenetim ve azim gibi değerlere sahipse okul başarısı da bu durumdan olumlu etkilenmektedir. Şefkat, cesaret ve sadakat gibi değerler ise okul başarısı için doğrudan etkili olmasa da çocuğun arkadaşlarıyla olan ilişkilerini etkilemektedir. Bu yüzden okul öncesi dönemde tüm gelişim alanlarındaki farklı becerilerin yanında nasıl cesur, dürüst, nazik olunur gibi değerlerin de öğretilmesi beklenmektedir (Uyanık Balat, 2007:200).

Okul öncesi eğitim kurumlarında değerler eğitimi iyi bir planlama ile bütün alan becerilerinde verilebilmektedir. Değerler eğitimi verilirken soru-cevap, rol oynama, drama, deney, gezi-gözlem, örnek olay, eğitsel oyun, görsel veya film yorumlama gibi farklı yöntemler kullanılmaktadır. Öğretmenin, eğitim programını planlamanın yanı sıra çocuğun aile bireylerinden sonra eğitimi ile ilgilenen ilk kişi olduğu için her şeyden önce çocuklara iyi bir rol model olması beklenmektedir. Çocukların gelişim seviyesine göre değerler eğitimini nasıl vereceği konusunda yeterli donanımda olması ve kendini geliştirmeye açık olması istenmektedir. Aile katılımına önem vermesi ve aileler ile iş birliği içinde olması, çocuklara değer kazandırmada olumlu etkiler oluşturacaktır.

3. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUK EDEBİYATI

Okul öncesi dönemde değerler eğitimi verilirken en çok kullanılan materyallerden biri resimli çocuk kitaplarıdır. Bu bölümde resimli çocuk kitaplarının faydaları ve içeriksek özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.

Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden ergenlik dönemine kadar uzanan bir süreçte, çocukların dil gelişimi ve anlama seviyelerine uygun olarak, duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal özelliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini artıran ürünlerin genel adıdır (Sever, 2007:9). Okul öncesi dönem

çocuk edebiyatı ise bu tanımın içinde olan, okul öncesi dönem çocuğu için yazılan hikâyeler, şiirler, çağdaş masallar, masalımsı hikâyeler, tekerleme ve bilmeceleeri kapsayan önemli bir dilimdir (Tür ve Turla, 2005:10). Okul öncesi dönemde çocuk bir yandan oyun oynar diğeri yandan da merak ve keşfetme duygusuyla çevresini gözlemleyerek öğrenme gerçekleştirmektedir. Çocukların kitaplarla etkileşimi de bu dönemde gerçekleşmektedir. Çocuk içinde kısa metinlerin olduğu resimli kitaplarla etkileşimi sayesinde yeni bilgiler edinmekte ve okumaya olan ilgisi biraz daha artmaktadır. Bu döneme çocuğun kitaplarla iç içe olması ve kitaplara karşı ilgisi okuma alışkanlığı kazandırılmasında önemli bir basamaktır (Çakmak ve Yılmaz, 2009:491).

Çocuklar için yazılı edebiyat resimli çocuk kitaplarıyla başlamaktadır. Bu kitapların içinde resim ağırlıklı olsa da başı ve sonu bulunan öyküler bulunmaktadır. Öykünün konusu, dilin kullanımı, karakterin özellikleri gibi unsurlar çocukları duygusal ve zihinsel yolculuklara çıkartmaktadır. Bu yolculuğun nihayetinde çocuk insanı, yaşamın gerçeklerini ve kendini tanımaya başlamaktadır (Ural, 2021:41). Çocuk kitapları çocuğun gelişimine katkı sunan ve okul öncesi eğitim ortamlarında birçok etkinlik alanında kullanılan zengin bir öğrenme kaynağıdır. Okul öncesi öğretmenleri tarafından günlük planda yer alan etkinliklerin bütünleştirilmesi amacı ile kullanılmaktadır. Fen-matematik, oyun ve hareket, okuma-yazmaya hazırlık etkinlikleri kapsamında çocuğun dikkatini etkinliğe yoğunlaştırmak, amaçlanan kavramları açıklamak veya pekiştirmek için kullanılmaktadır. Müzik etkinliğinde okunan bir hikâye şarkıya dönüşebilmektedir. Etkinlikler arası geçişi kolaylaştırmak için kullanılmaktadır. Gezi etkinliklerinde, aile katılım çalışmaları gibi birçok alanda kullanılmaktadır (Zembat, Özdemir ve Beceren, 2015: 331).

Resimli çocuk kitaplarındaki sözel içerik ve mesajlar beynin sol yarım küresini harekete geçirirken görsel içerik de sağ yarım küreyi harekete geçirmektedir. Böylece öğrenmeye dair güçlü bir sinerji oluşturmaktadır. Resimli çocuk kitapları beynin

bütüncül olarak çalışmasını sağlamaktadır. Bu durum da gelişimsel ve eğitimsel olarak önemlidir. Kitaplar yalnızca okundukları yaşa özgü kazanımlar sağlamakla kalmaz, aynı zamanda yaşam boyu süren okuma alışkanlıkları ve edebiyat duyarlılığı kazandırma açısından da önemli bir rol oynamaktadır (Tuğrul ve Feyman, 2007:388).

Çocukların erken yaşta edebiyat ürünleriyle karşılaşması dil ve zihinsel gelişime, duygusal ve sosyal gelişime olumlu katkı sağlamaktadır. Bu katkıları şöyle sıralamak mümkündür: (akt. Tür ve Turla, 2005: 14-15).

Çocukların Dil ve Zihinsel Gelişime Katkısı

- Dinleme, taklit etme ve dil ile ilgili alıştırma yapar.
- Sözcük dağarcığını gelişmesini sağlar.
- Sıfatlar, zamirler, olumlu-olumsuz gibi ifadeleri doğru ve yerinde kullanır
- Hayal gücünü geliştirir.
- Gördüğü resimleri algılamayı öğretir.
- Hafızasını geliştirir.
- Dikkatini yoğunlaştırmayı ve dinlemeyi öğretir.
- Sayı, renk, şekil gibi birçok kavramı öğretir.
- Okumaya karşı merak uyandırır.
- Harfler ve yazı ile ilişki kurdurur. Ses farkındalığı gelişir. Anadilini iyi kullanabilme becerisi kazandırır.
- Soyut ifadeler kitaplardaki görseller ile somutlaştırılır.
- Çocuk kitaplarındaki tema ve resimler, çocuğun tanıdığı nesneler ve olaylarla ilişkilendirildiğinde “yakından uzağa” öğrenme ilkesini pekiştirir.

Çocukların Duygusal Gelişimine Katkısı

- Hikâye kitaplarındaki karakterlerle özdeşim kuran çocuk başkalarının da aynı duyguları yaşadığını görür, empati kurmayı öğrenir.

- Duyguların doğallığını keşfeder.

- Kitapla etkileşime girince mutlu olur.

- Yaşadığı ve yaşayacağı duygusal olaylarla başa çıkmayı, nasıl davranması gerektiğini hikâyelerden öğrenir.

- Çocuk için zor olan soyut duygular daha anlaşılır ve somut olur.

- Yetişkin ile okuduğunda kendini değerli hisseder ve onunla hoş bir zaman geçirerek ilişkisini kuvvetlendirir.

Çocukların Sosyal Gelişimine Katkısı

- Sosyal ilişkileri daha kolay anlar.

- İnsan ilişkilerinde önemli olan paylaşma, yardımlaşma, sorumluluk alma, gibi değerlerin önemini öğrenir. Bu değerleri nasıl uygulayacağı konusunda fikir sahibi olur.

- Hikâyelerde geçen olaylardan etkilenmesi sonucunda sosyal uyumu kolaylaşır.

- İçinde yaşadığı toplumun değerlerini ve kültürünü öğrenir. Diğer toplumlarda olan benzerlik ve farklılıkları fark eder.

Dinî içerikli hikâyeler çocukta dinî duygunun uyanması ve gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Din eğitimi bireylerin bilgi, duygu ve davranışlarına hitap ettiği için sadece bilgi aktararak verilmesi bazı eksiklikleri meydana getirmektedir. Hikâyeler çocuğa kimleri taklit etmesi gerektiği konusunda hem bilişsel hem de duygusal anlamda

yardımcı olmaktadır (Oruç, 2011:172-173). Hikâye ile anlatım din eğitiminde kullanılan önemli yaklaşımlardan biridir. Soyut kavramların somutlaştırılmasına katkı sağlayarak dinleyenlerin öğrenmesini kolaylaştırmaktadır. Din ve ahlak eğitiminde kullanılan hikâyeler çocukları eğitirken, empati kurdurarak öğrenmelerini sağlamaktadır. Bu yüzden hikâyeler çocukların dini ve ahlaki gelişimlerine uygun olmalıdır. Çocukların ahlakî kuralları içselleştirmelerini sağlamalı ve bu yönlerini geliştirmelidir. Bir hikâyenin içinde her zaman dini motifler bulunmayabilir. Önemli olan dini bir konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmasıdır (Okumuşlar, 2006:245-246). Hikâyeler vasıtası ile çocukların soyut fikirleri gelişmektedir. Karlı günlerde yiyecek bulamayan kuşlar ve onlara yiyecek vermenin önemini anlatan öykü, fakir ve muhtaçlara yardım etme fikri gibi dinî açıdan çok önemli alışkanlıkları kazandırmaktadır. Bu da İslam dininden gelen değer yargılarını yorumlamanın ilk basamağını oluşturmaktadır (Selçuk, 2009:88-89).

Başarılı bir çocuk kitabı, çocukların ilgilerini, hayallerini, gereksinimlerini temalarında yansıtan kitaplardır. Korku, yalnızlık, kardeş kıskançlığı, akran ilişkileri, uyku ve yeme problemleri gibi sosyal ve duygusal içerikli konuların işlendiği kitaplarda çocuklar kendileriyle aynı deneyimleri yaşayan, aynı duyguları taşıyan başkalarının da var olduğunu görünce kendilerine olan güveni artmaktadır. Kendisi ve başkaları arasındaki ilişkileri, benzerlikleri ve farklılıkları keşfeden çocuk, içinde bulunduğu dünyaya daha yakın bir bakış açısı geliştirmekte ve bu sayede dünyayı anlamlandırmada önemli bir adım atmaktadır (Tuğrul ve Feyman, 2007:388-389).

Çocukların seviyesine uygun ve onların hayal dünyasına hitap eden yazın türlerini ortaya koymak için çocukları çok iyi tanımak ve dünyayı onların perspektifinden görmek gerekmektedir. Bu da çocuk edebiyatının onların bilişsel, duyuşsal, sosyal ve dil gelişimi süreçlerine hitap edecek şekilde tasarlanması gerektiği anlamına gelmektedir. Eserler çocukların ihtiyaç ve beklentilerine göre hazırlanmalıdır.

Ayrıca çocuklara okuma sevgisi aşılamak ve onların yaratıcı düşünme yetilerini geliştirmek için ilgi çekici ve teşvik edici olması önemlidir (Gönen, Uygun, Erdoğan ve Katrancı, 2012:259).

3.1. Çocuk Edebiyatı Örneği Olarak Resimli Öykü Kitapları

Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında ele alınan konu, tema, kullanılan dil, anlatım biçimi (düz yazı veya şiir gibi), kahramanların özellikleri resimler, renkler, ayrıntılar çocuğun anlama-kavrama, hayal gücünü geliştirme, okumaya hazırlama, kitaba olan dikkat ve ilgisini toplamada etkili olmaktadır. Ayrıca kitapta kullanılan hikâye, masal, şiir gibi edebiyat türü de önem arz etmektedir. Çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmayan hayal öğeleri de çocuğun anlama ve kavramasını güçleştirmektedir (Tür ve Turla, 2005:28). O yüzden çocuğa kitap seçerken hem biçimsel hem de içerik özelliklerine dikkat etmek gerekmektedir.

Biçimsel özellikler kitabın dış yapısı ile ilgili özelliklerdir. Okul öncesi dönem çocuk kitapları hazırlanırken biçimsel özelliklere de dikkat etmek gerekmektedir. Çünkü çocuğu kitaba çeken, ona karşı ilgi uyandıran, kitabı sevdiren unsur kitabın kapak tasarımı ve görselleridir. Bu yüzden okul öncesi dönem kitaplarında resimleme oldukça önemlidir. Kitapların çocuğun taşıyabileceği boyutlarda ve ağırlıkta olması, kâğıt kalitesi, kitapların sağlam ve dayanıklı olması için ciltleme, çocuklara harf farkındalığı kazandırması için punto büyüklüğü gibi özellikler dikkat edilmesi gereken biçimsel özelliklerdir. Ayrıca çocuk kitaplarında olması gereken özelliklerden biri de sayfa düzenlemesidir. Çocuğun görsel ve işitsel algıyı bütünleştirebilmesi için metni ve ona ait resmi aynı anda görmesi önemlidir (Sever, 2007; Tür ve Turla, 2005; Çakmak Güleç & Geçgel, 2005; Karatay, 2011b; Temizyürek, Şahbaz & Gürel, 2021).

3.1.1. İçeriksel Özellikler

Kitaplarda tema, konu, kahramanlar, dil ve anlatım içeriksel özelliklerini oluşturmaktadır.

3.1.1.1. Tema

Tema, yazarın eserinde sürekli olarak vurgulamaya çalıştığı temel düşünce ve görüşleri, ana yönelimi ifade eder. Yetişkinlerde olduğu gibi çocuklara yönelik eserlerde de açık, seçik bir tema olması gerekmektedir. Temasının ne olduğu belli olmayan veya farklı yorumlara elverişli eserler çocuklarda kararsızlığa ve yanlış anlamalara sebebiyet verir (Oğuzkan, 2021:370).

Küçük çocuklar için yazılan eserlerde tema basit, anlaşılır ve anlamlı olması gerekmektedir. Konu ne olursa olsun temalar çocukları olumlu duygu ve düşüncelere sevk etmesi gerekmektedir. Şiddet, onur kırıcılık, ceza, rekabet gibi olumsuzluk içeren temalardan kaçınılması gerekmektedir (Tuğrul ve Feyman, 2007:389).

3.1.1.2. Konu

Konu, “konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum”dur (<https://sozluk.gov.tr/>). Eserlerin konusunu oluşturan düşünce, olay ve durum öğelerinin tema ile sıkı bir ilişkisi bulunmaktadır. Bir eser yazılma aşamasında tema belirlendikten sonra eserin konusu ayrıntılı bir şekilde düşünülmeye başlanır. Gerçek veya gerçek dışı olayları, yaşanmış veya yaşanması muhtemel bir takım hayat durumlarını içeren konunun eserin teması ile bağlantısını koruyarak gelişmesi gerekmektedir. Tema ile konu ilişkisi zayıf eserlerden çocukların hem eğitsel hem de sanatsal açıdan yararlanması beklenmemektedir (Oğuzkan, 2021:371).

Konu, anlatının temel bileşenleri olan olay, olayın geçtiği yer, zaman, karakter ve/veya karakterler gibi parçalarını bir arada tutmaktadır. Birbirleriyle anlamlı bütünlük

oluşturmalarını sağlayarak hem okuma eyleminin kesintiye uğramasını engeller hem de okuyucuyu okumaya isteklendirmektedir. Bu yüzden konu seçimi oldukça önemlidir. 2-7 yaş arasındaki çocuklar için konunun açık ve anlaşılır olması, onların yakın çevrelerindeki olay ve olgular arasından seçilmesi gerekmektedir (Karatay, 2011b:95). Böylece çocuklar hikâye kahramanları ile özdeşim kuracaktır.

Resimli çocuk kitaplarında konuların çocukların yaş seviyelerine, gelişim düzeylerine, ilgilerine göre seçilmesi önemlidir. Çocuklara kazandırılması istenilen davranışlar, tutumlar ve değerler iyi bir konu seçimi ile verilebilmektedir.

3.1.1.3. Kahramanlar

Kahraman, “roman, hikâye tiyatro gibi edebiyat türlerinde yüksek nitelikleri veya örnek alınacak davranışları dolayısıyla okurların hayranlık duyduğu baş kişisidir” (<https://sozluk.gov.tr/>). Çocuğun kitaptaki olumlu karakterle/kahramanla özdeşim kurması ve hikâyenin içine girebilmesi önemlidir. Bunun için eserde betimlenen karakterin inandırıcı, güvenilir, günlük yaşamdaki kadar gerçekçi ve çocukla aynı yaş düzeyinden olması gerekmektedir. Kahramanın özelliklerini doğru ve gerçekçi betimlenmesi iyi bir hikâye yazmanın temel yapı taşlarından (Karatay, 2011b: 99).

Resimli öykü kitaplarında karakterler genelde yetişkinler, çocuklar, hayvanlar, insan kişiliğine girmiş hayvanlar, makine ve eşyalarıdır. Çocuklar tüm bu karakterlerle aynı duygusal yakınlığı kurmaktadır (Çakmak Güleç & Geçgel, 2005:184).

Çocukların ilk yıllarda ilişki alanları yakın çevreleriyle sınırlıdır. Çoğunlukla anne, baba kardeş ile devam eden yaşamı hikâye kitapları ile tanışınca kitaplardaki karakterlerin maceraları ile çeşitlenmeye başlamaktadır. Çocuk kitaptaki kahramanlarla kurduğu etkileşim sayesinde yeni düşsel arkadaşlar edinmektedir. Güven duygusu gelişmektedir. Kahramanlar aracılığı ile başından geçebilecek olayları tanımaktadır. Sorunlar karşısında takınacağı tavır hakkında çeşitli ipuçları edinmektedir. İnsan ve

toplum yaşamını belirleyen kural ve değerleri tanıma ve anlama bilinci oluşmaktadır (Sever, 2007: 64-65).

3.1.1.4. Dil ve Anlatım

Çocuk kitaplarında anlatım biçimi olan üslup ve dilin önemi oldukça büyüktür. Her yazar bir düşüncüyü, duyguyu, olayı kendi edebiyat anlayışına, eğitim seviyesine, kişisel zevkine göre anlatmaktadır. Kimi edebiyatçıların anlatımı daha canlı, sürükleyici olurken kimilerinininki de daha özentili ve yapma olmaktadır (Oğuzkan, 2021:373). Çocuk kitaplarında kullanılan dilin, çocukların anlayabileceği, günlük yaşamla uyumlu ve dil gelişimlerine uygun olması gereklidir. Anlatımda kullanılan cümlelerin uzunluğu, sözcük türleri ve uzunlukları, sık kullanılan kelimeler ile mecaz ya da gerçek anlamlı ifadeler, çocukların okudukları veya dinledikleri metni anlama düzeylerini doğrudan etkilemektedir (Karatay, 2011b:109).

Bir metinde Türkçenin doğru kullanılması dilin öğrenilmesinde etkilidir. Günlük yaşamda pek de kullanılmayan eski sözcüklerin, argo niteliğindeki sözcüklerin, anlaşılması güç veya çocukların anlamını bilmediği deyimlerin hikâye metinlerinde kullanılmaması gerekmektedir (Tür ve Turla, 2005: 45).

4. ÇOCUK EDEBİYATI VE DEĞERLER EĞİTİMİ

Kitaplar, içerdikleri konular sayesinde çocuklara hayatta karşılaşılabilecekleri çeşitli durumlar hakkında deneyimler sunmakta, bilgi sağlar ve çocukların merak ettikleri konuları açıklamaktadır. Ayrıca, çocukların ilgi ve gereksinimlerine göre farklı temalar üzerinde durarak onların düşünsel gelişimlerini desteklemektedir (Uzmen ve Mağden, 2002:196). Bu bağlamda kitapların çocukların dünyayı keşfetme ve anlamlandırma süreçlerine yardımcı olduğu söylenebilir.

İlk çocukluk döneminden itibaren, çocukların insan ve yaşamla ilgili bireysel değerler geliştirmelerinde çocuk kitaplarının büyük bir önemi vardır. Çocuk kitapları çizim ve dil aracılığı ile farklı karakter özelliklerini ve kişilikleri canlandırmaktadır. Karakterler ve onların ilişkilerinden ilham alınarak oluşturulan kurgular, çocuklara insanı, doğayı ve yaşamı tanıma fırsatı vermektedir. Bu şekilde, çocuklar çeşitli deneyimler yaşar ve bu deneyimler onların kişisel değerlerinin oluşumuna katkıda bulunmaktadır (Sever, 2007: 47).

Çocuk edebiyatında çocuğa kazandırılmak istenen değerler okul öncesi dönemde resimli hikâye kitaplarının da konusudur. Resimli hikâye kitapları çocukta benlik algısı geliştirme, hayata ve insana dair bakış açıcı geliştirmeye yardımcı olma ve sosyal değerleri de aktarma görevi görmektedir. Çocuklar eğitim ortamında öğretmenin okuduğu kitapları dinler, inceler, resimlerine dikkat ederek kitapların özelliklerinin bilincine varmaktadır. Öğretmen resimli hikâye kitapları vasıtası ile değerler eğitimi vererek çocuğun ailede öğrendiği birinci basamağı ikinci basamağa taşımaktadır (Dilek, 2017:63).

Günlük hayatta uyulması gereken toplumsal kurallar ve yükümlülükler sözlü telkinler olarak verildiğinde çocuklar için soyut kavramlardan öteye geçmemektedir. Bir davranışın iyi veya kötü yanlarını sözlü olarak ifade etmek yerine hikâyelerde bunun yarar ve zararlarını öykü kahramanlarının yaşantıları ile yaşatmak daha etkili bir yoldur (Karatay, 2011a:1445).

Sevgi, saygı, sabır, yardımseverlik, adalet gibi değer kavramları çocuklar için soyut kavramlardır. Hikâyeler yoluyla bu soyut kavramlar somutlaştırılır. Hikâyelerdeki karakterlerin yaşadıkları deneyimler, çocuklara doğru ve yanlış arasındaki farkı somut bir şekilde göstermekte ve davranışlarının sonuçlarını daha iyi anlamalarını

sağlamaktadır. Çocuklar hikâye kitaplarındaki karakterlerin davranışlarını kendilerine model alarak içselleştirmekte ve bazı alışkanlık, tutum ve değerleri benimsemektedir.

Öğretmen sınıfta yaşadığı olumsuz bir durumda da öğrencilere doğru davranışı kazandırmak için kitaplardan yararlanabilmektedir. Örneğin sınıfta arkadaşıyla oyuncağını paylaşmayan bir çocuğa bunu sözel olarak anlatmak yerine, bu konuyla alakalı bir hikâye okunur. Çocuk dinlediği hikâye sayesinde nasıl davranması gerektiğini, problemlere karşı nasıl çözüm üretmesi gerektiğini kahramanların yaşantıları yoluyla öğrenme imkânı sunmaktadır.

Çocukların hayatlarında sınırlı tecrübeleri olduğundan, bütün değer kavramlarını yaşantı yoluyla öğrenmeleri mümkün olmayabilir. Ayrıca aile ve sosyal çevrelerinde değer kavramlarının tümüyle karşılaşmamış olabilirler. Hikâyeler bu yönüyle onlara hazır tecrübeler sunmaktadır. Örneğin vatanseverliğin ne demek olduğunu ve hayata yansımaları kitaplardan öğrenebilmektedir.

Evrensel değerleri içeren ve doğru-yanlış kavramı hakkında farkındalık kazandıran hikâyeler, öğrencilerin davranışlarını ve bakış açılarını şekillendirerek değerleri öğrenmelerine ve yaşamlarında da kullanmalarına yardımcı olmaktadır. Hikâyeler kişisel ve ruhsal gelişim açısından uluslararası bir geçerliliğe sahiptir ve çocukların psikolojik gelişimlerinde önemli bir pedagojik rol oynamaktadır. Hikâye okuyan veya dinleyen kişiler hikayedeki kahramanlarla empati kurmakta ve kendilerini onlarla özdeşleştirmektedir. Hikâyelerdeki karakterler komedi, trajedi gibi öyküsel biçimlerde çeşitli roller üstlenirler. Bu roller ve hikâyenin kurgusu, okuyucunun kendi yaşamındaki ilişkilerini derinleştirmesine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla hikâyeler eğitimde önemli ve etkili bir yöntem olarak değerlendirilmektedir (Rossiter, 2001, Kenneth, 2001, Akt. Kasapoğlu, 2013:198).

Her ne kadar çocuk edebiyatı eserlerinin doğrudan çocuğu eğitmek gibi bir amacı bulunmasa da çocukta olumlu etki ve izlenimler bırakmayı hedefler. Bu yüzden çocuk kitaplarında eğitsellikten kaçınılamaz (Akt. Erdal,2009). İyi bir çocuk kitabının çocukta merak uyandırmasının yanında konu bakımından kültürel, evrensel ve ahlaki değerleri kazandıracak nitelikte olması gerekmektedir (Akt. Gönen, Uygun, Erdoğan ve Kaytancı, 2012:260).



II. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma biçimidir " (Yıldırım ve Şimşek, 2011:39).

Araştırma iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada öykü kitaplarında geçen değerleri tespit etmek için nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyalleri kapsar" (Yıldırım ve Şimşek,2011:187). Doküman incelemesi yaparken bir dizi aşama bulunmaktadır. Ancak belli başlı beş aşamada yapılabilir. Bunlar: (1) dokümanlara ulaşma, (2) orijinalliği kontrol etme, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme, (5) veriyi kullanma (Forster, 1995, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011:193).

Araştırmanın ikinci aşaması yarı yapılandırılmış görüşmelerle verilerin toplandığı, aynı zamanda belirli bir müdahale sürecinin etkisinin değerlendirildiği yarı deneysel bir tasarım içermektedir. Öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına etkisini tespit etmek için görüşme yöntemi kullanılmıştır. "Görüşme, araştırmada cevabı alınan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Görüşme belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar" (Büyüköztürk vd., 2009:158). Araştırmanın deneysel boyutunda ise öykü kitaplarının

çocukların değer kazanımına etkisini tespit etmek amacıyla ön test, son test ve kalıcılık testi kullanılarak kontrol grupsuz yarı deneysel desen kullanılmıştır. Yarı deneysel desenler gerçek deneysel desenlerde olması gereken kontrollerin sağlanamadığı durumlarda ya da bu kontrollerin yeterli olmadığı durumlarda kullanılan desendir (Karasar, 2016).

2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

2.1. Öykü Kitaplarında Geçen Değerlerin Tespitine İlişkin Çalışma Grubu

Araştırmanın birinci çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen Millî Eğitim Bakanlığı Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları setidir. Amaçlı örnekleme nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkmıştır. Patton'a (1987) göre zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak tanımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 107). Öykü setleri MEB'e bağlı tüm anasınıfı dersliklerinde olduğu ve okul öncesi eğitime devam eden tüm çocuklara ulaştığı için araştırmaya konu edilmiştir. Ayrıca araştırmacı tarafından ulaşılabilir olması da diğer bir etkidir.

Bu set 36 adet öykü kitabından oluşmaktadır. Öykü kitaplarında herhangi bir yazar belirtilmemiştir. Kitapların geneli 20 sayfadan oluşmaktadır. Kitaplar 29x25 cm ölçülerindedir ve her sayfasında resimler vardır. Kitaplara <https://erkencocuklukegitimi.org/hikaye-kitaplari> adresinden çevrimiçi olarak ulaşılabilir.

Çalışma grubunu oluşturan kitapların içerikleri şöyledir:

Tablo 1: “MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Serisi”nde Yer Alan Kitapların Özetleri

KİTABIN ADI	KİTABIN ÖZETİ
1. Ateşten Kaçan Ejderha	Puf adlı ejderha diğer ejderhalar ateş püskürterek uçarken, ateşin doğaya zarar vereceğinden korktuğu için hiç ateş püskürtmez, suyu sevdiği için gölde oynar. Bir gün yanında iki yumurta bulur. Bu yumurtalardan, sırasıyla güneş ejderhası ve ay ejderhası çıkar. Güneş ejderhası, canlıların büyümesi için havayı ısıtırken; ay ejderhası, miniklerin güzel rüyalar görmesi için çalışır. Puf, yeni dostlarına mutlu bir şekilde yaşamaya başlarlar.
2. Aynadaki Kedi	Yeni doğmuş ve meraklı bir kedi olan Meraklı bir gün masada duran aynada kendini görür. Aynadaki kediye başka bir kedi sanır ve onunla oyun oynamaya çalışır. Ancak aynadaki kedi, yaptığı her hareketi aynen tekrar ettiği için korkarak ondan uzaklaşır. Bir gün ayna düşer ve kırılır. Meraklı, kırık camlardan yansıyan kendisini görür.
3. Bahar Geldi	Baharın gelişiyle doğa canlanır. Morsalkımlar çiçek açar, kuşlar şarkılar söyler. Karatavuk, baştankara ve şarkıcı mukallit, bahçedeki ağaçların dallarında şarkı söyleyerek havalanır. Gelincikler tarlayı süsler, alakargalar dans eder. Yenidünya ağacında kızılgerdan ötüşürken, ağaçkakan servinin üstünde hızlıca çalışır. Böğürtlen çalışındaki çalıkuşu da şarkı söyler. Her şey baharın taptaze enerjisiyle neşelenir.
4. Bütün Tavşanlar Havuç Sever	Mor bir tavşan, vadideki kalabalıktan kaçıp yalnız kalabileceği bir yer bulur. Ancak kısa süre sonra başka bir tavşan onu bulur ve sohbet etmeye başlarlar. Birbirlerine güvenirler ve arkadaş olurlar.
5. Can Arkadaşım	Bir çocuk, en sevdiği oyuncak olan pandasıyla her anını geçirir. Pandası, onun can arkadaşındır ve gündüzleri hep yanındadır. Annesi, kalemiyle oynar, babası arabasıyla sokakları gezer. Doktor stetoskopuyla tamirci çantasıyla vakit geçirir. Gitar çalan teyze de şarkı söyleyerek zaman geçirir. Çocuk da oyuncaklarını yanından hiç ayırmaz.
6. Çilek Toplayan Robot	Leyla'nın ailesi çilek yetiştiricisi olup, çilek toplamak için bir robot alırlar ve ona "Robi" adını verirler. Robi, başlangıçta çilekleri ezerek kutulara koymaktadır. Aile, robotun ayarlarını değiştirirse de başarılı olamazlar. Robot bilimci Zeynep, Robi'ye yeni, yumuşak eller takarak sorunu çözer. Artık Robi çilekleri düzgün şekilde toplar ve diğer işleri başarıyla yapar.
7. Davulcu Olmak İsteyen Elma Kurdu	Her yıl yaz ve kış arasında göç etmekten bıkmış olan elma kurdu leyleklerden birine binip hayatının en uzun yolculuğuna çıkar. Bir köyde durur ve burada davul ustası ayılarla tanışır. Köydeki davulcuları izlerken, davul çalamadığı için üzülür. Ancak bir gün aklına bir fikir gelir; davul çalamasa da, güzel hikâyeler anlatarak köy halkına eşlik edebileceğini düşünür. Böylece, kendi yeteneğiyle dostlarına değerli bir hediye verir.

Tablo 1: (Devamı)

8. Dostluk Yuvası	Deniz'in, dedesinin bahçesinde konuştuğu köpek Kara, mahallede "eskici" olarak bilinen bir köpektir. Kara, her gün çöpten eski eşyaları toplayıp sokağa taşımaktadır. Deniz, Kara'yı gözlemeye başlar. Kara, sokağa yuvalar yaparak hayvanların yağmurdan korunmasını sağlamıştır. Deniz, Kara'nın iyi kalpli bir köpek olduğunu fark eder. Kara'nın yaptığı yuvalar ona olan sevgiyi ve dostluğu simgeler.
9. Fil Gezgin	Fil ailesi, su içmek için ırmağa giderken Gezgin, teyzesinin uyarmasına rağmen sürüden geride kalır ve kaybolur. Yolda sırasıyla kaşıkçı kuşu, su aygırı ve zürafalar da onlara katılarak yardımcı olmaya çalışır. Gezgin, nihayet sürüsüne kavuşur. Teyzesi onu çok merak ettiklerini söyler. Gezgin de teyzesinin sözünü dinlemediği için özür diler. Gezgin sürüsüne tekrar kavuştuğu için çok mutlu olur.
10. Kardeşim	Bonbon adında minik bir fil, yeni doğan kardeşiyle oyun oynamayı sabırsızlıkla bekliyordur. Ancak kardeşi çok küçük olduğu için sürekli uyur. Bonbon, onu uyandırmak için çeşitli yöntemler dener; hortumuyla dokunur, şarkılar söyler, masallar anlatır ama kardeşi uyanmaz. Zamanla Bonbon, kardeşinin büyümesini hayal eder.
11. Küçük Denizciler Balina Avcılarının Peşinde	Küçük Denizciler, doğayı ve hayvanları korumaya karar verirler. Balina avcılarının denizleri sardığını öğrenirler. Ada çocuklarıyla birlikte çığırtkan kuşları çağırarak avcıları uzaklaştırırlar. Başka bir gün mürekkep balıklarını çağırarak onlardan yardım alır. Artık avcılar, balina avlamaktan vazgeçer ve farklı işler yapmaya karar verirler. Küçük Denizciler ise doğayı koruyarak sevgiyle denizleri keşfederler.
12. Küçük Gergedan Hop	Zürafa takımı ve gergedan takımı futbol maçı yaptığında zürafaların ayakları uzun olduğu için maçları her zaman zürafalar kazanır. Bu duruma üzülen Gergedan Hop bir gün Timsah Tiple karşılaşır. Timsah Tip ona zürafalar ve gergedanlardan oluşan karışık takımlar oluşturmalarını önerir. Bu öneriyi arkadaşlarına anlatan Hop, arkadaşları tarafından desteklenir.
13. Müzede Kahvaltı	Müge, teyzesiyle bir Dinozor Müzesi'ne gider. Müze, dinozorların kazılarda bulunan iskeletlerini sergileyen büyük bir alandır. Müge, hayal kırıklığına uğrar çünkü dinozorların nesli tükenmiştir. Müze içinde, dinozorların neden yok olduğuna dair bilgi edinir ve teyzesinin açıklamasıyla, iklim değişikliklerinin bu dev hayvanların sonunu getirdiğini öğrenir. Teyzesi, bugünkü nesli tükenmekte olan canlılara da dikkat çekerek, doğayı korumanın önemini vurgular.
14. Neşeli Ayak İzleri	Bir sabah, su samuru derenin kenarına giderken suyun kaybolduğunu fark eder. Ardından, kurbağa, su kaplumbağası, ayı ve ördek de aynı sorunu yaşar. Her biri, suyun kaybolduğunu anlayıp suyun kaynağına gitmeye başlar. Yolda birbirlerinin ayak izlerini takip ederler. Beraberce deredeki kayayı kaldırarak sorunu çözerler.

Tablo 1: (Devamı)

15. Pamuk Kedi Söyle Bakalım	Bir kedi küçük kardeşi Pamuk'la birlikte yaşamaktadır. Kardeşine sayı saymayı ve renkleri öğretmeye çalışır ama kardeşi Pamuk her seferinde yanlış cevap verir. İki kardeş birlikte oyunlar oynar, gülerler ve eğlenceli vakit geçirirler.
16. Peynirden Heykeller	Dicle, anneannesinin komşusunun torunu Ali ile oynarken, süt ve peynir hakkında bir masal anlatmaya başlar. Masalda, bir köylünün sağdığı sütü kaynatıp türkü söylerken uyuyakalması sonucu sütün mayalanarak peynir haline gelmesi anlatılır. Dicle, peynirin süttten yapıldığını Ali'ye açıklar. Ayrıca, köylülerin tarım yaparak çeşitli yiyecekler üretmelerinin önemini vurgular.
17. Sincap Simsim'in Telaşlı Günü	Sincap Simsim, ailesiyle birlikte taşınacaktır ve doğduğundan beri yaşadığı ormandan ayrılmak istememektedir. Evini sırtında taşıyan kaplumbağa gibi, Simsim de eşyalarını yanına almak ister. Uğraşları sonucunda Meşe ağacının tepesine çıkıp yine kovuğu taşıyamayacağını fark eden Simsim, evinin her köşesini çizmeye karar verir. Bu resmi, yeni evine asacak ve eski evini hatırlayacaktır.
18. Sümüklü Böcek Evini Arıyor	Küçük sümüklü böcek, sırtında bir ev olmadığı için üzülmemektedir. Bir gün, bir salyangoz kabuğu bulur. Ancak kabuğu sırtına yerleştirmeye çalışırken düşer. Bu durumdan sonra, sümüklü böcek, bir evin bulunarak değil, çalışarak yapılması gerektiğini fark eder. Bir parça toprak ile kendine kabuk yapar. Ancak bir yağmur başladığında evi erir ve kaybolur. Diğer sümüklü böcekler sevinçle yağmurun tadını çıkarırken küçük sümüklü böcek diğer arkadaşlarının kabuğu olmadığı halde mutlu olduklarını görür.
19. Şakacı Sincap	Şakacı Sincap, bir gün bir şaka yapmayı planlar. Bir çukur kazıp üzerine kafes yaparak harika bir tuzak oluşturur. Bu sırada, tilki gelir ve çukura düşer. Sincap, bu durumu şaka olarak düşünerek gülmeyi beklerken tilkinin acı içinde bağırıldığını duyar ve hemen endişelenir. Sincap tilkiden üzgün bir şekilde özür diler ve ona bakacağına söz verir. Şakacı Sincap, bu deneyimle birlikte şakalarının başkalarına zarar vermemesi gerektiğini öğrenir ve bundan sonra her zaman dikkatli olur.
20. Tuli'nin Oyunağı	Tuli, sabah aklında bir fikirle uyanıp evde kullanılmayan eski eşyaları ve dışarıdan topladığı malzemeleri birleştirip oyuncak yapar ve ona Bidi adını verir. Bir gün parkta oynarken top Bidi'yi paramparça eder. Tuli çok üzülür fakat arkadaşları ona yardım eder. Birlikte parçaları birleştirip yepyeni bir oyuncak yaparlar ve ona Bidi-Bidi adını verirler. Tuli, arkadaşlarına teşekkür eder ve hep birlikte oyunlar oynamaya devam ederler.

Tablo 1: (Devamı)

21. Uçan Kundurular	Kara leylek bir gün yuvasında bir çift kundura bulur. Kunduraları giyince kanatlarını çırpmadan havada uçmaya başlar. İhtiyacı olan birine bu uçan kunduraları vermeyi düşünür. Bunu sırayla arkadaşlarına götürür. En son tilkiye götürür ancak tam vermek üzereyken kunduralar birden uçarak kaybolur. Leylek ve tilki şaşkınlıkla bakakalırken, kunduralar bir rüyaya kaçar. Rüya, kuşlar gibi uçmayı hayal eden bir yavru tavşanın rüyasında son bulur.
22. Üç Renkli Topaç	Tülay, dedesiyle birlikte çarşıya iner. Dedesi evin ihtiyaçlarını almakta Tülay ise kardeşi için bir hediye aramaktadır. Çömlekçi, terzi, bakırcı, süpürgeci ve aktar dükkânlarında aradıkları hediyeyi bulamazlar. Son çare olarak marangozun yanına giderler. Marangoz, bir tahta parçasından topaç yapar. Tülay'ın kardeşi topacını görünce çok mutlu olur.
23. Yolculuk Oyunu	Bir gün Mert, ninesiyle birlikte "yolculuk oyunu" oynamaya karar verir. Ninesi ona, "Hadi, seninle çok uzaklara gidelim!" diyerek başlayıp, hayal dünyasında gemiye, trenle ve uçağa binerler. Mert, ninesiyle birlikte hayal kurmanın ve yolculuk yapmanın çok eğlenceli olduğunu düşünür. Sonunda, birlikte bahçeye çiçek dikerler.
24. Yürümek İsteyen Ağaç	Ceviz ağacı, hayvan arkadaşları gibi farklı yerlere gitmek ister ama toprağa bağlı olduğu için hareket edemez. Ardından leylek, sincap, karınca, kelebek, kediler ve bülbüller gibi birçok hayvan ağacına gelir ve ona neşe katmaya başlar. Çocuklar salıncak kurup ağacın etrafında oynar. Ağaç, orada mutlu bir şekilde kalmak ister ve gitme arzusunu unutur. Bir gün, ağacın kökleriyle birlikte başka bir yere taşınması gerektiği söylenir. Ama ağacı taşımak isteyenler çocukların, kuşların, sincapların ve diğer canlıların mutlu olduğunu görünce ağacı taşımaktan vazgeçerler.
25. Bizim Orman İle Komşu Orman	Bilge baykuş her akşam ormandaki hayvanlara masallar anlatır. Su Masalı'nda, suyun tüm canlılar için hayat kaynağı olduğu vurgulanır ve hiçbir damla su israf edilmez. Bir gün, komşu ormandan gelen hayvanlar, ormanlarına su kirliliği ve ağaçların kuruması nedeniyle yerleşirler. Komşu ormanın yavruları, büyüklerin doğayı kirlletmesini anlatır. Bizim ormandaki hayvanlar onlara yardım eder. Komşu orman yeniden yemyeşil olur ve konuklar kendi ormanlarına dönerler.
26. Güzel Bir Gün	Maymun Mumu ve arkadaşı Pofpof ormanda buluşur. Mumu, Pofpof'u eğlenceli bir oyuna davet eder ancak Pofpof çok üzgündür. Mumu, Pofpof'un neden üzüldüğünü anlamasını sağlar. Pofpof eski arkadaşı Pinpin'i özlemektedir. Mumu, Pofpof'a yalnız olmadığını ve onun arkadaşı olarak her zaman yanında olduğunu hatırlatır.

Tablo 1: (Devamı)

27. Harika Bir Fikir	Bir gün sincap terk edilmiş bir köye gelir ve burada ağaçların kurduğunu görerek şaşırır. Eve gidince ninesine köyün neden böyle olduğunu sorar. Bu köyde mutsuz sansarların yaşadığını ve her şeyden şikayet ettikleri için ağaçların kurduğunu söyler. Sincap, köyü yeşertmek için bir plan yapar. Diğer havyalar da yardım eder. Birlikte köyü yeşillendirirler. Sincap, "Bir elin nesi, iki elin sesi, daha fazla elin de sihirli değneği var!" diyerek, iş birliğinin gücünü vurgular.
28. Karıncayiyen Hazine Arıyor	Karıncayiyen, "Korsanlar Hazine Peşinde" kitabının kahramanı olarak tek başına hazine aramaya karar verir ve kitabın sayfalarında gezmeye başlar. Ancak yalnız başına hazine aramak sıkıcıdır. Bu yüzden hazineyi bulmak için birini davet etmeye karar verir. Ancak herkes meşguldür. Sonunda maymun hazine aramaya karar verir ve ikisi birlikte maceraya atılırlar. Asıl hazinenin birlikte vakit geçirmek ve arkadaşlık olduğunu anlarlar.
29. Kış Geliyor	Candan Teyze ve Tomtom Amca, yaban hayatı koruma parkında hayvanların kış için hazırlık yapmalarına yardımcı olmaktadır. Kışın erken geleceğini fark eden Candan Teyze, hayvanlara kazak ve giysiler örer. En sonunda, Candan Teyze ve Tomtom Amca birbirlerine de giysiler yapar. Kar yağmaya başladığında, hayvanlar yeni giysilerini giyer ve birlikte kış hazırlıklarını tamamlarlar.
30. Korudaki Yabancı	Bir gece ormanda karanlık bir gölge dolaşır ve koru sakinlerinin kapılarını tek tek çalar. Tavşan, ağaçkakan, kirpi, baykuş, kaplumbağa, ördek, fare, yılan, tilki ve sansar hepsi korkar ve "Kim bu yabancı?" diye merak ederler. Sincap, kaybolduğunu ve yolunu bulmak için kapıları çaldığını açıklar. Koru sakinleri sincabı yönlendirip komşu ormana uğurlarlar.
31. Kuyruğum Kayboldu	Küçük kertenkele Poda kış uykusuna yatmadan önce son bir kez bahçeyi dolaşmak ister, fakat annesinin tehlikelere dikkat etmesi gerektiği konusunda verdiği tavsiyeleri unuttur. Bahçede dolaşırken bir kargayı görünce paniğe kapılır ve kuyruğunu bir yere takar. Eve döndüğünde annesi kuyruğunu kaybettiğini fark eder. Annesi, baharda uyanınca kuyruğunun ne olduğunu anlatacağına söz verir.
32. Masmavi Bir Gülücük	Bir gün okulda çocuklar, öğretmenlerinin çağrısıyla etkinlik saati için resim yapmaya başlarlar. Ezgi, kendisine benzeyen bir çocuk çizerken, resim dünyasında fantastik bir yolculuğa çıkar. Bir anda öğretmeni uyanmasını söyler. Ezgi gözlerini açtığında, sadece güzel bir resim yaptığını fark eder.
33. Pencereye Konan Saat	Hikmet Amca, bir pazar günü göl kenarındayken saati elinden düşer ve bozulur. Hikmet Amca, alarminın çalmaması nedeniyle nasıl uyanacağını düşünür. Diğer hayvanlar da kaygılanır. Baştankara, her sabah gün doğarken şakıyıp Hikmet Amca'yı uyandıracağını söyler. Baştankara her sabah pencereye konar ve Hikmet Amca'yı güzel bir şekilde uyandırır.

Tablo 1: (Devamı)

34. Sefer Dede	Sefer Dede, mahallede çocukların en sevdiği kişidir. Uzun yolculuklardan döndüğünde çocuklara hediyeler getirir ve onlara masallar anlatır. Ancak zamanla yaşlanır ve hafızasında sorunlar yaşamaya başlar. Çocuklar Sefer Dede'nin yüzünü güldürebilmek için ona hatırlatmalar yaparlar. Her hatırlatmayla Sefer Dede mutlu olur ve eski günlere döner.
35. Uzay Gözlükçüsü	Uzaylılar uzakları iyi görürken, yakınları ayırt edemez hale gelir. Doktorlar, uzaylıların gözlerinin bozulduğunu fark ederler. Uzay gözlükçüsü, bu sorunu çözmek için gözlükler yapmaya karar verir ve farklı türdeki uzaylılara yardıma gider. Bu süreçte, uzaylıların gözlerindeki sorunların nedenini araştırır.
36. Yıldız Benekli Kelebeğe Karşılaşma	Fırfır adında bir fare, okuduğu bir kitapta yıldız benekli bir kelebeğe dost olan bir fareyi öğrenir ve o kelebeği görmek ister. Fırfır, annesi Fariko'dan yardım ister. Ancak yıldız benekli kelebek bulamazlar. Sinemada kelebekli bir film oynadığı için ve filmi izlemeye kelebeklerin geleceğini düşündüğü için ertesi gün sinemaya giderler. Ancak tek bir kelebek bile gelmez. Eve dönerken, anne fare Fariko çantasından bir yıldız benekli kelebek çıkarır. Fariko, bu kelebeği kâğıttan kesip yapmıştır. Çünkü hayal etmek için en iyi aracın kâğıt ve kalem olduğuna inanır.

2.2. Çocukların Öykü Kitapları Aracılığıyla Değer Kazanımına İlişkin Çalışma Grubu

Araştırmanın değer kazanımına ilişkin çalışma grubunu, Afyonkarahisar ili merkezinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı anasınıfına devam eden, 60-72 ay 3 kız ve 5 erkek olmak üzere toplam 8 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma grubunun seçiminde kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı uygulama izni ve uygulama aşamalarında kolaylık sağlayacağı için araştırmayı kendi öğrencileri ile yapmıştır. Araştırma yapılan kurumda çocuk sayısının azlığı ve tek şube olması nedeniyle kontrol grubu oluşturulamamıştır. Çalışmanın 5 kız ve 5 erkek öğrenci yapılması planlanmıştır. Ancak kız öğrencilerden birinin 48 aylık olması, diğer kız öğrencinin de veli izni olmasına karşın kendisinin katılmak istememesi nedeniyle 8 öğrenci ile yapılmıştır. Öğrencilere ön görüşme ve son görüşme olmak üzere 2 kere yarı

yapılandırılmış görüşme formu ve MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları'nı temel alan etkinlik planları uygulanmıştır. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular puanlandırılarak ön test, son test verileri elde edilmiş ve uygulama bitiminden 10 hafta sonra kalıcılık testi uygulanmıştır.

3. VERİLERİN TOPLANMASI

3.1. Öykü Kitaplarında Geçen Değerlere İlişkin Verilerin Toplanması

Öykü kitaplarında geçen değerleri tespit etmek amacıyla veri toplama aracı olarak “Değer Kontrol Listesi” (EK-1) kullanılmıştır.

Değer Kontrol Listesi'ndeki değerler Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan “adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik” değerleridir.

Değer Kontrol Listesi'ndeki değerler için değerlerin alt kategorileri belirlenmiştir. Bunun için çeşitli kaynaklardan araştırma yapılmış, Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, Türkçe öğretmeni ve okul öncesi öğretmenlerinden görüş alınmıştır.

Öykü kitaplarında geçen değerleri tespit etmek amacıyla kitaplar, herhangi bir analize tabi tutulmadan önce okunmuştur. İkinci okumada kitaplarda geçen değer ifadeleri değer kontrol listesindeki değerlere göre kodlanarak tespit edilmiştir. Aradan belli bir süre geçtikten sonra kitaplar üçüncü kez okunarak gözden kaçırılan veya değiştirilen kısımlar analiz edilmiştir. İkinci okumada “nezaket” ve “misafirperverlik” değeri ayrı bir değer olarak alınırken, üçüncü okumada “nezaket” değeri “saygı” değerinin, “misafirperverlik” değeri ise “konukseverlik” anlamı da taşıdığı için “sevgi” değerinin içinde ele alınmıştır. Bazı cümleler tek başına bir değer ifade etmese de konu

bağlamı içinde değer yansıttığı için kodlanmıştır. Örneğin, Sefer Dede kitabında geçen “Yazın bahçede, kazanlarda mısırlar kaynardı.” ifadesi tek başına bir değer ifade etmemesine karşın öykünün konusu bağlamında ev sahibinin misafirlerine ikram etmek amacıyla mısır kaynattığından bahsettiği için sevgi değerine alınmıştır. Kitaplarda geçen değer ifadeleri örneklerine bulgular kısmında yer verilmiştir.

3.2. Çocukların Öykü Kitapları Aracılığı ile Değer Kazanımına İlişkin Verilerin Toplanması

Öykü kitapları aracılığı ile değer kazanımına ilişkin verilerin toplanması süreci iki aşamada gerçekleşmiştir. Birinci aşamada yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. İkinci aşamada etkinlik planları hazırlanmıştır. Ön görüşme olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu öğrencilere uygulandıktan sonra MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları’ndan seçilen 6 adet öykü kitabından oluşan etkinlikler uygulanmıştır. Etkinlik uygulamasından 2 hafta sonra yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular son görüşme olarak tekrar sorulmuştur.

3.2.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun Hazırlanması ve Uygulanması

Öykülerin çocukların yardımlaşma-iş birliği değeri ile sevgi-hoşgörü değeri kazanımına etkisini tespit etmek amacıyla veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Atabey ve Ömeroğlu (2014) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanım Ölçeği” yarı yapılandırılmış görüşme formu olarak kullanılmıştır. “Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanımı Ölçeği”; “Sevgi- Hoşgörü” alt boyutu dört madde, “Saygı” alt boyutu dört madde, “Sorumluluk” alt boyutu beş madde, “İşbirliği- Yardımlaşma” alt boyutu üç madde, “Nezaket” alt boyutu üç madde olmak üzere toplam beş alt boyut, 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte çocuklardan verilmesi beklenen cevaplar (1) bir, verilmesi istenmeyen cevaplar (0) sıfır olarak kodlanarak istatistiksel analizler yapılmaktadır.

Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular Atabey ve Ömeroğlu (2014) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanım Ölçeği”nin “yardımlaşma-iş birliği” alt boyutuna ait 3 soru ile “sevgi-hoşgörü” alt boyutuna ait 3 sorudan ve toplam bu 6 soruya sadık kalınarak hazırlanan ek sorulardan oluşmuştur. Bu haliyle “Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanım Ölçeği” yarı yapılandırılmış görüşme formuna dönüştürülmüştür. Daha sonra uzman ve okul öncesi öğretmenlerinden görüş alınarak ve deneme mülakatları yapılarak geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır. Geri bildirimler doğrultusunda sorular yeniden düzenlenmiştir. Sevgi-hoşgörü değeri ile yardımlaşma-iş birliği değerleri MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları’nda en çok geçen değerlerden olduğu için seçilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda çocuklara çeşitli resimler gösterilmiş, daha sonra da resimlerde geçen olayla ilgili sorular sorulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu çocuklara ön görüşme ve son görüşme olarak iki kere uygulanmıştır.

Bulgular ve yorumlar bölümünde doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Deneme mülakatlarındaki veriler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Araştırmada “Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanım Ölçeği”nin kullanılması ve yarı yapılandırılmış görüşme formuna çevrilerek kullanılması için izin alınmıştır (EK-2).

3.2.2. Etkinlik Planlarının Hazırlanması ve Uygulama Süreci

Öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına etkisini ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından 6 adet öykü kitabının temel alındığı 12 adet etkinlik planı hazırlanmıştır (EK-3). Bu kitaplar; Sefer Dede, Tuli’nin Oyuncağı, Kış Geliyor, Neşeli Ayak İzleri, Fil Gezgin ve Bütün Tavşanlar Havuç Sever’dir. Seçilen 6 kitap yardımlaşma-iş birliği ile sevgi-hoşgörü değerlerini içerdiği için seçilmiştir. Etkinlik planları sadece Türkçe etkinliği veya Türkçe etkinliği ile bütünleştirilmiş sanat, oyun,

fen, drama ve müzik etkinlikleri olarak planlanmıştır. Etkinlik planları okul öncesi eğitim programına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tablo 2: Etkinlik Planlarını Uygulama Zamanları

Uygulanan Hafta	Okunan Kitap	Etkinlik Türü
1. Hafta	Neşeli Ayak İzleri	Türkçe ve Oyun Etkinliği
1. Hafta	Bütün Tavşanlar Havuç Sever	Türkçe Etkinliği
2. Hafta	Kış Geliyor	Türkçe ve Müzik Etkinliği
2. Hafta	Tuli'nin Oyuncağı	Türkçe ve Sanat Etkinliği
3. Hafta	Fil Gezin	Türkçe ve Drama Etkinliği
3. Hafta	Sefer Dede	Türkçe ve Sanat Etkinliği
4. Hafta	Neşeli Ayak İzleri	Türkçe ve Fen Etkinliği
4. Hafta	Bütün Tavşanlar Havuç Sever	Türkçe ve Müzik Etkinliği
5. Hafta	Tuli'nin Oyuncağı	Türkçe ve Sanat Etkinliği
5. Hafta	Fil Gezin	Türkçe ve Fen Etkinliği
6. Hafta	Sefer Dede	Türkçe ve Drama Etkinliği
6. Hafta	Kış Geliyor	Türkçe ve Sanat Etkinliği

Görüşme formu ve etkinlik planları hazırlandıktan sonra Ankara Üniversitesi Etik Kurul'dan izin alınmıştır (EK-4). Etik Kurul Kararı çıktıktan sonra Millî Eğitim Bakanlığı'ndan araştırma izni alınmıştır (EK-5). İzin işlemleri tamamlandıktan sonra velilerden çocuklarının çalışmaya katılımına ilişkin izinleri (EK-6) alınarak uygulamalara başlanmıştır.

Etkinlik planları uygulanmadan önce çocuklara yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular ön görüşme olarak sorulmuştur. Araştırmacı ön görüşme ve son görüşmede, görüşmeye başlamadan önce çocuklara “şimdi sana bazı resimler göstereceğim ve resimlerle ilgili sorular soracağım. Katılmak istemezsen veya devam etmek istemezsen lütfen bunu bana söyle” diyerek görüşmeye başlamıştır. İlk görüşmeden sonra toplam 6 haftalık süreci kapsayan, öykü kitaplarını temel alan

etkinlik planları uygulanmıştır. Yardımlaşma- iş birliği değeri ile ilgili 3, sevgi-hoşgörü değeri ile ilgili 3 adet olmak üzere toplam 6 adet öykü kitabı okunmuş ve öykü kitapları ile etkinlik planları uygulanmıştır. Her kitap 2 kere okunmak üzere haftada 2 kitap okunmuştur. Öyküler okunduktan sonra öyküyü özetlemek isteyen öğrencilere fırsat verilmiş, öykü hakkında sohbet edilip, soru-cevap çalışmaları yapılmıştır. 6 haftalık eğitim sürecinin üzerinden iki hafta geçtikten sonra son görüşme olarak çocuklara yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular tekrar sorulmuştur. Son görüşmelerden 10 hafta sonra öğrencilerin verdiği cevapların kalıcılığını test etmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu tekrar uygulanmıştır. Görüşme formundaki soruların cevapları ses kayıt cihazına kaydedilmiş olup, tüm görüşmelerden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak değerlendirme yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının ve etkinlik planlarının uygulanması 2024-2025 Eğitim Öğretim yılında yapılmıştır.

4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada her iki veri toplama aracından elde edilen nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguların derlenmiş ve yorumlanmış olarak okuyucuya sunulmasıdır. Elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır. Neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 224).

Öykü kitaplarının öğrencilerin değer kazanımına ilişkin verilerinin analizinde yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruların betimsel analizinin yapılmasının yanında nicel verilerden de yararlanılmıştır. Çocukların “Okul Öncesi Sosyal Değerler

Kazanım Ölçeği”nin “yardımlaşma-iş birliği” alt boyutuna ait 3 soru ile “sevgi-hoşgörü” alt boyutuna ait 3 soruya verdikleri cevaplar puanlanarak ön test, son test ve kalıcılık testi olarak değerlendirilerek analiz edilmiştir. Her çocuğa sorulan toplam 6 soru için verilmesi beklenen cevaba “1”, bunun dışındaki farklı cevaplara veya cevap verilmeyen sorulara “0” puan verilerek çocukların ön test, son test ve kalıcılık testi puanları tablo şeklinde verilerek analiz edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan 3 adet yardımlaşma- iş birliği ile 3 adet sevgi- hoşgörü değerine ait toplam 6 resmin sadece ilk sorusu puanlamaya tabi tutulmuştur. Son görüşmelerden 10 hafta sonra kalıcılık testi yapılmıştır.

Tablo 3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Puanlama Tablosu

Soru	Verilmesi Beklenen Cevap
Ezgi okul bahçesini ağaçlandırmak için fidan diyor. Ezgi fidan dikme işini daha çabuk ve daha kolay nasıl tamamlar?	Arkadaşları ve öğretmeninden yardım ister./ Arkadaşlarıyla beraber yapar.
Efe ve annesi Efe’nin doğum günü için balonları şişirip evi süslüyorlar. Bu işi akşama kadar bitirmeleri gerekiyor. Efe’nin kardeşi Ezgi ne yapmalıdır?	Balonları şişirmelidir. / Yardım etmelidir.
Ezgi salıncağa binmiş ve tek başına sallanmaya çalışıyor. Ama henüz salıncakta sallanmayı bilmediği için biraz zorlanıyor. Bu durumu gören Mert ne yapmalıdır?	Ezgiyi sallamalıdır.
Annesi evde top oynamamasını söylediği halde Ahmet evde top oynar. Ahmet’in topu vazoya çarpar ve vazo kırılır. Sence Ahmet bu durumda ne yapmalıdır?	Vazonun kırıldığını annesine söylemelidir.
Elif annesiyle oyun oynamak istiyor. Annesi dinlenmek için kitap okumak istediğini ve oyunu daha sonra oynayabileceklerini söylüyor. Elif bu durumda ne yapmalıdır?	Tek başına oynamalıdır.
Öğretmen renk bulmaca oyunu oynatıyor. Öğretmen “Şimdi herkes mor renkli bir şey bulup yanıma getirsin” der. Sınıfta mor rengi arayan Eda mor menekşeyi görür. Eda mor menekşeyi nasıl götürmelidir?	Çiçeği koparmamalıdır. /Saksısıyla birlikte götürmelidir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler analiz edilirken çocukların uygulamadan önce ve sonra görüşme sorularına verdikleri cevaplardan alıntılar yapılarak yorumlanmıştır. Kız öğrenciler Ç4, Ç6, Ç7 olarak, erkek öğrenciler Ç1, Ç2, Ç3,Ç5,Ç8 olarak numaralandırılmıştır.



III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1. MEB ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ ÖYKÜ KİTAPLARINDA GEÇEN DEĞERLERE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde MEB Erken Çocukluk Öykü Kitapları'nın analizi; kitaplarda yer alan değerlerin belirlenmesi ve bu değerlerin öykü kitaplarında bulunduğu yerlerin tespiti ve değerlerin işlenme biçim ve içeriği değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Tablo 4'de MEB Erken Çocukluk Öykü Kitapları'nda yer alan değerler ve değere vurgu yapan ifade sayılarına yer verilmiştir.

Tablo 4: Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Değerler

Değer	Değere Vurgu Yapan İfade Sayısı (n)
Sevgi	65
Yardıms severlik	62
Dostluk	32
Çalışkanlık	28
Sorumluluk	28
Estetik	22
Duyarlılık	13
Sabır	13
Sağlıklı Yaşam	13
Saygı	13
Aile Bütünlüğü	12
Merhamet	11
Dürüstlük	8
Özgürlük	5
Tasarruf	4
Temizlik	4
Mahremiyet	3
Adalet	2
Vatanseverlik	2
Mütevazılık	1
Toplam	341

Tablo incelendiğinde MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları'nda en çok yer alan değerlerin sevgi (n=65), ikinci en çok yer alan değerlerin yardımseverlik (n=62) değeri olduğu görülmüştür. Mahremiyet (n=3), adalet (n=2), vatanseverlik(n=2) ve mütevazılık (n=1) değerlerinin en az geçen değerlerden olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlerin somutlaştırılarak verilmesi zor olduğu için öykü kitaplarında daha az geçtiği düşünülmektedir. Öykü kitaplarında çocuklara daha kolay aktarılabilen değerlere öncelik verildiği görülmüştür. Öykü kitaplarının sevgi, yardımseverlik, dostluk, çalışkanlık ve sorumluluk gibi değerleri kazandırması noktasında kaynak olarak kullanılabileceği; tasarruf, temizlik, mahremiyet, adalet, vatanseverlik ve mütevazılık değerlerini kazandırma noktasında yetersiz olabileceği söylenebilir.

Resimli çocuk kitaplarında yer alan değerleri inceleyen farklı çalışmalara bakıldığında benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Yapılan çalışmalarda kitaplarda en sık yer alan değerlerin; Aydın ve Öksüz (2021) sevgi, duyarlılık, çalışkanlık ve yardımseverlik; Durmaz ve Yorulmaz (2022) dostluk ve kararlılık; Ertekin ve Çamlıbel Çakmak (2021) yardımlaşma-dayanışma, nazik olmak ve sevgi; Türkoğlu (2023) sevgi, mutluluk ve işbirliği; Dirican (2013) sevgi, paylaşmak, arkadaşlık ve mutluluk; Turan (2014) yardımseverlik; Cengiz (2016) mutluluk ve nezaket olduğunu tespit etmiştir.

Okul öncesine yönelik yazılmış çocuk kitaplarında en az yer alan değerlerin ise Aydın ve Öksüz (2021) sabır, cesaret ve özdenetim; Durmaz ve Yorulmaz (2022) temizlik, adalet, saygı ve tutumluluk; Ertekin ve Çamlıbel Çakmak (2021)kültürel mirasa sahip çıkma, hoşgörü duyarlılık, bağımsız düşünme, fedakarlık ve vatanseverlik; Türkoğlu (2023) alçakgönüllülük, vatanseverlik ve adalet; Dirican (2013) liderlik ve barış, Turan (2014) vatanseverlik, vefa ve cömertlik; Cengiz (2016) barış, dayanışma ve dürüstlük olduğunu tespit etmiştir.

Okul öncesi öğretmenleriyle yapılan çalışmalarda öğretmenler, öğrencilere verilmesi gereken değerlerin saygı, sevgi, paylaşma, yardımlaşma, hoşgörü, sorumluluk, temizlik, dürüstlük gibi değerler olduğunu belirtmiştir (Bartan;2018; Erkuş, 2012; Çetin Korkmaz 2019; Kuzu, 2015; Dal 2018;Kozikoğlu 2018). Uzun ve Köse (2017), yaptığı araştırmada bu değerlere ek olarak vatan sevgisi değerine ulaşmıştır. Turan (2014), 245 öğretmenle yaptığı araştırmada, öğretmenlerin öykü kitaplarının içeriğinde bulunmasını istediği değerlerin en çok sorumluluk, sevgi, dürüstlük-doğruluk, saygı, arkadaşlık, yardımseverlik, paylaşma, hoşgörü değerleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları'nda yer alan değerlere bakıldığında öğretmenlerin kazandırılmasını istediği değerlerle örtüştüğü görülmektedir. Ayrıca Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan değerlerin hepsi MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları'nda yer almaktadır.

Yapılan çalışmalarda hikâye kitaplarının okul öncesi öğretmenleri tarafından değerler eğitimi verilirken kullanılan materyallerden biri olduğu görülmüştür. (Kuzu, 2015; Sapsağlam ve Ömeroğlu, 2015; Uzun ve Köse, 2017; Bartan, 2018; Dal, 2018; Kozikoğlu, 2018; Korkmaz 2019). Turan (2014), öğretmenlerle yaptığı çalışmada, öğretmenlerin karakter eğitimi özelliği gösteren öykü kitaplarını seçme nedenlerinin başında öykü kitaplarını karakter eğitimi açısından etkili bulduklarını tespit etmiştir. Aynı öğretmenler tarafından resimli öykü kitaplarında karakter eğitimi açısından en çok belirtilen eksikliğin ise öykülerde sıklıkla aynı değere yer verilmesi olduğu tespit edilmiştir. Öykü kitaplarında belirli değerlere değil tüm değerlere yer verilmesi gerekmektedir. Öykü kitapları çocukların dil, bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimlerine katkı sunmasının yanında sevmek, anlama, saygılı olma, paylaşma gibi birçok sosyal kavramı öğretmektedir. Çocukların duygularını, değer yargılarını, anlayış tarzlarını geliştirmektedir (MEB, 2013).

1.1. Adalet

Adalet sözlükte “hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme” şeklinde tanımlanmıştır (www.sozluk.gov.tr/). Bu değer, bireylerin toplum içinde birbirlerine nasıl davranacaklarını, haklarını ve sorumluluklarını nasıl anlayacaklarını belirler.

Tablo 5: Öykü Kitaplarında Geçen Adalet Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Adalet	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Adil Olma, Eşitlik	1
Oy Verme	1
Toplam	2

MEB erken çocukluk eğitimi öykü kitaplarında adalet değerine vurgu yapan ifadeler şunlardır:

“Yaşamak her canlının hakkı değil mi?” (Küçük Denizciler Balina Avcılarının Peşinde, s.7)

“Oyunlar bitince puanları saydılar.” (Çilek Toplayan Robot, s.19)

Çocuklarda adalet duygusu çok güçlüdür ve 5-6 yaşlarından itibaren görülür (Akt. Hökelekli, 1998:193). Ancak bu dönemde çocuklar benmerkezci oldukları için dünyayı ve olayları kendi bakış açılarına göre yorumlarlar. Aynı zamanda soyut düşünemedikleri için de adaleti yetişkinlerin kavradığı gibi kavrayamazlar. Daha basit kavramlar üzerinden adaleti anlamaya başlarlar. Eşit davranma, paylaşma, sıraya girme, sınıf gibi bulunduğu toplumda kurallara uyma, oyunlarında ebe seçme, arkadaşıyla yaşadığı bir problemde hakkını arama veya arkadaşının haklı olduğunu kabul etme gibi becerilerle adalet değerine ilişkin ilk kazanımları edinmeye başlarlar. Çocuklarda gelişmeye başlayan adalet kavramıyla birlikte dünyada sadece kendilerinin olmadığını,

başkalarının da hakları, duyguları ve ihtiyaçları olduğunu anlamaya başlarlar. Bu yüzden okul öncesi dönemde adalet kavramının verilmeye başlanması önemlidir. Bu bağlamda öykü kitaplarında adalet değeri ile geçen cümlelere bakıldığında “Yaşamak her canlının hakkı değil mi?” (Küçük Denizciler Balina Avcılarının Peşinde, s.7)ifadesinde, yaşam hakkının herkes için geçerli olduğu, sadece insanlar değil, tüm canlıların yaşam hakkına sahip olduğu vurgulanarak eşitlik anlayışına vurgu yapmıştır. “Puanları saydılar” ifadesinde oyun ve yarışmalarda sonuçların adil bir şekilde hesaplandığına vurgu yapılmıştır. Öykü kitaplarında geçen adalet değeri ifadeleri çocukların kavrayabileceği şekilde verilmiştir. Ancak öykü kitaplarında adalet değerine çok fazla yer verilmediği görülmüştür.

1.2. Aile Bütünlüğü

“Aile, evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik” olarak tanımlanmaktadır (www.sozluk.gov.tr/). Aile bütünlüğü değeri, aile bireylerinin sorumluluklarını yerine getirmelerini, birbirleri ile zaman geçirmelerini, sorunları birlikte çözmelerini ve birbirlerine destek olmalarını amaçlar.

Tablo 6: Aile Bütünlüğü Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Aile bütünlüğü	Alt kategorilerin dağılımı (n)
Aile üyelerinin birbirine sevgi göstermesi	2
Aile içi sorumluluklarını yerine getirme	3
Aile üyeleriyle vakit geçirme	3
Aile üyelerinin birlik, beraberlik ve dayanışma içinde olması	4
Toplam	12

Öykü kitaplarında aile bütünlüğü değerine vurgu yapan ifadelerden bazıları şunlardır:

“Pufi Teyze bütün ailesiyle oradaydı.” (Gezgin Fil, s.17)

“Taşınmaya çok az kalmıştı. Yarın sabah Sincap Simsim ailesiyle birlikte yola çıkıyordu.” (Sincap Simsim’in Telaşlı Günü, s.5)

“Bugün ninemle yolculuk oyunu oynadık.” (Yolculuk Oyunu, s.5)

“Tülay hiç oyuncakçısı olmayan kasabada dedesiyle birlikte çarşıya inmişti.” (Üç Renkli Topaç, s.5)

“Minik fil Bonbon abla olmuştu. Çünkü mini minnacık bir kardeşi vardı artık.” (Kardeşim, s.5).

Öykü kitaplarında geçen aile bütünlüğü değeriyle ilgili cümlelere bakıldığında aile üyeleri ve aile büyükleriyle vakit geçirmek, aile içi sorumluluklarını yerine getirmek ve işbirliği yapmak, aile üyelerinin dayanışma içinde olması ve birbirlerine sevgi göstermesi gibi ifadelerin ön plana çıktığı görülmektedir. Çocuklar için, aile içindeki sevgi, güven, yardımlaşma, birlikte vakit geçirme, sevinç ve üzüntülerini paylaşma gibi kavramlar son derece önemlidir. Ayrıca, aile bireylerinin birbirleriyle birlikte vakit geçirmeleri ve bir arada olmaları, çocuklar için bir güven ve aidiyet duygusu oluşturmaktadır. Özellikle çekirdek ailelerin çoğaldığı günümüzde aile bütünlüğü değeri anne-baba-kardeşlerle sınırlı tutulmayıp, dede-nine gibi aile büyüklerine de yer verilmesi yönüyle olumludur. Aile üyelerinin birlikte zorlukları aşması, bir problemi çözmek için çaba göstermeleri, aile içi sorumlulukların yerine getirilmesi, yardımlaşma gibi aile bütünlüğüne ilişkin değer ifadelerine yeterli düzeyde yer verilmediği görülmüştür.

1.3. Çalışkanlık

“Çalışkan gayretli, çalışmayı seven demektir” (www.sozluk.gov.tr/).

Çalışkanlık bir kişinin hedefine ulaşmak için gösterdiği azim, çaba ve gayretli olma halidir.

Tablo 7: Çalışkanlık Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Çalışkanlık	Alt Kategorilerin Dağılımı (N)
Azimli, gayretli olma, çaba sarf etme	14
Planlı olma	1
Araştırmacı ve sorgulayıcı olma	5
Görev üstlenme, bir işte çalışma	8
Toplam	28

Öykü kitaplarında çalışkanlık değeriyle ilgili örnek ifadeler şunlardır:

“Zeynep’in evi laboratuvar. Bütün işi robotlar, bilgisayarlar.” (Çilek Toplayan Robot, s.15)

“Kunduz dere kıyısında set yapıyordu. Örümcek büyük bir ağ örüyordu. Yuvasına incecik dallar taşıyordu kumru.” (Sümüklü Böcek Evini Arıyor, s.9)

“Candan Teyze’yle Tomtom Amca yaban hayatı koruma parkında çalışıyorlardı.” (Kış Geliyor, s.5)

“Uzay gözlükçüsü onları inceledi. Resimlerini çizdi, ölçüler aldı. Antenlerin ucuna geçirilen küçük küçük küre gözlükler yaptı.” (Uzay Gözlükçüsü, s.15)

“Masalın sonunda da köylüler yetiştirdikleri her ürünü işleyerek yiyecek yapmayı öğrenmişler. Ağaçlardan topladıkları yemişlerden zeytin yapmışlar. Buğdaydan ekmek yapmışlar. Tohumlardan meyveler, sebzeler elde etmişler. Böylece herkesin karnı doymuş.” (Peynirden Heykeller, s.17)

Öykü kitaplarında geçen çalışkanlık değeri ile ilgili ifadelerle bakıldığında bir işle meşgul olma, araştırmacı ve sorgulayıcı olma, bir işi yapmaya gayret etme, çaba sarf etme, azimli olma ve görev ve sorumluluk üstlenme ile ilişkilendirilerek verildiği görülmüştür. Okul öncesi dönem çocukları için azimli ve gayretli olmak soyut kavramlardır. Öykü kitaplarında çalışkanlık değerinin çocukların anlayacağı şekilde somutlaştırılarak verildiği görülmüştür. Uzey gözlükçüsü kitabında geçen “Uzey gözlükçüsü onları inceledi. Resimlerini çizdi, ölçüler aldı. Antenlerin ucuna geçirilen küçük küçük küre gözlükler yaptı.”(Uzey Gözlükçüsü, s.15) ifadesinde çalışmanın ve gayret etmenin sonucunda hedefe ulaşılmasının bu duruma güzel bir örnek olduğu söylenebilir.

1.4. Dostluk

Dost, “sevilen, güvenilen, gönüldaş, iyi anlaşılan kimse”dir (www.sozluk.gov.tr/). Dostluk iki veya daha fazla kişinin güven, sevgi, saygı, anlayış temeline dayanan ilişkidir.

Tablo 8: Dostluk Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Dostluk	Alt Kategorilerin Dağılımı (N)
Arkadaşlık kurmaya açık olma	4
Arkadaşını sevmek	5
Arkadaşıyla vakit geçirmek	10
Arkadaşı için üzölme	3
Vefalı olma	3
Arkadaşıyla dayanışma içinde olma	7
Toplam	32

Öykü kitaplarında dostluk değerine vurgu yapan örnek ifadeler şunlardır:

“O günden sonra Tuli, arkadaşları ve Bidi-Bidi oyunlar oynadılar.” (Tuli’nin Oyuncağı, s.19)

“Küçük Denizciler ve Kardeş Balinalar desinler bize! Kimse zarar veremez o koca kardeşlerimize!” (Küçük Denizciler Balina Avcılarının Peşinde, s.19)

“Hazine onlar için bir arada olmaktı. Çünkü dünyanın en değerli hazinesi arkadaşlıktı.” (Karıncayıyen Hazine Arıyor, s.23)

“..Sonra da cebinden bir havuç daha çıkarıp yeni arkadaşına uzattı.” (Bütün Tavşanlar Havuç Sever, s.17)

“Arkadaşım Pinpin de o sabah komşu ormana taşınmıştı. Ben de çok üzülmüştüm.” (Güzel Bir Gün, s.17)

Çocuklar için arkadaşlık demek birlikte vakit geçirmek ve birlikte eğlenmektir. İlk kez başka birinin duygularına, gereksinimine ve problemlerine karşı duyarlı olmaktır. Arkadaşlığın temelinde yardımlaşma, iyilik yapma, sevgi ve saygı olduğu için bir değerdir. Çocuklara arkadaşlığın aslında paylaşmak olduğunu belirtmek gerekmektedir. Zamanı paylaşmak, neşeyi paylaşmak, üzüntüyü paylaşmak, fikir paylaşmak, yiyecek paylaşmak, oyuncak ve başka malzemeleri paylaşmak gibi (Alpöge, 2011:119-120). Okul öncesi dönemde çocuklar genellikle oyun yoluyla kurulan bu ilk arkadaşlık deneyimleri sayesinde hayata dair pek çok kural, beceri ve rutini öğrenmektedirler (Sapsağlam, 2023:72).

Dostluk değeri öykü kitaplarında arkadaşlarını sevme ve onlarla vakit geçirme, arkadaşlık kurmaya açık olma, vefalı davranma, arkadaşlarıyla dayanışma içinde olma, arkadaşı için üzülme gibi davranışlarla ifade edilmiştir. Öykü kitaplarındaki bu ifadelerin çocukların dostluk değeri kazanımına olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. “Güzel Bir Gün” isimli hikâyede Mumu’nun arkadaşı Pufpuf’un

neşesizliği için çözüm üretme çabası, onu mutlu etmeye çalışması iki arkadaş arasındaki dostluk ilişkisini vurgulamaya yönelik güzel bir örnektir.

1.5. Duyarlılık

“Duyarlılık, yaşadığımız dünyayla ve olaylarla ilişki kurmak ve bu konuda sorumluluk almaktır” (Keskin & Öğretici, 2013:151). “İnsanlara, canlılara ve çevreye karşı yapılan; haksızlığa, kuralsızlığa, hukuk tanımazlığa, zulme karşı tepki koymak, ihtiyaç sahiplerine yardım etmektir” (Ekinci, 2016).

Tablo 9: Duyarlılık Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Duyarlılık	Alt Kategorilerin Dağılımı (N)
Kendine, topluma, çevresine duyarlı olma	3
Temiz enerji kaynaklarını önemseme	1
Çevre sorunlarıyla ilgilenme	5
Canlıları ve doğayı koruma	3
Problemler karşısında vurdumduymaz olmama	1
Toplam	13

İncelenen öykü kitaplarında duyarlılık değeri ile ilgili örnek ifadeler şunlardır:

“Bize derler Küçük Denizciler. En büyük hazinemiz doğadır bizim, değerini biliriz.” (Küçük Denizciler Balina Avcılarının Peşinde, s. 5)

“Avcılar çaresizce baktılar birbirlerine. Biz balina avlamaktan vaz mı geçsek dedi biri. ‘Öyle ya! Madem soyları tükenmekte!’ dedi biri.” (Küçük Denizciler Balina Avcılarının Peşinde, s.17)

“Gezegeneimize iyi bakar, doğamızı korursak el ele verip kurtarabiliriz belki onları.” (Müzedeki Kahvaltı, s.17)

“.... Suları kirletmiyordu. Ormandaki göller, dereler, çağlayanlar tertemizdi.”

(Bizim Orman ile Komşu Orman, s.13)

“‘Eyvah! Derenin suyu yok olmuş!’ Ne olduğunu anlamak için suyun kaynağına yürüdü.” (Neşeli Ayak İzleri, s.7)

Duyarlılık, içinde sorumluluk almayı ve harekete geçmeyi de barındıran bir kavramdır. Duyarlılık değeri verilirken önce çocukların toplumda ve çevrelerindeki sorunların farkında olmaları sağlanmalıdır. “Avcılar çaresizce baktılar birbirlerine. Biz balina avlamaktan vaz mı geçsek dedi biri. ‘Öyle ya! Madem soyları tükenmekte!’ dedi biri.” (Küçük Denizciler Balina Avcılarının Peşinde, s.17) ifadesinde hayvanların ve doğal kaynakların tükenmesi üzerine farkındalık oluşturmaktadır. Bu tür ifadeler çocukların çevreye karşı sorumluluk duygusu geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Öykü kitaplarında geçen duyarlılık değeri ile ilgili ifadelere bakıldığında kahramanların özellikle çevre sorunlarıyla ilgili olaylara kayıtsız kalmayarak hassasiyet göstermesi, çevresine değer vermesi ve tüm canlıları koruması, temiz enerji kaynaklarını önemseme gibi davranışlarda bulundukları görülmüştür. Bu yönüyle çağımızın önem kazanan değerlerinden olan ekolojik duyarlılık değerini desteklemektedir. Bu yüzyılda insanlığın dünyada var olmasının ve mutlu yaşamasının ön koşulu dünyanın eko sistemini sürdürebilmesidir. Bu yüzden eğitimin en önemli değerlerinden biri ekolojik bilgi, beceri ve değerleri kapsayan ekolojik duyarlılık değeridir. Ekolojik duyarlılık tek başına doğayı değil, insanı toplumu ve doğayı elen alan bir duyarlılıklar bütünüdür (Çağlar, 2005:307). Ancak çocukların sadece çevresine ve doğaya değil, kendine, topluma, yaşlılara ve özel gereksinimi olan bireyler gibi diğer insanlara da duyarlı olmayı öğrenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda öykü kitaplarında duyarlılık değerinin kapsamı bakımında yetersiz işlendiği söylenebilir.

1.6. Dürüstlük

Dürüst, “sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru kimse” demektir (www.sozluk.gov.tr/). Dürüstlük; en genel anlamda iç ile dışın, ben ile ötekinin birbirini görme mesafesinde, birbirinden hiçbir şeyi gizlemeden söylemini ötekine olduğu gibi aktarma içgüdüsüne sahip oluşturmaktadır (Emre, 2020).

Tablo 10: Dürüstlük Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Dürüstlük	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Doğruyu söyleme	5
Sözünde durma	2
Öz eleştiri yapma	1
Toplam	8

Öykü kitaplarında dürüstlük değeri ile ilgili örnek ifadeler şunlardır:

“Leyla, Robi’nin elini tutup, ‘Üzülme Robi’” dedi, ‘Ben de senin gibiyim. Sürahidem bardağa su koyarken, nerede duracağımı bilmem dökerim. Tutmanın, dokunmanın, çekip itmenin, bin bir türlü ayarı varmış Robi. Büyüdükçe Gelişiyor benim ellerim.’” (Çilek Toplayan Robot, s.13)

“Ben sadece eğlenmek istemiştım! Ama işler hiç de umduğum gibi gitmedi. Niyetim kimseye zarar vermek değildi.” (Şakacı Sincap, s.15)

“Yeni gelenlerin büyükleri, ‘Öhhmm, eee, uuuu!’ dedi. Yavruları ise ‘göl küstü, dere küstü, su küstü’ diye zıp zıp zıpladı. (Bizim Orman ile Komşu Orman, s.19)

“Dediğini yaptı hiç aksatmadan, Her sabah gün ağarırken ufukta, Şakıyıp güzelce pencerenin ucunda, Uyandırdı tatlı uykusundan usulca. ”(Pencereye Konan Saat, s.19)

“Halı tırmalamayı çok severim. Koltukları da tırmalarım ama annem uyarıyor. O zaman sessizce yürürüm.” (Pamuk Kedi Söyle Bakalım, s. 5)

Öykü kitaplarında dürüstlük değeri doğruyu söyleme, sözünde durma ve öz-eleştiri yapabilme gibi davranışlarla ilişkilendirilerek verilmiştir. Okul öncesi dönemde çocukların gerçekleri ayırt edecek yetenekleri gelişmedikleri için gerçekleri farklı şekillerde anlatabilirler. Gerçek ve hayal ürününü ayırmakta güçlük çekebilirler (Uyanık Balat & Balaban Dağal, 2009:165). Dürüstlük kavramı onlar için soyut bir kavramdır. Bu yüzden dürüstlük değerinin somut bir şekilde, daha belirgin ve anlaşılabilir olarak verilmesi gerekmektedir. “Dediğini yaptı hiç aksatmadan, Her sabah gün ağarırken ufukta, Şakıyıp güzelce pencerenin ucunda, Uyandırdı tatlı uykusundan usulca.” (Pencereye Konan Saat, s.19) ifadesi sözünde durma davranışına güzel bir örnektir. Ancak diğer ifadelere bakıldığında dürüstlük değerinin yeterli düzeydi ve kapsamlı olarak verilmediği görülmektedir.

1.7. Estetik

Estetik sözlükte, “sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kurumsal bilimi; güzel duyu” şeklinde tanımlanmaktadır (www.sozluk.gov.tr/).

Tablo 11: Estetik Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Estetik	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Bir şeyi güzel bulma, beğenme	18
Güzel, hoş, harika gibi ifadeler	1
Güzellikleri fark etme, takdir etme	3
Toplam	22

İncelenen öykü kitaplarında estetik değerine vurgu yapan ifadeler şunlardır:

“Müzenin bahçesi çok büyük ve güzeldi.” (Müzedede Kahvaltı, s.13)

“Gelincikler süslemişti tarlaları.” (Bahar Geldi, s.11)

“Tavşanlar, ‘Beğendik Candan Teyze, çok güzel olmuş!’ dediler.” (Kış Geliyor, s.10)

“Çünkü baştankaranın güzel sesi penceresinden hiç eksik olmadı.” (Pencereye Konan Saat, s.23)

‘Güneşe baksana pof pof!’ dedi Mumu. ‘Ne güzel parlıyor!’” (Güzel Bir Gün, s.7)

Öykü kitaplarında geçen estetik değeri ile ilgili cümlelere bakıldığında bir şeyi betimleyerek sanatsal bakış açısıyla anlatmak, beğenmek ve beğendiği söylemek, güzelliğini fark etmek ve takdir etmek gibi ifadelerle verildiği görülmüştür. Bu ifadelerin çocukların estetik bir bakış açısı kazanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Resimli çocuk kitaplarında kullanılan dil, seçilen kelimeler, cümle yapısı kulağa hoş gelen doğal bir ritim içermek durumundadır. Çünkü çocuk kitapları çocukların estetik duygu ve yargılarını da etkilediğinden sanatsal duyarlılık kazandırma sorumluluğu taşımaktadır (Tuğrul ve Feyman, 2007:388). Estetik öğeler sadece kitapların resimlerinde ve kullanılan dilde değil hikâyelerin konularında da yer almalıdır.

1.8. Mahremiyet

“Mahremiyet, bir kişiye, bir aileye, bir kuruma veya bir topluluğa mahsus olan; başkaları tarafından bilinmeyen, bilinmesi, kullanılması ve paylaşılması istenmeyen bilgi, belge ve özelliklerdir, gizli olma durumudur” (Ekinci, 2024).

Tablo 12: Mahremiyet Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Mahremiyet	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Başkasının özel alanına girerken izin isteme	3
Toplam	3

Öykü kitaplarında geçen mahremiyet değeri ile ilgili ifadeler şunlardır:

“Koru sakinlerinin kapılarını tek tek çaldı.” (Korudaki Yabancı, s.5)

“Kayboldum. Sormak için yolumu kapınızı çaldım.” (Korudaki Yabancı, s.19)

“Çaldı kapısını, tak tak tak...” (Masmavi bir Gülücük, s.15)

Öykü kitaplarında mahremiyet değeri en az yer alan değerlerdendir. Sadece başkasının özel alanına girerken izin isteme davranışı şeklinde verildiği görülmüştür. Bu ifadelerde öykü kahramanları mahremiyete dair somut bir davranış örneği göstermiştir. Ancak mahremiyetin tek bir yönüyle ilgili ifadeler olduğu için çocuklara mahremiyet değeri kazandırılmasında yetersiz olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda bazı davranışların nedenleri ve sonuçları hakkında da örnekler verilerek anlatılması çocukların bir değeri kazanmasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

Küçük çocukların bilişsel yapıları kuralları ve ahlak ilkelerini anlamada yeterli değildir. Bu yüzden soyut semboller olan sözcükleri kullanmak yerine, kuralları birlikte uygulayarak, yaşayarak kazandırmak gerekmektedir. Yapılması gerekenlerin nedenleri onların anlayabileceği şekilde eylemlerle ve somut yollarla açıklanmalıdır. Örneğin yemekten önce neden el yıkamamız gerektiğini, el yıkanmadığı takdirde hasta olabileceğimizi anlatmak gerekmektedir (Senemoğlu, 1998: 75-76).

1.9. Merhamet

“Merhamet, başkasının güçsüzlük, sıkıntı ve derdine ilgi duyma, onun durumuna acıma ve şefkat gösterme, onunla birlikte ızdırap çekmedir” (Hökelekli,2013:69). “Evlât sevgisi, ana babaya saygı ve itaat, sıra-i rahim, yaşlılara, yoksullara, hastalara, sakatlara, yetimlere, kimsesizlere yardım etme gibi erdemlerin merhamet duygusunun yansımaları olduğu kabul edilmektedir” (Çağrıcı, 2004).

Tablo 13: Merhamet Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Merhamet	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Şefkatli olma	4
Merhametli olma	3
İncitmekten uzak durma	1
Kötü durum veya felaket karşısında üzülme	3
Toplam	11

Öykü kitaplarında merhamet değeri ile ilgili örnek ifadeler şunlardır:

“O benden küçük. O kadar küçük ki rüyasında bile süt içer, annemi çağırırken ağlar gibi miyavlar.” (Pamuk Kedi Söyle Bakalım, s. 7)

“Yere yatıp yuvarlandık. Onu şakacıktan ısırđım.” (Pamuk Kedi Söyle Bakalım, s. 15)

“Ama bugün de nesli tükenmekte olan canlılar var. Doğaya verilen zararlar yüzünden ne yazık ki hayatları tehlikede.” (Müzedeki Kahvaltı, s.17)

“Ağaçkakan yavrularını almıştı kanatlarının altına.” (Korudaki Yabancı, s.9)

“Ağaçlar yanarsa, kuşlar nereye yuva yapar? Peki ya çayırlar tutuşur, gölün suyu kurursa. O zaman dostlarım ne yer, ne içer?” (Ateşten Kaçan Ejderha, s.5)

Merhamet değeri ile ilgili ifadelerde kendinden daha zayıf ve güçsüz olana şefkatli olmak, üzülmek ve acımak, merhametli olmak, incitmekten uzak olmak gibi davranışlara vurgu yapıldığı görülmüştür. Merhamet, diğer tüm duygular gibi deneyimle öğrenilen bir duygudur. Bu nedenle, çocukluk döneminde merhamet eğitiminin sözel anlatımlardan ziyade, duygusal ve davranışsal bir şekilde uygulanması öncelenmelidir. Bunun yanında çocuğun empati yeteneğinin geliştirilmesi önemlidir. Çünkü empatik duygulara sahip bireyler başkalarıyla duygudaşlık kurar, onları anlamaya çalışır (Doğan, 2014: 107-108). Ateşten kaçan ejderha kitabında geçen “Ağaçlar yanarsa, kuşlar nereye yuva yapar? Peki ya çayırlar tutuşur, gölün suyu kurursa. O zaman dostlarım ne yer, ne içer?” ifadesi diğer canlılara karşı duyulan merhametin güzel bir örneğidir.

1.10. Mütevazılık

“Tevazu, alçak gönüllülük demektir, bu özelliğe sahip kimseye de mütevazı denir. Alçak gönüllük, başkasına karşı gelecek ya da onun hoşuna gidecek her tür davranıştan sakınarak, onun önünde kendi benliğimizi silme yönünde bir eğilimdir” (Hökelekli, 2013.112).

Tablo 14: Mütevazılık Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Mütevazılık	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Yapıcı olma	1
Toplam	1

Öykü kitaplarında mütevazılık değerine vurgu yapan ifade şudur:

“Leyla, Robi’nin elini tutup, ‘Üzülme Robi’” dedi, ‘Ben de senin gibiyim. Sürahiden bardağa su koyarken, nerede duracağımı bilmem dökerim. Tutmanın, dokunmanın, çekip itmenin, bin bir türlü ayarı varmış Robi. Büyüdükçe Gelişiyor benim ellerim.’” (Çilek Toplayan Robot, s.13)

Öykü kitaplarında mütevazılık değeri en az yer verilen değerdir. Mütevazılık değeri sadece yapıcı ve iyimser olma gibi davranışlarla verildiği görülmüştür. Ancak bu ifade çocuklara mütevazılık değerini kazanmaları için yeterli değildir. Okul öncesi dönemde çocuklar açık sözlüdürler, başkalarının başarısızlıklarını ve eksik yönlerini söylemekten çekinmezler.

İnsanlar arası ilişkilerde, birinin zayıflıklarıyla alay edilmesi ve üstünlüklerin vurgulanarak küçümsenmesi olumsuz bir tutumdur. Hiç kimse mükemmel değildir; zaaflar ve güç birlikte insanın bir parçasıdır. Bu gerçeğin çocuklara küçük yaşlardan itibaren öğretilmesi, onların sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için önemlidir (Erdal, 2009).

1.11. Özgürlük

“Özgürlük; herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumudur. Her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumudur” (www.sozluk.gov.tr/).

Tablo 15: Özgürlük Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Özgürlük	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etme	3
Bağımsız düşünme ve hareket etme	1
Kendi kararlarını verme	1
Toplam	5

Öykü kitaplarında geçen özgürlük değerine ilişkin ifadeler şunlardır:

“Sevindiler, ne isterlerse çizeceklerdi. Boyaları gönüllerince sürecektlerdi.”
(Masmavi Bir Gülücük,s.7)

“‘Korsanlar Hazine Peşinde’ kitabının kahramanı karıncayıyen sayfa on birde kitaptan çıkmaya karar verdi.” (Karıncayıyen Hazine Arıyor, s.5)

“O hiçbir ejderhaya benzemezmiş.” (Ateşten Kaçan Ejderha, s.5)

“Ceviz ağacı yürümek istiyordu... ‘Hayvan arkadaşlarım gibi ben de başka yerlere gitmek, yeni yerler görmek istiyorum.’” (Yürümek İsteyen Ağaç, s.4)

“Alıştığı bu bahçeden başka yere gitmek istemiyordu.” (Yürümek İsteyen Ağaç, s.17)

Öykü kitaplarında geçen bu ifadelerle bakıldığında özgürlük değerinin duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmek, bağımsız düşünmek ve hareket etmek, kendi kararlarını vermek gibi davranışlarla ilişkilendirilerek verildiği görülmektedir. Özgürlük değeri daha kapsamlı bir şekilde ele alınmadığı için yetersiz görülmüştür.

Çocukların kısıtlamalara uğramadan düşünce ve görüşlerini özgürce ifade etmesi onların kişilik gelişimlerine önemli katkılar sağlayacaktır (Aral & Kadan, 2018:126). Bu yüzden öykü kitaplarında özgürlük değerine daha çok yer verilmesi önemlidir.

1.11. Sabır

“Sabır; acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemidir. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme durumudur” (www.sozluk.gov.tr/).

Tablo 16: Sabır Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Sabır	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Sırasını bekleme	1
Uygun zamanı bekleme	8
Bir şeyin tamamlanmasını ve sonuçlanmasını bekleme	2
Kendini kontrol etme	2
Toplam	13

İncelenen öykü kitaplarındaki sabır değeriyle ilgili örnek ifadeler şunlardır:

“Artık bekleme zamanı!” (Harika Bir Fikir, s.21)

“Tilki sargılı bacağı ile tam üç hafta yatmış.” (Şakacı Sincap, s.17)

“Sıra kendilerine gelmişti.” (Kış Geliyor, s.21)

“Beklediler akşama dek, kelebekten iz yoktu.” (Yıldız Benekli Kelebekle Karşılaşma s.13)

“Günler, haftalar geçti. Bonbon kardeşiyle oynayacakları oyunları hayal etti. Küçük filin bir an önce büyümesi gerekti.” (Kardeşim, s.17)

Öykü kitaplarında sabır değeri yapılacak bir iş için uygun zamanı bekleme, sırasını bekleme, bir işin bitmesini bekleme, kendini kontrol etme, tahammül etme gibi davranışlarla verilmiştir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için sabır soyut bir kavramdır. Çocukların duygularını kontrol edebilme davranışı gelişmediği için istedikleri şeylerin hemen olmasını isterler. Çoğu zaman sabırsız davranışlar sergilerler. Tam anlamıyla zaman kavramı gelişmemiştir. Bu yüzden onlar için bir gün veya bir saat bekleme arasında pek fark yoktur.

Çocuklarda sabır davranışı, duygularını kontrol edebilme, isteklerini erteleyebilme ve uygun zamanı bekleme biçiminde gelişir (Dinç, 2012:87). Şakacı Sincap kitabında geçen “Tilki sargılı bacağı ile tam üç hafta yatmış.” ifadesinde bacağı kırılan tilkinin iyileşene kadar beklemek zorunda kalması ve sonunda da iyileşmesi konu edilmiştir. Bu örnek sabrın somutlaştırılarak verilmesine güzel bir örnektir.

1.12. Sağlıklı Yaşam

“Sağlık bireyin fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik durumunda olması, vücut esenliğidir” (www.sozluk.gov.tr/). Sağlıklı yaşam bireyin sağlıklı alışkanlıklar edinmesini önemseyen bir yaşam biçimidir.

Tablo 17: Sağlıklı Yaşam Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Sağlıklı Yaşam	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Yeterli, dengeli ve sağlıklı beslenme	2
Spor ve egzersiz yapma	1
Sosyal ve sportif etkinliklere katılma	1
Sağlığını önemseme	4
Yeterli ve düzenli uyuma	5
Toplam	13

Öykü kitaplarında sağlıklı yaşam değerine vurgu yapan örnek ifadeler şunlardır:

“Tam ona renkleri göstereyim derken neşeyle zıpladı ve uyumaya gitti.” (Pamuk Kedi Söyle Bakalım, s.13)

“Sütümü içtim.” (Pamuk Kedi Söyle Bakalım, s.15)

“Sonra bacakları açılсын diye turladı duraklama boyunca.” (Yolculuk Oyunu, s.15)

“Ertesi gün öyle bir kar yağdı ki hem de ne kar. Herkes giysilerini giydi.” (Kış Geliyor, s.21)

“Futbol oynamayı çok seviyorum ben’ demiş Hop.” (Küçük Gergedan Hop, s.15)

Öykü kitaplarında kahramanların zamanında uyumaları, sağlıklı beslenmeleri, spor yapmaları, sağlığını önemseme gibi ifadelerle sağlıklı yaşam değeri işlenmiştir. Bu ifadelerle bakıldığında sağlıklı yaşamın tüm yönlerini kapsayacak şekilde verilmediği görülmüştür. Özellikle yeterli ve dengeli beslenme, sosyal ve sportif aktiviteler, teknoloji bağımlılığı gibi konulara öykü kitaplarında daha çok yer verilmesi, çocukların

bu değerleri günlük yaşamlarında daha bilinçli şekilde benimsemelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.13. Saygı

“Saygı; değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu ve başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusudur” (www.sozluk.gov.tr/).

Tablo 18: Saygı Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Saygı	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Saygılı davranışlar gösterme	1
Nazik olma, nezaket ifadeleri (teşekkür etme, takdir etme, selam verme, izin alma v.b.)	10
Büyüklerin sözünü dinleme	2
Toplam	13

İncelenen yk kitaplarında geçen bazı saygı değeri ifadeleri şunlardır:

“Tuli arkadaşlarına teşekkür etti.” (Tuli’nin Oyuncağı, s.19)

“Leylekle vedalaşıp ona teşekkür etmiş.” (Davulcu Olmak İsteyen Elma Kurdu, s.9)

“Merhaba, tanıştığımıza memnun oldum.” (Bütün Tavşanlar Havuç Sever, s.15)

“Küçük kertenkele Poda, ‘anneciğim, yleyse izin ver, son kez bahçeyi dolaşıp geleyim, olmaz mı’ dedi.” (Kuyruğum Kayboldu, s.7)

“‘İyi günler!’ diyerek çmlekçiden içeri girdiler.” (ç Renkli Topaç, s.7)

Öykü kitaplarında ağırlıklı olarak nezaket ifadeleri ile saygı değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Nezaket insanlar arası ilişkilerin gelişmesinde önemlidir. Nezaket ifadeleri okul öncesi öğretmenleri tarafından çocuklara hem örnek olunarak hem de çeşitli etkinliklerle öğretilmeye çalışılmaktadır.

Nezaket ifadelerinin yanında öykü kitaplarında saygı değeri büyüklerin sözünü dinleme ve saygılı davranışlar gösterme şeklinde yer almaktadır. Bu bağlamda saygı değerinin öykü kitaplarında kapsamlı şekilde ele alınmadığı görülmüştür.

1.14. Sevgi

“Sevgi, insanı bir şeye veya kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygudur” (www.sozluk.gov.tr/).

Tablo 19: Sevgi Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Sevgi	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Bir şeyi sevme	16
Birisini sevme (anne, baba, kardeş, arkadaş gibi)	4
Hayvanları ve doğayı sevme	2
Sevgisini ifade etme, sevgi sözcükleri/hitapları kullanma	7
Sevgisini belli edecek davranışlarda bulunma(özlemek, kucaklaşmak, başını okşamak gibi)	19
Vefalı olma	4
Misafirperver(konuksever) olma	3
Hediye verme	5
Sevdiği bir aktivite veya hobiyi yapma	5
Toplam	65

Öykü kitaplarında sevgi değerine vurgu yapan örnek ifadeler şunlardır:

“Evinden daha fazla sevdiği bir başka kovuk da olmamıştı.”(Sincap Simsin’in Telaşlı Günü, s.5)

“Pamuk kedi, canım kardeşim.” (Pamuk Kedi Söyle Bakalım, s.19)

“Gelen misafirleri ağırlamış, ıhlamur demlemiş.” (Şakacı Sincap, s.17)

“Deniz sevgiyle baktı yuvalardan görünen burunlara.” (Dostluk Yuvası, s.17)

“Uzak yerlere yolculuklara çıkar, her dönüşünde çocuklara kucak dolusu hediyeler getirirdi. Çünkü Sefer Dede çocukları çok severdi.” (Sefer Dede, s.5)

“Annesi onu kucakladı, öptü, sarıldı.” (Kuyruğum Kayboldu, s.19)

Sevgi değeri MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları’nda en fazla yer alan değerdir. Öykü kitaplarında geçen sevgi değeri ile ilgili ifadelere bakıldığında aile sevgisi, arkadaş sevgisi, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, hobiler, bir eşyayı sevme gibi sevgi değerine vurgu yapan ifadeler görülmüştür. Öykü kitaplarında birçok sevgi çeşidine yer verilmesi olumludur. Canım, tatlım gibi sevgi ifade eden kelimeler ve sevgisini belli eden davranışlar çocukların bu değeri kazanmaları için somutlaştırılmış örneklerdir. Misafirperverlik, paylaşma, hediyeleşme, özleme, gülümseme gibi insanların birbirine sevgisi gösteren davranışların çocukların sevgi değerini kazanmalarına katkısı olacağı düşünülmektedir.

Sevgi, bir şeyi beğenme, hoşlanma ve onu güzel görme duygusunu yaratmaktadır. İnsanlar arasında barış, hoşgörü, yardımseverlik ve fedakârlık gibi olumlu değerlerin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca güven, dostluk, bağlanma ve şefkat gibi duyguların temelinde de sevginin etkisi vardır (Hökelekli, 2013: 83-84). Bu yüzden erken çocukluk döneminde sevgi değerine yer verilmesi oldukça önemlidir.

Sever (2007), çocuk edebiyatı ürünlerinin kaynağını sevgiden alan temalarla insana, yaşama, doğaya ilişkin duyarlılık kazandırabileceğini belirtmiştir.

1.15. Sorumluluk

“Sorumluluk kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir” (www.sozluk.gov.tr/).

Tablo 20: Sorumluluk Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Sorumluluk	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Sorumluluk almaya istekli olma	2
Sorumluluğunu yerine getirme	12
Davranışlarının sonucunu üstlenme, telafisi için çaba harcama	7
Çevresindeki canlıları korumak, bakımlarını üstlenme	4
Güvenliğini tehlikeye atacak davranışlardan kaçınma	3
Toplam	28

Öykü kitaplarında geçen sorumluluk değerine ilişkin bazı ifadeler şunlardır:

“‘Etkinlik saati!’ diye seslenince öğretmenleri, çocuklar oynamayı bırakıp koşup geldiler. (Masmavi Bir Gülücük, s.5)

“Tuli her akşam uykudan önce Bidi’ye mutlaka en heyecanlısından masal anlatırdı. Bazı akşamlar da Bidi’nin bozulan, düşen kısımlarını düzeltirdi. Bozulan yerlerini onarır, düşen parçalarını yerine yenisini takardı.” (Tuli’nin Oyuncağı, s.11)

“Merak etmeyin, ben bakacağım tilkiye.” (Şakacı Sincap, s.15)

“Komşu orman, minik çevreciler sayesinde yeniden yemyeşil, tertemiz oldu.” (Bizim Orman İle Komşu Orman, s.23)

“Kendini korumak için hemen oradan uzaklaştı.” (Kuyruğum Kayboldu, s.17)

“Dedesı evin ihtiyaçlarını alacaktı.” (Üç Renkli Topaç, s.5)

Bu ifadelere bakıldığında öykü kitaplarındaki kahramanların; kendilerine verilen sorumluluğı yerine getirme, sorumluluk almaya istekli olma, çevresindeki canlıları koruma ve bakımlarını üstlenme, yanlış davranışlarının telafisi için çaba gösterme ve davranışlarının sorumluluğunu alma, olumsuz olabilecek durumlara karşı önlem alma gibi eylemleriyle sorumluluk değeri verildiğı görölmüştür. Öykü kitaplarında sorumluluk değeri somutlaştırılarak verildiğı görölmüştür. Tuli’nin Oyunağı hikâyesinde geçen “Tuli her akşam uykudan önce Bidi’ye mutlaka en heyecanlısından masal anlatırdı. Bazı akşamlar da Bidi’nin bozulan, düşen kısımlarını düzeltirdi. Bozulan yerlerini onarır, düşen parçalarını yerine yenisini takardı.” ifadesi buna örnektir.

Sorumluluk, yalnızca bireysel değil toplumsal bir değerdir. Erken yaşlarda çocuklara kazandırılması gerekmektedir. Bunun için çocuklara yaş ve gelişim seviyelerine uygun olarak çeşitli sorumluluklar verilebilir. Ayrıca öykü kitaplarında çocukların günlük yaşamlarına ve deneyimlerine yakın bir dil kullanarak, somut ve yaşlarına uygun örneklerle bu değeri aktarmak, onların bu kavramı anlamalarına ve içselleştirmelerine daha fazla yardımcı olacaktır.

1.16. Tasarruf

“Tasarruf, bir şeye sahip olma ve onu istediğı gibi kullanma yetkisidir”

(www.sozluk.gov.tr/).

Tablo21: Tasarruf Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Tasarruf	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
İsraftan kaçınma, bilinçli tüketim	2
Elindeki malzemeleri değerlendirme	2
Toplam	4

İncelenen öykü kitaplarında tasarruf değerine vurgu yapan ifadeler şunlardır:

“Tuli o sabah aklında bir fikirle uyandı. Hemen evde dolaşmaya koyuldu ve kullanılmayan, eski ne varsa toplamaya başladı. Tek kalmış eldivenler, çoraplar, bir avuç pamuk, şişe ve kavanoz kapakları, plastik şişeler, kalemler, renkli kâğıtlar, düğmeler...” (Tuli’nin Oyuncağı, s.5)

“Kalanlar, gezinti teknesi yapmaya karar verdi eldeki gemiyi.” (Küçük Denizciler Balina Avcılarının Peşinde, s.17)

“Ama o arada bir damla su bile ziyan etmemişler.” (Bizim Orman İle Komşu Orman, s 7)

“Tıpkı masallardakiler gibi onlar da bir damla suyu boşa harcamıyor.” (Bizim Orman İle Komşu Orman, s.13)

Öykü kitaplarındaki bu ifadelere bakıldığında elindeki malzemeleri değerlendirme ve israftan kaçınma gibi eylemlerle tasarruf değerinin verildiği görülmüştür. Bu ifadeler çocukların anlayacağı somut ifadelerdir. Ancak öykü kitaplarında tasarruf değeriyle ilgili ifadeler yetersiz olduğu görülmüştür. Tasarrufla ilgili davranışlarımızın nedenleri ve sonuçları üzerinde durularak verilirse çocuklar bu değeri daha kolay içselleştirecektir.

1.17. Temizlik

Temizlik herhangi bir yüzeyin, ortamın veya nesnenin kirden, mikroplardan, tozdan veya istenmeyen maddelerden arındırma işlemidir.

Tablo 22: Temizlik Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Temizlik	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Kendinin ve yaşadığı ortamın temizliğine dikkat etme	4
Toplam	4

Öykü kitaplarında geçen temizlik değeri ifadeleri şunlardır:

“‘Dur!’ dedi robot. ‘Buradan öteye gidemezsin, evde temizlik var, içeri giremezsin!’” (Masmavi Bir Gülücük, s.13)

“Şakacı sincap onun evini temizlemiş.” (Şakacı Sincap, s.17)

“Yıkanmaya bayılıyormuş.”(Ateşten Kaçan Ejderha, s.7)

“Bütün kutuları tek tek boşalttı, eşyaları eski yerine yerleştirdi” (Sincap Sımsın’ın Telaşlı Günü, s.17)

Öykü kitaplarında temizlik değeri kendini ve yaşadığı ortamı temizleme davranışlarıyla verilmiştir. Öykü kitaplarında temizlik değerine yeterli düzeyde ve kapsamlı şekilde yer verilmediği görülmüştür. İlk olarak ailede başlayan temizlik alışkanlığı kitaplarla desteklendiği takdirde kalıcı olmaktadır (Erdal, 2008:352). Temizlik okul öncesi öğretmenlerinin özellikle çocukların okula başladıkları dönemde üzerinde durdukları konulardan biridir. Temizlik değerini kazandırırken de öykü kitaplarından yararlanmaktadırlar.

1.18. Vatanseverlik

“Vatanseverlik, doğduğu yeri, evini, köyünü, müstakil devlet sınırları içinde memleketini sevmektir” (TDK, 2014). Vatanseverlik, bir kişinin kendi ülkesine duyduğu derin sevgi, saygı ve bağlılık duygudur.

Tablo 23: Vatanseverlik Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Vatanseverlik	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
Yaşadığı yeri sevmek, bağlılık	2
Toplam	2

Öykü kitaplarında geçen vatanseverlik değeri ile ilgili ifadeler şunlardır:

“Çünkü doğduğundan beri bu ormandaydı. Dokunmadığı yaprak, tırmanmadığı ağaç yoktu. Evinden daha fazla sevdiği bir başka kovuk da olmamıştı. Evinden ayrılmak istemiyordu.” (Sincan Simsim’in Telaşlı Günü, s.5)

“Alıştığı bu bahçeden başka yere gitmek istemiyordu.” (Yürümek İsteyen Ağaç, s.17)

Vatanseverlik değeri öykü kitaplarında en az yer verilen değerlerdendir. Öykü kitaplarında geçen cümlelere bakıldığında sadece yaşadığı yere bağlılık ve onu sevmek şeklinde ifade edilmiştir. Vatanseverlik çocuklar için soyut bir kavramdır. Çocuklar erken yaşlarda vatan olgusuyla özellikle aile vasıtası ile tanışır. İçinde yaşadığı vatanın gelenek görenekleriyle büyürler. Vatanlarına karşı sevgi ve aidiyet duygusu beslemeye başlarlar. Erken yaşlarda çocuklara millî bilinç kazandırılması önemlidir. Hikâyelerde millî ve dinî bayramlar, bağımsızlık, bayrak, Türk kültürü, somut kültürel mirasa sahip çıkmak gibi konularla vatanseverlik değeri kazandırılabilir.

Gündüz, Aktepe ve Mertol (2019) öğretmenlerle yaptığı araştırma sonucunda araştırmaya katılan tüm öğretmenler vatanseverlik değerinin okulöncesi dönemde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin vatanseverlik değerini kazandırırken yararlandığı etkinliklerin drama, Türkçe - Dil, sanat, videolar ve kültürel etkinlikler olduğunu belirtmiştir.

1.19. Yardımseverlik

“Yardım, Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanmadır” (www.sozluk.gov.tr/). Yardımseverlik başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olma, yardım etmeyi sevme, bu konuda istekli ve gönüllü olma eğilimidir.

Tablo 24: Yardımseverlik Değerine Vurgu Yapan İfadelerin Dağılımı

Yardımseverlik	Alt Kategorilerin Dağılımı (n)
İyilik yapma, yardım etme	25
Yardım isteme	9
Yardımsever olma	12
İşbirliği içinde olma, yardımlaşma	16
Toplam	62

Öykü kitaplarında geçen yardımseverlik değerine vurgu yapan örnek ifadeler şunlardır:

“Tek tek eşyaların paketlenmesi bitmişti ama evini nasıl götürecekti. Karga dostundan yardım istemeye karar verdi.” (Sincap Simsin’in Telaşlı Günü, s. 13)

“Tuli’nin arkadaşları onun üzüldüğünü görünce yardımına koştular. Hepsi beraber yerdeki parçaları tek tek topladılar.” (Tuli’nin Oyuncağı, s.15)

“Çorak köyü yeşertmek için yardıma geldik demişler.” (Harika Bir Fikir, s.17)

“Birlikte bir sürü meşe palamudu ekmişler. Sincap ‘Bir elin nesi, iki elin sesi daha fazla elin de sihirli değneği var!’ demiş. “(Harika Bir Fikir, s. 21)

“Birlikte komşu ormana gittiler. El birliğiyle suların önü açıldı, dereler temizlendi, tohumlar ekildi, fidanlar dikildi.” (Bizim Orman İle Komşu Orman, s.23)

“Su samuru uzunca bir kütüğü güzelce kemirdi. Kaplumbağa kayanın biraz ilerisine uzandı. Ayı, kütüğü kayanın altına soktu. Kaplumbağanın bağasından destek alıp bir kaldıraç yaptı. Ayı, susamuru, ördek, kurbağa birlikte üçe kadar saydılar. Sonra hepsi aynı anda kütüğün ucunu bastırıp kayayı suyolundan çıkardılar. Eski yatağına kavuşan su çağlayarak aktı. Sorunu el ele vererek güzelce çözmüşlerdi. “(Neşeli Ayak İzleri, s.19)

Öykü kitaplarında yardımseverlik değeri en çok geçen ikinci değerdir. Bu değer öykü kitaplarında iyilik yapmak, başkalarına yardım etme ve yardıma ihtiyacı olduğunda yardım isteme, yardımsever olma, işbirliği yapma ve yardımlaşma ile ilişkilendirilerek verilmiştir. Öykü kitaplarında geçen yardımseverlik değerine vurgu yapan bu ifadeler, yardımlaşma, dayanışma ve başkalarına yardım etmenin önemini öğretmeye yönelik ve özellikle çevre sorunlarına karşı birlik içinde mücadele edildiğinde başarılı olunacağı dair güçlü mesajlar içermektedir. Yardımseverlik değerine somut ve anlaşılır örneklerle yer verilmiştir.

Yardımlaşma ve iş birliği, okul öncesi dönemde çocukların sosyal becerilerini geliştirmeleri ve başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurmaları için önemli bir değerdir. Çocuklar ortak hedefe ulaşmak için birlikte çalışmanın ve yardımlaşmanın önemini hikâyeler vasıtası ile de kazanabilmektedirler.

2. ÖYKÜ KİTAPLARININ ÇOCUKLARIN DEĞER KAZANIMINA ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde öykü kitaplarının çocukların yardımlaşma-iş birliği ile sevgi-hoşgörü değerlerini kazanımına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Her bir değer için önce ön test, son test ve kalıcılık testi puanlarına yer verilmiş, ardından görüşme formlarından elde edilen ön görüşme ve son görüşme bulgularına yer verilmiştir.

2.1.Yardımlaşma- İş Birliği Değerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin yardımlaşma- iş birliği değerine ilişkin ön test, son test ve kalıcılık puanları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bir öğrencinin testlerden alabileceği en düşük puan 0, en yüksek puan 3'tür.

Tablo 25: Öğrencilerin Yardımlaşma-İş Birliği Değerine Yönelik Puanları

Öğrenci	Ön test	Son test	Kalıcılık Testi
Ç1	1	3	3
Ç2	2	3	3
Ç3	2	3	3
Ç4	3	3	3
Ç5	1	3	3
Ç6	3	3	3
Ç7	2	3	3
Ç8	2	3	3
TOPLAM	16	24	24

Tablo 25'de 8 öğrencinin yardımlaşma-iş birliği değerine yönelik puanları verilmiştir. Buna göre öğrencilerin ön-test ve son-test puanlarına bakıldığında öykü kitaplarının çocukların yardımlaşma-iş birliği değerini kazanmalarına katkı sağladığı görülmektedir. Ç4 ve Ç6'nın ön test sonuçlarında da tam puan alırken, diğer 6 öğrencinin son test puanlarında artış olduğu görülmüştür. Tüm öğrencilerin kalıcılık

testi puanlarına bakıldığında yardımlaşma- iş birliği değerine ilişkin kazanımlarının kalıcı olduğu görülmektedir.

Çocuklara yardımlaşma-iş birliği değeri ile ilgili 3 resim gösterilmiştir. Resimlerle ilgili sorular sorulmuştur. Bu kısımda öğrencilerin verdikleri cevaplara yer verilmiştir.

Öğrencilere “Ezgi okul bahçesini ağaçlandırmak için fidan diyor. Ezgi fidan dikme işini daha kolay ve daha çabuk nasıl tamamlar? Neden?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar şöyledir:

Tablo26: “Ezgi okul bahçesini ağaçlandırmak için fidan diyor. Ezgi fidan dikme işini daha kolay ve daha çabuk nasıl tamamlar?” Sorusunun Cevapları

Öğrenci	Ön görüşme	Son görüşme
Ç1	Toprakta gömer, sonra kazar sonra döker kumu.	Yardım isteyerek. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü yorulduğu için.
Ç2	Yardım çağırarak. (Araştırmacı: Kimden?) Arkadaşlarından.	Arkadaşlarıyla. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü kendisi yaparsa biraz zorlanır.
Ç3	Birisi gelip yardım edecek.	Yardım istesin. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü o zaman daha hızlı biter ve çok hızlı olur. Akşam yemeğine de yetişebilir.
Ç4	Birisinden yardım isterse ya da hızlı bir şekilde yapmayı denerse.	Birisinden yardım isteyerek.
Ç5	Kapla. (Araştırmacı: Nasıl yapacak yani?) İçine su koyup, içine toprakları koyup da dikecek, su dönecek. Sonra da olacak.	Arkadaşlarıyla. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü daha çabuk bitmesi için.
Ç6	Arkadaşlarını çağırıp hızlı yapabilir.	Birileri ona yardım ettiğinde. (Araştırmacı: Mesela kim edebilir?) Arkadaşları.
Ç7	Cıvık olduğunda diker.	Birisinin ona yardım etmesi gerek.
Ç8	Ağaçları sularsa.	Birisi yardım ederek. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü hemen dikmesi için.

Tablo 26’ya bakıldığında sadece 4 öğrenci uygulamadan önce yardımla yapar cevabını vermiştir. Son görüşmede tüm çocuklar yardımlaşarak yapar cevabını vermiştir. Öykü kitapları ile yapılan eğitim sürecinin ardından çocukların yardımlaşma değerine ilişkin farkındalıklarının arttığı görülmüştür.

Öğrencilere “Ezgi bu işi tek başına yaparken ne hissetmiş olabilir?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27 : “Tek başına yaparken ne hissetmiş olabilir?” Sorusunun Cevapları

Öğrenci	Ön görüşme	Son görüşme
Ç1	Güzel hissetmiştir.	Kötü.
Ç2	Zorluk hissetmiştir.	Zorluk.
Ç3	Bilmiyorum.	Üzülmüştür.
Ç4	Biraz üzgün olabilir.	Üzgün olabilir. Çünkü yanında arkadaşı olsaydı ondan daha çabuk bitirirdi.
Ç5	Keşke kaplarla etseydim diye düşünmüştür.	(Düşünüyor) Arkadaşlarının yardım etmesi.
Ç6	Bilmiyorum. Ben neden tek başıma yapıyorum. Arkadaşlarımı çağırıp yapsam ya.	Üzgün. (Araştırmacı: Niye?) Çünkü tek başına yapıyor.
Ç7	Üzülmüş olabilir.	Keşke...birisi yardım etseydi dedim.
Ç8	Bilmiyorum ki.	Üzülür. Kimse bana yardım etmiyor mu der.

Tablo 27’ye bakıldığında “Tek başına yaparken ne hissetmiş olabilir?” sorusuna uygulamadan önce ve sonra Ç4 “üzgün”, Ç2 “zorluk” cevabını vermiştir. Ç3 ve Ç8 uygulamadan önce “bilmiyorum”, uygulamadan sonra “üzgün” demişlerdir. Ç3 ve Ç8

etkinlik uygulamalarından önce her hangi bir fikir belirtmezsen uygulamadan sonra başkalarının duygularına karşı farkındalık geliştirmiştir.

Öğrencilere “Sen Ezgi’yi görsen ne yapardın?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya tüm çocuklar uygulamadan önce ve sonra “yardım ederdim” cevabını vermiştir. Çocukların “yardım ederdim” cevabından sonra araştırmacı tarafından “Neden?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya bazı öğrencilerin cevapları şöyledir.

Ç3 (Ön görüşme ve son görüşme) “*Tek başına diye.*”

Ç7 (Ön görüşme) “*Çünkü o kendi başına ederdi.*”

Ç7 (Son görüşme) “*Çünkü kendi edemezdi.*”

Ç4 (Son görüşme) “*Çünkü hızlı bitirmesi için.*”

Ç5 (Ön görüşme) “*Çünkü kendi başına edemez diye.*”

Ç5 (Son görüşme) “*Hemen bitmesi için.*”

Çocukların verdikleri cevaplara bakıldığında Ç4 ve Ç5 son görüşmede “hemen bitmesi için” cevabını vermişlerdir. Ç4 ve Ç5 son görüşmelerde iş birliği ile işlerin daha çabuk biteceğine ilişkin kanaat geliştirdiği görülmüştür.

Öğrencilere “Efe ve annesi Efe’nin doğum günü için balonları şişirip evi süslüyorlar. Bu işi akşama kadar bitirmeleri gerekiyor. Efe’nin kardeşi Ezgi ne yapmalıdır? Neden?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28: “Efe ve annesi Efe’nin doğum günü için balonları şişirip evi süslüyorlar. Bu işi akşama kadar bitirmeleri gerekiyor. Efe’nin kardeşi Ezgi ne yapmalıdır? Neden?”
Sorusuna Verilen Cevaplar

Öğrenci	Ön görüşme	Son görüşme
Ç1	<i>Oynasın. (Araştırmacı: Balonlarla mı oynasın?) Evet havaya atsın gelsin, oynasın.</i>	<i>Balonları şişirmelidir.</i>
Ç2	-	<i>Annesiyle abisine yardım etsin. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü akşama kadar bitmez.</i>
Ç3	<i>Yardım etmeli. (Araştırmacı: Neden?) Yapamadığı için.</i>	<i>Annesine yardım eder.</i>
Ç4	<i>O da balonları vermekte yardım edebilir.</i>	<i>Birilerinden yardım istemeli ve de onları eve getirmeli ve de balon şişirmesini söylemelidir.</i>
Ç5	-	<i>Yardım yapsın. (Araştırmacı: Nasıl yardım yapsın? Neden?) Oda balonları şişirsin. Çünkü daha çabuk bitmesi için.</i>
Ç6	<i>Annesine yardım etmeli. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü çabuk olmalı.</i>	<i>Yardım etsin. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü çabuk olmaları lazım.</i>
Ç7	<i>Yardım etmeli.</i>	<i>Yardım etmeli çünkü annesiyle kardeşi hemen edemez.</i>
Ç8	<i>Yardım etmeli.</i>	<i>Onlara yardım etsin.</i>

Tablo 28’e bakıldığında ön görüşmede 5 öğrenci “yardım etsin” cevabını vermiştir. Bu öğrencilerin yardımlaşma ve iş birliği ile işlerin daha çabuk bittiğini bildikleri görülmüştür. Ç1, Ç2 ve Ç5 ön görüşmede verilmesi beklenen “yardım etsin” cevabını vermezken son görüşmede diğer tüm öğrenciler gibi “yardım etsin” cevabını vermiştir. Öğrencilerin yardımlaşma ve iş birliği değerine ilişkin farkındalık geliştirdikleri görülmüştür.

Öğrencilere “Balon şişirme işini tek başına yaparken Efe ve annesi ne hissetmiş olabilir?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin cevapları şöyledir:

Tablo 29: “Efe ve annesi ne hissetmiş olabilir?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Öğrenci	Ön görüşme	Son görüşme
Ç1	<i>İyi hissetmiştir.</i>	<i>İyi hissetmemiştir.</i>
Ç2	<i>Zorluk.</i>	<i>Zor.</i>
Ç3	<i>Üzülmüştür.</i>	<i>Üzülmüştür.</i>
Ç4	<i>Bilmiyorum.</i>	<i>Bir sürü arkadaşım olsaydı ve bize yardım etseydi der.</i>
Ç5	<i>Keşke birisi olsaydı hemen şişirebilseydik.</i>	<i>Ece’nin yardım etmesini.</i>
Ç6	<i>Annem neden tek başına yapıyor. Biz ona yardım etmemiz lazım.</i>	<i>Üzgün.</i>
Ç7	<i>Üzülmüş. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü o kardeşi yardım yapmamış.</i>	<i>Keşke biri olsaydı yardım etseydi der.</i>
Ç8	<i>Bilmiyorum ki öğretmenim.</i>	<i>Mutlu. (Araştırmacı: Niye?) Çünkü yardım ettiği için.</i>

Tablo 29'a bakıldığında son görüşmede bazı öğrencilerin başkalarının duygularına dair farkındalık geliştirdiği görülmüştür. Ç8 yardım etmenin mutluluğa sebep olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilere “*Sen orda olsan ne yapardın? Neden?*” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin bazılarının cevapları şöyledir:

Ç2 (Ön görüşme) “*Ben de şey..*”

Ç2 (Son görüşme) “*Yardım ederdim.*” (Araştırmacı: Neden?) “*Çünkü akşama kadar bitmesi için.*”

Ç1 (Ön görüşme) “*... Babam bir tane balon verirdi ben onlarla böyle oynardım. Böyle alıp atardım.*”

Ç1 (Son görüşme) “*Anneme yardım ederdim. Balonunu şişirdim.*”

Ç8 (Ön görüşme) “*Yardım ederdim.*” (Araştırmacı: Neden?) “*Çünkü balonları hemen bitirmesi için.*”

Ç8 (Son görüşme) “*Yardım ederdim.*” (Araştırmacı: Neden?) “*Çünkü hemen bitirmesi için.*”

Verilen cevaplara bakıldığında öğrencilerden Ç2 ve Ç5 ön görüşmede farklı cevap verirken son görüşmede “yardım ederdim.” cevabını vermiştir. Diğer öğrencilerin hepsi hem ön görüşmede hem de son görüşmede “yardım ederdim” demiştir.

Öğrencilere “Ezgi salıncağa binmiş ve tek başına sallanmaya çalışıyor. Ama henüz salıncakta sallanmayı bilmediği için biraz zorlanıyor. Bu durumu göre Mert ne yapmalıdır? Neden?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 30’da gösterilmiştir.

Tablo 30: Çocuklara “Ezgi salıncağa binmiş ve tek başına sallanmaya çalışıyor. Ama henüz salıncakta sallanmayı bilmediği için biraz zorlanıyor. Bu durumu göre Mert ne yapmalıdır?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Öğrenci	Ön görüşme	Son görüşme
Ç1	Onu sallasın. (Araştırmacı: Niye?) Çünkü üzgün.	Onunla oynaması gerek
Ç2	Arkadaşına yardım etsin. (Araştırmacı: Nasıl yardım edecek?) Yardım isteyecek. O da sallayacak.	Sallasın arkadaşını.
Ç3	Sallasın. (Araştırmacı: Neden?) Sallanamadığı için.	Gidip onu sallasın. (Araştırmacı: Neden?) Sallanamıyor.
Ç4	Onu biraz sallayabilir ya da Ezgi ondan isteyebilir sallamasını.	Ona yardım etmeli sallanması için.
Ç5	Yardım etmeli. (Araştırmacı: N yapсын? Neden?) Sallayacak. Arkadaşı olduğu için.	Onu sallamalı. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü Ezgi sevinsin diye.
Ç6	Yardım etsin. (Araştırmacı: Ne yapmalı?) Onu sallamalı.	Yardım etsin, sallanmasına yardım etsin.
Ç7	Sallaması gerekiyor çünkü kız üzülmüş burada.	Çünkü kardeşine salıncakta sallanması için yardım etmeli. Kardeşi üzgün üzgün salıncakta sallanıyor.
Ç8	Sallamalı.	Ona yardım etsin. (Araştırmacı: Nasıl yardım edecek?) Topunu bırakıp yardım edecek sallanması için.

Tablo 30’a bakıldığında tüm çocuklar hem ön görüşmede hem de son görüşmede Mert’in Ezgi’yi sallaması gerektiğini söylemiştir. Çocukların hepsinin bir işi yapmakta zorlanan bir kişiye yardım edilmesi gerektiğini bildikleri görülmüştür.

Öğrencilere Ezgi salıncakta tek başına salıncakta sallanmaya çalışırken ne hissetmiş olabilir?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31: Çocukların “Ezgi salıncakta tek başına salıncakta sallanmaya çalışırken ne hissetmiş olabilir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Öğrenci	Ön görüşme	Son görüşme
Ç1	Kötü.	Kötü.
Ç2	Zorluk.	Zor.
Ç3	Üzülmüştür.	Üzülmüş.
Ç4	Üzgün.	Üzgün.
Ç5	Arkadaşından sallayabilir misin diye hissetmiştir.	Mert’in sallamasını istemiştir.
Ç6	Üzgün.	Üzgün hissetmiştir.
Ç7	Üzülmüş.	Üzülüyor.
Ç8	Bilmiyorum ki.	Üzgün.

Öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında sadece Ç8 ön görüşmede “bilmiyorum” cevabını verirken diğer tüm öğrenciler hem ön hem de son görüşmede

Ezgi'nin salıncakta tek başına sallandığı için olumsuz duygular hissettiğini belirtmiştir. Tüm öğrencilerin başkalarının duygularını anladığı görülmektedir.

Çocukların “Sen orda olsaydın ne yapardın?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında hepsi ön ve son görüşmede “sallardım” cevabını vermiştir. Çocukların bazılarının cevapları şöyledir:

Ç7 (Ön görüşme ve son görüşme) “*Sallardım.*”

Ç4 (Son görüşme) “*Ona yardım ederdim sallanması için. Çünkü sallanamıyor ve heyecanlı olmuyor. Çünkü sallanamıyor.*”

Ç5 (Son görüşme) “*Sallardım.*” (Araştırmacı: Neden?) “*Çünkü Ezgi mutlu olsun diye.*”

Ç8 (Ön görüşme) “*Sallardım.*” (Araştırmacı: Neden?) “*Çünkü sallanamadığı için.*”

Ç8 (Son görüşme) “*Yardım ederdim.*”

Çocuklara yardımlaşma-iş birliği değeri ile ilgili 3 resim gösterilmiş ve resimlerle ilgili sorular sorulmuştur. Çocukların ön görüşmede sorulan sorulara verdikleri cevaplara bakıldığında öyküler okunmadan önce de yardımlaşma-iş birliği değeriyle ilgili mevcut kazanımları olduğu görülmüştür. Çocukların değerlerle karşılaştıkları ilk yer aile olduğu için çocukların bu kazanımları ailesinden edindiği düşünülmektedir. Aydın ve Gürler (2012) değerleri içeren kültürün aktarımında öncelikle aile, sonra da planlı bir şekilde eğitim kurumlarının geldiğini belirtmiştir.

Öykülerle ilgili etkinlik planları uygulandıktan sonra çocukların genel olarak yardımlaşma ve iş birliği ile işlerin daha çabuk ve hızlı biteceğine, iş yükünü azaltacağına ilişkin farkındalıklarının arttığı görülmüştür.

Çocuklardan bazıları bir başkası hakkında “ne yapmalı?” sorusuna farklı cevaplar verirken, “sen olsan ne yapardın?” sorusuna hepsi “yardım ederdim” cevabı vermiştir. Bu cevap dikkate değer bir cevaptır. Çocukların okul öncesi dönemde empati yeteneği henüz tam manasıyla gelişmediği için başkaları ile ilgili fikir yürütürken zorlanmaktadırlar. Ancak kendi fikirlerini ve duyguların daha açık ifade etmektedirler.

Çocukların ne hissetmiştir sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında bazı çocukların son görüşmelerde yardıma ihtiyacı olan çocukların duygularına dair farkındalık geliştirdiği görülmüştür. Hikâyelerin ve hikâye anlatımlarından sonra yapılan soru- cevap çalışmalarının, hikâyelerdeki karakterlerin duygularına yönelik yapılan hikâye sonrası sohbetlerin çocukların duygusal bakış açıcı alma becerisine katkı sağladığı söylenebilir. “Duygusal bakış açısı alma, başkasının duygusunu değerlendirme ya da anlama olarak tanımlanmaktadır” (Akt. Aslan ve Köksal Akyol, 2016:208). Karoğlu ve Gönen (2021), kitapların çocukların bilişsel, algısal ve duygusal bakış alma becerilerini destekleyerek hem kişisel yaşamlarını zenginleştireceklerini hem de empati kurmalarını sağlayarak kişilerarası becerilerini geliştireceklerini belirtmiştir.

Çocukların bir işi tek başına yapmanın zor ve yorucu olduğunu, beraber yapılarak daha çabuk biteceğine ilişkin cevaplar verdikleri görülmüştür. Tek başına yapılan işlerin çocuklar için yalnızlık, üzüntü ve zorluk gibi duygular uyandırdığı söylenebilir. Çocuklar bir işi yardımlaşarak yapmanın duygusal açıdan da faydalı olacağını fark etmiştir. Bazı çocuklar iş birliği veya yardımlaşmanın önemli bir çözüm olabileceğini fark etmişlerdir.

2.2. Sevgi-Hoşgörü Değerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin sevgi-hoşgörü değerine ilişkin ön test, son test ve kalıcılık puanları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bir öğrencinin testlerden alabileceği en düşük puan 0, en yüksek puan 3’tür.

Tablo 32: Öğrencilerin Sevgi- Hoşgörü Değerine Yönelik Puanları

Öğrenci	Ön test	Son test	Kalıcılık Testi
Ç1	0	3	3
Ç2	1	1	2
Ç3	2	3	3
Ç4	2	1	2
Ç5	1	3	3
Ç6	1	2	3
Ç7	1	3	3
Ç8	1	2	2
TOPLAM	9	18	21

Tablo 32’de öğrencilerin sevgi-hoşgörü değerine yönelik puanları verilmiştir. Buna göre sadece Ç2’nin ön test ve son test puanlarında değişiklik olmadığı, Ç4’ün ise son test puanında düşüş olduğu görülmüştür. Ç4’ün puanının düşmesinin görüşme esnasında öğrencinin kişisel durumundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer 6 öğrencinin son test puanları artmıştır. Öykü kitaplarının çocukların sevgi-hoşgörü değerini kazanmalarına katkısı olduğu görülmüştür. 5 öğrencinin son test ile kalıcılık testi puanlarında bir değişiklik olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin sevgi-hoşgörü değerine ilişkin kazanımlarının kalıcı olduğu görülmüştür. 3 öğrencinin ise kalıcılık testi puanlarında son test puanına göre artış olduğu görülmüştür. Bu durumun devam eden eğitim-öğretim süreci içinde değerler eğitime devam edilmesinden dolayı olduğu düşünülmektedir.

Çocuklara sevgi- hoşgörü değeri ile ilgili 3 resim gösterilmiş, resimlerde geçen olaya ilişkin sorular sorulmuştur. Bu kısımda öğrencilerin verdikleri cevaplara yer vermiştir.

Öğrencilerin “Annesi evde top oynamamasını söylediği halde Ahmet evde top oynar. Ahmet’in topu vazoya çarpar ve vazo kırılır. Sence Ahmet bu durumda ne yapmalıdır? Neden?” sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 33’de gösterilmiştir.

Tablo 33: “Annesi evde top oynamamasını söylediği halde Ahmet evde top oynar. Ahmet’in topu vazoya çarpar ve vazo kırılır. Sence Ahmet bu durumda ne yapmalıdır? Neden?” Sorusa Verilen Cevaplar

Öğrenci	Ön görüşme	Son görüşme
Ç1	Annem görse, benim çok fena vazoyu kırdığım için kızar.	Annesine, özür dilerim vazoyu kırdım babama bir daha aldırılım desin.
Ç2	Toplayıp... Bilmiyorum unuttum.	Annesinin en sevdiği vazoyu yapıştırıp eski haline getirsin.
Ç3	Yapıştırıcıyla birleştirmeli.	Annesine söyleyip yeni şey alsınlar.
Ç4	Annesi kızgın olmaması için para biriktirir onun için mesela. Öyle vazo alır ya da içine çiçekleri koyar.	Vazonun yenisini almalı. (Araştırmacı: Niye?) Çünkü annesi mutlu olsun diye ve de üzülmesin diye.
Ç5	Yeni bir çiçek almalı. Vazo, vazoyla almalı. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü annesini mutlu etmek için.	Yeni bir çiçek almalıdır. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü annesi mutlu olsun diye.
Ç6	Orayı temizlemeli. (Araştırmacı: Neden?) Annesi kızar.	Top oynamamalı ve de vazoya doğru atmamalı. (Araştırmacı: Artık vazo kırılmış. Ne yapmalı?) Onu geri bantlar.
Ç7	Annesine bu vazonun aynısını alması gerek. (Araştırmacı: Niye alsın?) Çünkü annesi üzülür.	Annesine demeli. Annesi de affetmeli.
Ç8	Geri düzenlemeli. (Araştırmacı: Ne yapmalı?) Çünkü geri düzenlemeli.	Yeni bir vazo alsın babasıyla gidip, annesi gelmeden. (Araştırmacı: Neden annesi gelmeden?) Çünkü kırdığı için.

Tablo 33’e bakıldığında çocuklardan beklenen cevap vazonun kırıldığını annesine söylemeleridir. Öğrencilerden Ç1, Ç3 ve Ç7 ön görüşmede farklı cevap verirken son görüşmede annesine söylemelidir demiştir. Diğer öğrenciler yeni vazo alsın veya vazoyu yapıştırırsın gibi alternatif cevaplar vermiştir. Ç5 ön ve son görüşmede, Ç2, Ç8 ve Ç6 son görüşmede yaptıkları hatayı telafi edecek çözüm önerileri sunmuştur. Çocukların çözüm odaklı düşünme becerilerinin geliştiği söylenebilir. Ç4 ön görüşmede annesi kızacağı için vazo alması gerektiğini söylerken son görüşmede annesi mutlu olsun diye vazo almalı demiştir.

Öğrencilere Ahmet vazoyu kırınca ne hissetmiş olabilir?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin cevapları Tablo 34’de verilmiştir.

Tablo 34: “Ahmet vazoyu kırınca ne hissetmiş olabilir?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Öğrenci	Ön görüşme	Son görüşme
Ç1	Kötü.	Şaşırmıştır.
Ç2	Zorluk, yani biraz çok zorluk.	Kırıldığı için nasıl yapacağım diye zor hissetmiştir.
Ç3	Üzülmüştür.	-
Ç4	Biraz annesinin kızdığını hissedince biraz üzgün olabilir.	Üzgün ve de şaşkın. Çünkü nasıl para biriktireceğim diye almak için.
Ç5	Keşke top oynamasaydım hissetmiştir.	Çok Üzgün.
Ç6	Üzgün.	Üzgün.
Ç7	Üzülmüştür.	-
Ç8	Bilmiyorum ki.	Üzgün

Öğrencilerin cevaplarına bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun Ahmet'in üzgün ve kötü hissedeceğine dair cevaplar verdiği görülmüştür.

Öğrencilere “Sen böyle bir şey yapsaydın ne yapardın?” sorusu sorulmuştur. Öğrenciler genelde “yeni vazo alırdım” , “vazoyu yapıştırırdım” cevabını vermiştir. Öğrencilerden bazılarının cevapları şöyledir:

Ç6 (Ön görüşme) “Şey, onu geri yapıştırırdım.” (Araştırmacı: Annene söyler miydin?) “Hayır söylemezdim. Çünkü annem geri çiçek aldığım gibi sürpriz yapardım.”

Ç6 (Son görüşme) “Vazoyu kırmazdım.” (Araştırmacı: Kırıldı mesela yanlışlıkla?) “Annem görmeden hemen onu yapardım.”

Ç3 (Ön görüşme) “Bilmiyorum.”

Ç3 (Son görüşme) “Top oynamazdım.” (Araştırmacı: Yanlışlıkla kırıldı mesela?) “Yeni vazo alalım derdim”

Ç1 (Ön görüşme) “Bantımla annemin vazosunu yapıştırıverirdim.”

Ç1 (Son görüşme) “Anneme derdim. Anne babama bir daha aldırılmaz derdim.”

Ç8 (Ön görüşme) “Ben evde top oynamıyorum hiç.” (Araştırmacı: yanlışlıkla kırdın diyelim?) “Geri düzenlerdim.”

Ç8 (Son görüşme) “Yenisi alırdım babamla.”(Araştırmacı: Annene söyler miydin?) “Hıhı. Anne yanlışlıkla oldu derdim.”

Ç5 (Ön görüşme) “Yeni bir çiçek alırdım. Vazo da alırdım.”

Ç5 (Son görüşme) “Yeni bir vazo alırdım.”(Araştırmacı: Annene söyler miydin?) “Yanlışlıkla kırıldığını söyledim. Özür dilerdim.”

Ç4 (Ön görüşme) “Özür dilerim anneciğim derdim.”

Ç4 (Son görüşme) “O zaman anneme söyledim. Ama önemli değil en önemlisi senin canının yanmaması derdi o da bana.”

Çocuklara “Böyle bir şey yaptığında ne hissederdin?” sorusu sorulmuştur. Genelde “üzgün” cevabını vermişlerdir.

Sevgi- hoşgörü değeri ile ilgili sorulan ilk 3 sorunun cevaplarına bakıldığında bazı çocukların son görüşmelerde hoşgörü ve affetmeye dair düşüncelerinde değişiklik olduğu görülmüştür. Yaptıkları bir hata karşısında sorumluluk alıp çözüm önerileri sunmuşlardır. Öykü kitaplarından sadece Gezgin Fil hikâyesinde büyüklerinin sözünü dinlememe ile ilgili bir konu geçmektedir. Öyküde Gezgin Fil, Pufi teyzenin sürüden ayrılma sözünü dinlememiş ve sonucunda sürüsünü kaybetmiştir. Öykünün sonunda ise sürüsüne tekrar kavuştuğunda teyzesinin sözünü dinlemediği için özür dilemiştir. Çocukların verdikleri cevaplara bakıldığında sadece bir öykü kitabında hoşgörü ve affetme ile ilgili bir öykünün geçmesi çocukların hoşgörü değerine ilişkin kazanımlarına katkısında yeterli olmadığı görülmüştür.

Öğrencilere “Elif annesiyle oyun oynamak istiyor. Annesi o gün çok yorulduğu için biraz dinlenmek istediğini ve kitap okumak istediğini söylüyor. Oyunu daha sonra oynayabileceklerini söylüyor. Elif bu durumda ne yapmalıdır? Neden?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin cevapları Tablo 35’te verilmiştir.

Tablo 35: “Elif annesiyle oyun oynamak istiyor. Annesi o gün çok yorulduğu için biraz dinlenmek istediğini ve kitap okumak istediğini söylüyor. Oyunu daha sonra oynayabileceklerini söylüyor. Elif bu durumda ne yapmalıdır? Neden?” Sorusunun Cevapları

Öğrenci	Ön görüşme	Son görüşme
Ç1	Annesini doktora götürmeli. (Araştırmacı: Neden?)Çünkü yorgun hissettiği için.	Bir şey etmesin. Çünkü arkadaşları olsa kendi başına oynamaz. Arkadaşlarıyla oynar. Annesini zorlamasın.
Ç2	Ne yapsın? (Öğrenci düşünüyor) Annesini rahat bıraksın annesi de yatsın biraz dinlensin. Ondan sonra oynasınlar.	(Araştırmacı: Neden?) Çünkü annesi biraz dinlenelim dediği için, şurada kitap okuyayım dediği için, çok yoruldum dediği için zorlamasın.
Ç3	(Öğrenci düşünüyor.) Kendisi oynasın. Azıcık kendisi oynasın. Annesi kalkınca sonra oynar annesiyle. (Araştırmacı: Neden önce kendi oynasın?) Annesi yattığı için.	Kendisi de yatsın. Annesini zorlamasın.
Ç4	Biraz yapmaya uğraşınca yapabilir daha ne olduğunu bilmeden oynamak istiyorum diyor. (Resimdeki görsellerde yap-boz olduğu için öğrenci bundan bahsediyor.)	Annesine güzelce söylemeli ve de oynayabilir miyiz anne lütfen demeli. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü herkese saygı duymalıyız. Büyüklere bile.
Ç5	Oyuncaklarla oynasın.	Annesini dinlemeli.
Ç6	Annesini beklemeli. (Araştırmacı: Neden?)Kendisi oynaya koysun sonra annesi gelir.	Kendi başına oynayıp. Oynamalı.(Araştırmacı: Neden?) Çünkü annesi çok yorgun kitap okuyor.
Ç7	Annesiyle oynaması gerek. (Araştırmacı: Niye?) Çünkü yapbozları kendi edememiş.	Annesini kaldırmasın.
Ç8	Bilmiyorum ki.	Annesi dinlenip kalkınca oynayacak. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü kitap okuması için.

Tablo 35’e bakıldığında ön görüşmede bazı öğrenciler farklı cevaplar verse de son görüşmede tüm öğrenciler annenin dinlenmesi yönünde cevaplar vermiştir. Ç6

uygulama sonrasında annenin de dinlenme ihtiyacına dikkat çekmiştir. Ç4 uygulamadan önce kendi isteklerine odaklanırken uygulamadan sonra başkalarının da isteklerine duyarlı olunması gerektiğine yönelik cevap vermiştir.

Çocuklara “Sen olsan ne yapardın? Neden?” sorusu sorulmuştur. Çocukların verdikleri cevaplar şöyledir:

Ç8 (Ön görüşme) “*Televizyona bakardım.*” (Araştırmacı: Annene ısrar etmez miydin?) “*İh ih. Annem hiç benimle oynamıyor.*”

Ç8 (Son görüşme) “*Kendim oynardım.*” (Araştırmacı: Niye?) “*Çünkü dinlendiği için.*”

Ç1 (Ön görüşme) “*Koyardım minderi. Annemi yatırırdım. Babam geldiğinde de yemek pişirirdik*” (Araştırmacı: Annen yorgunmuş ama hasta değil.) “*Babası geldiğinde oynasınlar.*”

Ç1 (Son görüşme) “*Anneme izin verirdim.*” (Araştırmacı: Neden?) “*Çünkü annem hasta olsa babamla ona yemek yaparız.*”

Ç5 (Ön görüşme) “*Anneme eziyet etmezdim.*”

Ç5 (Son görüşme) “*Çekiştirmezdim.*”

Ç3 (Ön görüşme) “*Yapmazdım.*” (Araştırmacı: Niye?) “*İşte.*”

Ç3 (Son görüşme) “*Başka bir şey oynardım.*” (Araştırmacı: Neden?) “*Annem biraz dinlensin diye.*”

Ç7 (Ön görüşme) “*Oynardım*” (Araştırmacı: Anneni mi çağırırdın?) “*Hıhı. Kendim yapamadığım için.*”

Ç7 (Son görüşme) “*Oynardım*” (Araştırmacı: Nasıl oynardın?) “*Kendimle oynayabiliyorum.*”

Ç2 (Ön görüşme) ”Hiçbir şey yapmazdım. Telefona bakardım. Nasıl olsa telefonum var.” (Araştırmacı: Israr etmez miydin?) “Etmezdim.” (Araştırmacı: Niye?) “İşte.”

Ç2 (Son görüşme) “Zorlamazdım.” (Araştırmacı: Niye?) “Az sonra kendim yalnız oynamak istiyorum.”

Ç4 (Ön görüşme) “Annem yorulduğunda uyuduğunda battaniyesi yokken üstünü örterim battaniye getirip.”

Ç4 (Son görüşme) “O zaman ben de kendim yapmaya çalışırdım.” (Araştırmacı: Niye?) “Çünkü annem yorulduğunda dinlenmesi lazım ”

Ç1 (Ön görüşme) “Ben de onu beklerdim.” (Araştırmacı: Neden?) “Çünkü annem yorulmuş.”

Ç1 (Son görüşme) ”Kendi başıma televizyon izleye koyarım.” (Araştırmacı: Israr etmez misin?) “Etmem.” (Araştırmacı: Niye?) “Çünkü o yorgun.”

Çocukların cevaplarına bakıldığında uygulama sonrasında bazı çocuklar başkalarının ihtiyaçlarını ve duygularını dikkate alarak onlara saygı gösteren ve hoşgörülü yaklaşan bir yaklaşım geliştirmiştir. Ayrıca Elif kendi başına oynasın diyerek de bir çözüm önerisi sunmuşlardır. Çocukların “Sen olsan ne yapardın?” sorusuna verdikleri cevaplarda da aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Ç7 sadece ön görüşmede annesiyle oynayacağını söylerken diğer çocuklar hem ön hem de son görüşmede anneleriyle oynamayacaklarını söylemiş, farklı çözümler sunmuşlardır. Bazı çocukların son görüşmede annelerinin yorgun oldukları ve dinlenmelerine dair farkındalık geliştirdiği görülmüştür. Hoşgörü değerinin gelişimi, çocukların başkalarına duyduğu saygı, empati ve anlayışla doğrudan ilişkilidir. Çocuklar, özellikle annelerinin yorgunluk durumlarını dikkate alarak onların ihtiyaçlarına duyarlı olduklarını belirten cevaplar vermiştir.

Piaget işlem öncesi dönemin sonlarına doğru çocuklarda benmerkezciliğin azalmaya başladığını belirtmiştir. Çocukların basit konuları başkalarının bakış açısından düşünebildikleri görülmektedir. Örneğin anne çocuğuna hasta olduğunu söylediğinde, çocuğun annenin üstüne battaniye örttüğü ve daha sessiz oynadığı gözlemlenmektedir (Senemoğlu, 1998:51).

Öğrencilere “Öğretmen renk bulmaca oyunu oynatıyor. Öğretmen ‘şimdi herkes mor renkli bir şey bulup yanıma getirsin’ der. Sınıfta mor rengi arayan Eda mor menekşeyi görür. Eda mor menekşeyi nasıl götürmelidir?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 36’da gösterilmiştir.

Tablo 36: “Öğretmen renk bulmaca oyunu oynatıyor. Öğretmen ‘şimdi herkes mor renkli bir şey bulup yanıma getirsin’ der. Sınıfta mor rengi arayan Eda mor menekşeyi görür. Eda mor menekşeyi nasıl götürmelidir?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Öğrenci	Ön Görüşme	Son Görüşme
Ç1	Koparabilir. (Araştırmacı: Niye?) Çünkü öğretmeni izin verirse koparabilir.	Koparmadan. Şeyy... Saksısından tutumu öğretmene ben buldum öğretmeninim diyecek.
Ç2	İki üç tanesini koparıp gösterir.	İki tane koparıp öğretmenine. (Araştırmacı: Niye?) çünkü götürmesi zor olduğu için.
Ç3	Öğretmene desin. Göstersin buldum desin.	Arkadaşlarına yardım ederek. Beraber. (Arkadaşlarından yardım ister demek istiyor.)
Ç4	Öğretmene götürmeden söyleyebilir.	Öğretmenine söyleyerek. O zaman yardım eder öğretmeni.
Ç5	Koparsın.	Öğretmeninin çağırıp göstermeli.
Ç6	-	Öğretmenim ben bu çiçeği alabilir miyim diyecek. (Araştırmacı: Nasıl?) saksıyı kaldırarak.
Ç7	Eline alıp götürmeli.	Koparmayacak. Çünkü koparırsa bitkilere zarar verebilir. Bi dene bebeği getirir. (Mor renkli bir bebeği kastediyor.)

Ç8	<i>Öğretmene yardım ederek. (Araştırmacı: Neden?) Çünkü ağır olduğu için.</i>	<i>Öğretmeni yardım ederek.</i>
----	---	---------------------------------

Tablo 36'ya bakıldığında ön görüşmede farklı cevaplar veren 3 öğrenci son görüşmede çiçeği koparmadan götürmesi gerektiğini söylemiştir. Sadece Ç2 hem ön hem de son görüşmede “çiçeği kopararak götürsün” cevabını vermiştir. Diğer çocuklar çiçeğini koparmadan farklı şekillerde götürmeyi önermişlerdir. Bazı çocukların hikâyelerden sonra doğa sevgisi kazandığı söylenebilir.

“Sen olsaydın ne yapardın? Neden” sorusuna çocukların verdikleri cevaplara bakıldığında Ç6, Ç4, Ç8 ve Ç7 her iki görüşmede de çiçekleri koparmadan götürürdüm demişlerdir. Çocukların bazılarının cevapları şöyledir:

Ç6 (Ön görüşme) “*Öğretmenimden yardım isterdim.*”

Ç6 (Son görüşme) “*Başka bir şey alırdım.*”

Ç7 (Ön görüşme) “*Çiçekten koparmazdım. Başka mor bir şey bulurdum.*”

Ç7 (Son görüşme) “*Çiçeği koparmazdım sadece bebek getirirdim*” (Mor renkli bebek götürürdüm demek istiyor.)

Ç1 ve Ç5 ön görüşmede koparıp götürdüm demişken son görüşmede koparmadan götürürdüm demişlerdir.

Ç1 (Ön görüşme) “*Öğretmenimden izin alırdım. Koparırdım.*”

Ç1 (Son görüşme) “*Onu koparmadan öğretmene düşürmeden götürürdüm.*”

Ç5 (Ön görüşme) “*Oradaki çiçeği öğretmene götürürdüm bir tane*”
(Kopartmaktan bahsediyor.)

Ç5 (Son görüşme) “*Öğretmenime göstererek*” (Araştırmacı: Koparmaz mıydın dalından?) “*İh ih. Çünkü öğretmenim üzülür diye.*”

Çocuklardan sadece Ç2 ön ve son görüşmede “Ezgi çiçeği nasıl götürsün?” sorusuna “*kopararak*” cevabı vermiştir. Ç2 “sen olsaydın ne yapardın?” sorusuna uygulamadan önce “*İki üç tanesini koparıp gösterirdim.*” Demişken uygulamadan sonra “*Kendim götürürdüm.*” (Araştırmacı: Neden?) “*Çünkü götürebiliyorum.*” Cevabını vermiştir. Ç2’nin çevreye ve doğaya karşı farkındalık geliştirdiği söylenebilir.

Çocukların hem yardımlaşma- iş birliği hem de sevgi-hoşgörü değeri ile ilgili yarı yapılandırılmış görüşme formundaki tüm sorulara verdikleri cevaplara bakıldığında çocukların okula başlamadan önce zaten belli değerlere ilişkin kazanımlara veya bilgilere sahip oldukları görülmüştür. Çocuklar değerlere ilişkin ilk bilgilerini ailesinden ve çevresinden öğrenmektedir. Okulun görevi ailede öğrendiği ilk basamağın üstüne yeni bilgiler ve kazanımlar eklemek olmalıdır. Okul öncesi sınıflarında öykü kitapları bu anlamda değer kazandırmada bir araçtır ve pekiştireç görevi görür. Araştırmada çocukların ön test ve son test puanları ile ön görüşme ve son görüşmede verdikleri cevaplara bakıldığında öykü kitaplarının bazı çocukların yardımlaşma-iş birliği ile sevgi-hoşgörü değerini kazanmalarına katkı sağladığı görülmektedir.

Öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına katkısını inceleyen farklı çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Baş (2011) tarafından hazırlanan hikâye temelli eğitim programının çocukların sorumluluk ve iş birliği becerilerine katkısı konulu çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Hikâye temelli uygulanan eğitim programında deney 1 grubunun ön test ve son test sonuçlarında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Halat (2017) etkileşimli hikâye okuma tekniğinin çocuklara paylaşma, iş birliği ve sorumluluk değerlerinin kazandırılmasına etkisini incelemiştir. Araştırmaya göre

etkileşimli kitap okuma tekniğinin çocukların paylaşma, iş birliği ve sorumluluk değer davranışları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uzmen (2001) yaptığı deneysel araştırmada resimli çocuk kitapları ile verilen eğitimin çocukların yardım etme ve paylaşma davranışları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Atabey (2014) uyguladığı “Sosyal Değerler Eğitim Programı”nın çocukların sevgi/huşgörü, saygı, sorumluluk, iş birliği/yardımlaşma ve nezaket değerlerini kazanmalarında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sözkesen (2015) 60-72 aylık çocukların değer eğitiminde öykü temelli yaratıcı drama yönteminin etkisini incelediği çalışmasında, öykü temelli yaratıcı drama eğitiminin çocukların iş birliği, paylaşma, yardımlaşma, empati değerlerinin gelişimine katkısı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bakan (2018) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Değerler Eğitim Programı”nın çocukların saygı, iş birliği, arkadaşlık, dürüstlük, paylaşma ve sorumluluk değerlerini kazanmalarında olumlu yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hoge (1996) yaptığı bazı gözlemlerin sonucunda ahlakî gelişimin tohumunun özellikle okul öncesi dönemde atılması gerektiğini, aksi takdirde ahlakî gelişimin yeterli olmayacağını belirtmiştir (Akt. Sapsağlam, 2016: 688). Bu yüzden okul öncesi dönemde ahlakî kavramları ve değerleri hem ailelerin hem de öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerle kazandırması gerekmektedir.

Sever (2007), çocukların insan ve yaşam gerçekliğine ilişkin bireysel değerler oluşturmalarında çocuk kitaplarının önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Çocukların hayal dünyaları geniş olduğundan hikâye kitaplarındaki karakterlerle

kendilerini özdeşleştirirler. Bu yüzden nitelikli hikâye kitaplarının çocukları olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir (Gönen ve diğerleri, 2013:114).

Çocuklara uygulanan etkinlik planlarında her kitap sonrası çocuklarla öykü hakkında sohbet edilmiş, değerlendirme ve soru cevap çalışması yapılmıştır. Bazı öykülerden sonra, öykü canlandırılarak drama çalışmaları yapılmıştır. Çocukların son görüşmelerde verdikleri cevaplara bakıldığında başkalarının duygularını ve hislerini anlama noktasında öykü sonrası çalışmaların etkili olduğu görülmüştür. Öykü kitaplarının çocukların empati becerisini kazanmalarına faydalı olduğu görülmektedir. Kitaplar okunduktan sonra öykü üzerine çocuklarla analiz yapmak, olayların neden ve sonuçlarını kavramalarını sağlamak, kahramanların duyguları üzerine sohbet etmek hem çocukların empati becerisinin gelişimine, hem dil gelişimine hem de değer kazandırmada faydalı olacaktır.

IV BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ

Bu araştırma MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları'nda yer alan değerlerin hangileri olduğunun ve bunlara ne kadar yer verildiğinin tespit edilerek, okul öncesi eğitim programıyla ilişkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Aynı zamanda öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına nasıl katkı sağladığını araştırmak hedeflenmiştir. Okul öncesi dönemdeki çocukların değerler eğitimi onların kişisel ve toplumsal gelişimleri için büyük önem taşımaktadır. Değerler eğitimi verirken hem aileler hem de eğitimciler öykü kitaplarından yararlanmaktadırlar. Bu bağlamda, öykü kitaplarının değerlerin kazandırılmasında ve pekiştirilmesindeki rolü bu çalışmanın temel odak noktalarından biri olmuştur.

Araştırmada MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları'nda yer alan değerler incelenmiş ve çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Öykü kitaplarında adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine yer verildiği tespit edilmiştir. Öykü kitaplarında en çok yer alan değerlerin sevgi ve yardımseverlik, en az yer alan değerlerin ise mahremiyet, adalet, vatanseverlik ve mütevazılık değerleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu değerlerin çocukların anlayacağı şekilde somutlaştırılarak verilmesinin zor olduğu için hikâye kitaplarında çok fazla yer almadığı düşünülmektedir. Sorumluluk, sevgi, sabır, dostluk, çalışkanlık, yardımseverlik, sağlıklı yaşam gibi değerlerde somutlaştırılarak verilen ifadelere rastlanmıştır. Bazı değerlerin

çocukların gelişim düzeyine uygun verilirken, vatanseverlik, mütevazılık, mahremiyet gibi değerlerin somutlaştırılmadan verildiği sonucuna varılmıştır. MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları'nın Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan değerleri çoğunlukla desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları'nın çocukların değer kazanımına etkisi de incelenmiştir. Çocuklara 6 hafta boyunca 12 adet öykü kitabı okunmuştur. Öykü kitapları okunmadan önce ve okunduktan sonra yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular ön görüşme ve son görüşme olarak sorulmuştur. Çocukların yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplar betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Aynı zamanda çocukların yarı yapılandırılmış görüşme formundaki 6 adet resme ait ilk soruların cevapları puanlanarak ön test, son test ve kalıcılık testi puanları nicel verilere dönüştürülerek analiz edilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen nicel verilerin her iki değer için ön test ve son test puanlarına bakıldığında tüm öğrencilerin toplam son test puanlarında artış olduğu görülmüştür. Öykü kitaplarının sevgi- hoşgörü ile yardımlaşma- iş birliği değerine katkısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin son test ve kalıcılık testi puanlarına bakıldığında öykü kitaplarının değer kazanımına kalıcı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen nitel verilerin ön görüşme sonuçlarına göre çocukların okula başlamadan önce yardımlaşma-iş birliği ve sevgi- hoşgörü değerine ilişkin kazanımlara veya bilgilere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Son görüşme sonuçlarına göre öyküler aracılığı ile bazı çocukların yardımlaşma-iş birliği ile sevgi-hoşgörü değerine dair farkındalıklarının arttığı sonucuna varılmıştır. MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları'nın çocukların değer kazanımına etkisi olduğu görülmüştür. Aynı zamanda öykü kitaplarının duygusal

bakış açısı alma becerisine, empati becerisine ve çözüm odaklı düşünme becerisine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların sorulara verdikleri cevapların gelişim düzeylerine uygun olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

- Yazarlar tarafında mahremiyet, mütevazılık, adalet, tasarruf, vatanseverlik, özgürlük, gibi değerler ilgili daha fazla hikâye kitabı yazılabilir.
- Çocukların öykü kitapları ile değer kazanımına ilişkin çalışmalarda ebeveyn ve öğretmenler de çalışmaya dâhil edilerek veri toplanabilir.
- Bu çalışmada hikâye kitaplarının yardımlaşma- iş birliği ile sevgi- hoşgörü değerlerinin kazanımına etkisi incelenmiştir. Aynı çalışma farklı değerler ile yapılabilir.
- Öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına ilişkin akademik çalışmalara daha çok yer verilebilir.
- Öykü kitapları resim ve metin uyumu, çocuğa uygunluk gibi farklı boyutlardan incelenebilir.
- Eğitimcilere ve ebeveynlere yönelik değerler eğitimi ile ilgili seminer ve konferanslar verilebilir.

KAYNAKÇA

- Akan, Y. (2020). *Hikâyelerle Karakter Gelişimi ve Değer Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akyol, T. (2012). *Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alpöge, G. (2011). *Okul Öncesinde Değer Eğitimi*. (4. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Altan, M.Z. (2011). Çoklu Zeka Kuramı ve Değerler Eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*,1(4).
- Aral, N., Kandır, A. & Can Yaşar, M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N.& Kadan, G. (2018). 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 113-131.
- Arı, M. (2005). Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitimi ve Kalitenin Önemi. *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Arıcı, H.Y., Arıcan, S. & Üker, H. (2022). İlkokulda Alınan Değerler Eğitiminin Ortaokul Dönemindeki Değer Ve Davranışlara Etkisi: İstanbul Örneği. *Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 14(3), 983-1011.
- Arıkan, A. (2012) (Ed.) *Okulöncesi Dönemde Değerler Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Aslan, D.& Köksal Akyol, A. (2016). Çocuklar için Bakış Açısı Alma Testi (ÇBT)’nin Geliştirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*,17 (3), 207-221.
- Atabey, D. (2014). *Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanımı Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Sosyal Değerler Eğitimi Programının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Sosyal Değerler Kazanımına Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, İ., & Öksüz, A. (2021). Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Rumeli Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (25), 579-619.
- Aydın, M.Z. & Akyol Gürler, Ş. (2012). *Okulda Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Bakan, T. (2018). *Değerler Eğitimi Programının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Değer Kazanımı Üzerine Etkisini İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bartan, S. (2018). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler ve Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri ile Sınıf İçi Uygulamalarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Baş, N. (2011). *Hikâye Temelli Eğitim Programı'nın, 60-72 Aylık Çocukların Sorumluluk Ve İşbirliği Becerilerinin Gelişimine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cengiz, Ş. (2016). *3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Hikâye ve Masal Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak: Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çağlar, A. (2005). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi. Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. (Ed. M. Sevinç). İstanbul: Morpa Yayınları.
- Çağrı, M. (2004). “Merhamet” (15.11.2024 tarihinde <https://islamansiklopedisi.org.tr/merhamet> sayfasından erişilmiştir.)
- Çakmak Güleç, H. & Geçgel, H. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çakmak, T. & Yılmaz, B. (2009). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okuma Alışkanlığına Hazırlık Durumları Üzerine Bir Araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu Örneği. Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 489-509.
- Çetin Korkmaz, M. (2019). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dal, Z.F. (2018). *Okul Öncesi Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Okul Öncesi Öğretmenleri Üzerine Bir İnceleme)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dam, H. (2019). *Din, Ahlak ve Değer. Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi* (Ed. M. Köylü). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Demir, F. & Yılmaz, S. (2022). *Milli Eğitim Şûralarında Ahlak ve Değerler Eğitimi ile İlgili Alınan Kararlara Yönelik Bir Değerlendirme. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 80-104.

- Dinç, B. (2012). Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitiminin Yeri ve Önemi. *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi*. (Ed. Arzu Arıkan). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Dilek, A. (2017). Feridun Oral'ın Resimli Hikâye Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(33), 61-86.
- Dirican, R. (2013). 3-6 Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Yayımlanan Resimli Hikâye Kitaplarının Bazı Temel Değerler Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Doğan, R. (2014). Merhamet Eğitimi'(Neliği) Üzerine Bazı Düşünceler. *Kutlu Doğum Haftası "Hz. Peygamber Ve Merhamet Eğitimi" Sempozyumu*. Ankara: DİB Yayınları. (12.12. 2024 tarihinde https://isamveri.org/pdfdrg/G01241/2014/2014_DOGANR.pdf sayfasından erişilmiştir.)
- Doğanay, A. (2015). Değerler Eğitimi. *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed. Öztürk.). Ankara: Pegem Akademi.
- Durmaz, M. & Yorulmaz, B. (2022). Ödüllü Resimli Çocuk Kitaplarındaki Metin ve Görsellerin Değerler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 4(7), 519-548.
- Ekinci, H. (2016). *Değerler eğitimi: Duyarlı olmak*. (12.11. 2024 tarihinde <https://www.hursitekinci.com/2016/12/29/degerler-egitimi-duyarli-olmak/> sayfasından erişilmiştir.)
- Ekinci, H. (2024). *Mahremiyet*. (12.11.2024 tarihinde <https://www.hursitekinci.com/2024/06/12/mahremiyet/> sayfasından erişilmiştir.)
- Ekşi, H. & Katılmış, A. (2015). *Karakter Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ekşi, H.& Katılmış, A.(2022). *Karakter ve Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Emre, İ.(2020). *Dürüstlük*.(15.11.2024 tarihinde (https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2020/06/%C4%B0smet-Emre-_d_-_D%C3%BCr%C3%BCstl%C3%BCk_-_5.pdf sayfasından erişilmiştir.)
- Erdal, K. (2008). Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Temizlik. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXI (2), 339-356.
- Erdal, K. (2009). Eğitim Değerleri Açısından Çocuk Kitapları. *Akademik Bakış*. Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, (17). (27.09.2024 tarihinde <https://arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/9383/makaleler/17/arastirmax-egitim-degerleri-acisindan-cocuk-kitaplari.pdf> sayfasından erişilmiştir.)

- Erkuş, S. (2012). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Değerler Eğitime İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tez. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ertekin, B.D. & Çamlıbel Çakmak, Ö. (2021). Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Çeviri Hikâye Kitaplarının Belirli Değerler Açısından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 1641-1689.
- Fersahoğlu, Y. (2003). Din Eğitimi ve Öğretiminde Bir İletişim Türü Olarak Hikâye. *EKEV Akademi Dergisi*, 16, 121-130.
- Gönen, M., Aydos, E.H., Şentürk, Ç., Karacan, G., Kahraman, C. & Tuna, P. (2013). Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik ve Fiziki Özelliklerinin İncelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 111-123.
- Gönen, M., Uygun M., Erdoğan Ö. Ve Katrancı, M. (2012). Resimli Çocuk Kitaplarının Fiziksel, İçerik ve Resimleme Özellikleri Açısından İncelemesi. *Millî Eğitim Dergisi*. 196, 258-272.
- Gündüz, M., Aktepe, V. & Mertol, H. (2019). Okul Öncesi Dönemindeki Çocuklara Vatandaşlık Değerini Kazandırırken Öğretmenlerin Kullandıkları Etkinliklerin Tespit Edilmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 387-406.
- Halat, A.A. (2017). *5-6 Yaş Grubu Çocuklara Paylaşma İşbirliği ve Sorumluluk Değerlerinin Kazandırılmasında Etkileşimli Kitap Okuma Tekniğinin Etkililiğinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hökelekli, H. (1998). Çocukta Ahlak Gelişimi ve Eğitimi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Sempozyumu (İSAV)*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Hökelekli, H. (2013). *Değerler Psikolojisi Ve Eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karatay, H. (2011a). Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 6(1), 1439-1454.
- Karatay, H. (2011b). Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. (Ed. T. Şimşek). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Karoğlu, H. & Gönen, M. (2021). Resimli Öykü Kitaplarının Bakış Alma Becerisine Yer Vermesi Açısından İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 60, 01-21.

- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda Değer Eğitimi ve Hikâyeler. *Millî Eğitim Dergisi*, 43 (198), 97-109.
- Kaymakcan, R. (2010). Değer Kavramı ve Gençlerin Dini Değerleri. *Eğitime Bakış*, 6(18),10-15. (31.12.2023 tarihinde https://docplayer.biz.tr/216_05892-Deger-kavrami-ve-genclerin-dini-degerleri.html sayfasından erişilmiştir.)
- Kaymakcan, R. (2021). *Türkiye’de Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi Raporu*. Ebsam Stratejik Araştırmalar Merkezi. Ankara.
- Kazancı Gül, M. (2018). *5-6 Yaş Grubu Çocuklar İçin Türkçe Yazılmış Resimli Çocuk Kitaplarında Değerler Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keskin, Y. & Öğretici, B. (2013). Sosyal Bilgiler Dersinde “Duyarlılık” Değerinin Etkinlikler Yoluyla Kazandırılması: Nitel Bir Araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 143-181.
- Kılınç, F. (2015). *Okul Öncesi ve İlkokul Döneminde Değerler Eğitimi*. Ankara: Eğiten Kitaplar Yayınevi.
- Koç, R. & Akdoğan, H. (2018). Çocuklara Değer Aktarımının Önemi. *The Journal of Academic Social Science Studies* , 65,1-16.
- Kozikoğlu, İ. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2698-2720.
- Körükçü, Ö., Acun Kapıkıran, N. ve Aral, N. (2016). Schwartz’ın Modeline Göre 3-6 Yaş Resimli Çocuk Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 133-151.
- Köylü, M. (2006). Değerler Eğitimine Doğru. *Eskiye*ni (3), 85-93. (30.11.2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eskiyeni/issue/37291/435197> sayfasından erişilmiştir.)
- Köylü, M. (Ed.). (2019). *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kuşdil, E. M.& Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 45, 59-76.(30.09. 2024 tarihinde <https://psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpd130044332000000m000233.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Kuzu, K. (2015). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri Ve Bu Görüşlerin Sınıf İçi Uygulamalara Yansıması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Küçük Turgut, B. (2022). Değerler Eğitimi Yaklaşım ve Uygulamaları. *Karakter ve Değerler Eğitimi* (Ed. H. Ekşi & A. Katılmış). Ankara: Nobel Yayınları.
- MEB. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi*. Ankara.
- MEB. (2018). *2023 Eğitim Vizyonu*. (https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf)
- MEB. (2024). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara. (<https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesiegitimprogrami.pdf>)
- MEB. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*. (<https://tymm.meb.gov.tr/>)
- Mehmedoğlu, A. U. (2013). Din, Dindarlık ve Değerler. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 173-189.
- Meydan, H. (2014). Okulda Değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- Neslitürk, S. & Çeliköz, N. (2015). Okul Öncesi Değerler Ölçeği Aile Ve Öğretmen Formunun Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 19-42.
- Neslitürk, S., Özkal, N. Ve Dal, S. (2015). 5-6 yaş Çocuklarının Değer Kazanım Süreçlerine Anne Değerler Eğitimi Programının Etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 883-899.
- Oğuzkan, F. (2021). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Okumuşlar, M. (2006). Din Eğitiminde Etkin Bir Yöntem Olarak Hikâye. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21(21), 237-252.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınevi
- Oruç, C. (2011). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Ozan, D. (2023). *Erken Çocukluk Döneminde Elmer Resimli Çocuk Kitapları Serisinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Öztürk, Ü & Buldur, A. (2022). Resimli Çocuk Kitaplarının İçerdikleri Değerler Açısından İncelenmesi: Tokat Bebek Ve Çocuk Kütüphanesi Örneği. *Uluslar Arası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13 (6), 14-27.

- Poyraz, H. & Dere, H. (2003). *Okulöncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sapsağlam, Ö. (2016). Okul Öncesi Eğitim Programlarında Yer Alan Hedeflerin Değerler Açısından İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies* ,11 (9), 683-700.
- Sapsağlam, Ö. (2023). *Erken Çocuklukta Karakter ve Değer Eğitimi*. (Ed. Esra Ömeroğlu). Ankara: Pegem Akademi.
- Sapsağlam, Ö. & Ömeroğlu, E. (2015). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Programlarında Değerler Eğitimine Yer Verme Düzeylerinin Belirlenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 6(21), 244-264.
- Senemoğlu, N. (1998). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Özsen Matbaası.
- Selçuk, M. (2009). *Çocuğun Eğitiminde Dinî Motifler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Sever, S. (2007). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sözkesen, A. (2015). *60-72 Aylık Çocukların Değer Eğitiminde Öykü Temelli Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N.K. & Gürel, Z. (2021). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- TDK. (2014). *Büyük Türkçe Sözlük*. TDK Yayınları.
- Tosun, C. (2010). *Din Eğitimi Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi
- Tuğrul, B. & Feyman, N. (2007). Okul Öncesi Çocukları İçin Hazırlanmış Resimli Öykü Kitaplarında Kullanılan Temalar. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Turan, F. (2014). *Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerinde Kullanılan Resimli Öykü Kitaplarının Karakter Eğitimi-Öğretmen Görüşü Ve Uygulamaları Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tür, G. & Turla, A. (2005). *Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap*. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Türkoğlu, B. (2023). Engeli Olan Çocuklar İçin Kapsayıcı Erken Çocukluk Eğitimi Projesi: Öykü Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 52 (240), 3113-3138.
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2020). *Değerler Eğitimi*. Ankara : Pegem Akademi.

- Ural, S. (2021). Okul Öncesi Çocuk Kitaplarının Tanımı. (Ed. M. Gönen).*Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Uyanık Balat, G. (2007). Değerler Eğitimi ve Değerler Eğitimi Programları. (Ed. A. Oktay ve Ö. Polat Unutkan). *Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Uyanık Balat, G. & Dağal Balaban, A.(2006). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi Etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Uyanık Balat, G. (Ed.). (2012). *Okul Öncesinde Değerler Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uzmen, F. S. (2001). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları İle Desteklenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Uzmen, S. & Mağden, D. (2002). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları İle Desteklenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15, 193-212.
- Uzun, M.& Köse, A. (2017). Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitiminin Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (23), 305-338.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Yörükoğlu, A. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yay.
- Yüksel, Z. (2021). Diyanet Cim Dergisi'nin 4-6 Yaş Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi. *Darülhadis İslami Araştırmalar Dergisi*, 1, 293-315.
- Zembat, R. Özdemir, A. & Beceren, Ö. (2015) Hikâye ve Öyküleştirmenin Okul Öncesi Eğitim Yöntemi Olarak Kullanılması. *Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

EKLER

EK-1 Değer Kontrol Listesi

DEĞER KONTROL LİSTESİ

DEĞERLER	ALT KATEGORİLER
ADALET	• Adil olma • Eşit davranma, taraf tutmama • Kendi hak ve özgürlüklerini savunma • Başkalarının haklarına saygı gösterme • Seçim yapma • Oy vermek • Haklarını söyleme, hakkını arama, hakkını verme • Kurallara uyma • Ebe seçme
AİLE BÜTÜNLÜĞÜ	• Aile üyelerinin birlik, beraberlik ve dayanışma içinde olması • Anne, baba ve aile büyüklerine hürmet etmek • Aile üyelerinin birbirine sevgi göstermesi • Aile içi sorumluluklarını yerine getirmek, iş birliği yapmak • Aile üyeleriyle vakit geçirmek
ÇALIŞKANLIK	• Azimli olma, gayretli olma, çaba sarf etme • Planlı olma • Araştırmacı ve sorgulayıcı olma • Öz denetim sahibi olma • Görev üstlenme, bir işte çalışma

DOSTLUK	• Arkadaşlık kurmaya açık olma • Arkadaşlarını sevmek • Arkadaşlarıyla vakit geçirme • Arkadaşı için üzülme • Vefalı olma • Diğerkâmlık • Arkadaşlarıyla paylaşımda bulunma, dayanışma içinde olma • Anlayışlı olma • Güven duyma • Sadık olma
DUYARLILIK	• Kendine, topluma, çevresine duyarlı olma • Yaşlılara ve özel gereksinimli insanlara duyarlı olma • Afet bilincine sahip olma • Temiz enerji kaynaklarını önemseme • Çevresel sürdürülebilirliği sağlama • Çevre sorunlarıyla ilgilenme • Tüm canlıları ve doğayı koruma • Problemler karşısında vurdumduymaz olmama
DÜRÜSTLÜK	• Doğruyu söyleme • Güvenilir olma • Sözünde durma • Yalan söylememe • Söz ve davranışlarında doğru, tutarlı, tarafsız olma • Öz-eleştiri yapabilme
ESTETİK	• Sanatsal bakış açısına sahip olma • Güzellikleri fark etme ve takdir etme • Bir şeyi güzel bulmak, beğenmek • Harika görünmek, şık, güzel, hoş gibi ifadeler • Süslenmek
MAHREMİYET	• Kendisinin ve başkasının kişisel alanını ve bilgilerini koruma • Başkasının özel alanına girerken izin isteme • Kişisel sınırlara saygı duyma • Sır tutma • Başkasının eşyasını kullanırken izin isteme

MERHAMET	• Affedici olma • Şefkatli olma • Vicdanlı olma • Başkalarının acılarına duyarlı olma, acısını paylaşma • Merhametli olma • İncitmekten uzak durma • Kötü durum ve felaket karşısında üzülmeme • Severecek ve acıyarak koruma
MUTEVAZILIK	• Gösteriş ve kibirden uzak olma • Sade olma • İlimi ve iyimser olma • Yapıcı olma • Uyumlu olma • Takdir etme • Alçakgönüllü olma • Kendi eksiklerinin farkında olma
ÖZGÜRLÜK	• Cesur girişimci ve kararlı olma • Gerektiğinde hayır diyebilme • Duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmek • Kendi hak ve özgürlüklerini savunmak • Bağımsız düşünme ve hareket etme • Kendi kararlarını verme
SABIR	• Uygun zamanı bekleme • Sırasını bekleme • Kendini kontrol etme • Beklenen şeyin tamamlanmasını veya sonuçlanmasını bekleme • Koşulların zorlaştığı durumlarda özgüveni ve cesareti kaybetmeme • Olumlu bakış açısına sahip olma • Tahammül etme
SAĞLIKLI YAŞAM	• Yeterli, dengeli ve sağlıklı beslenme • Spor ve egzersiz yapma • Sosyal ve sportif etkinliklere katılma • Bağımlılıktan kaçınma • İnsan sağlığını önemseme • Yeterli ve düzenli uyuma

SAYGI	• Saygılı davranışlar gösterme • Başkalarının da hakları olduğunu kabul etme • Başkasının haklarına ve fikirlerine değer verme • Başkalarını rahatsız etmeme • Diğerlerinin yaşam hakkına ve alanına saygı duyma • İzinsiz başkalarının eşyalarını almama • Başkaları konuşurken onu dinlemek, sözünü kesmeme • Nazik olma, nezaket ifadeleri(teşekkür etme, takdir etme, selam verme, izin alma v.b.) • Büyüklerin sözünü dinleme
SEVGİ	• Kendini sevme • Anne babayı, kardeşi, arkadaşı sevme • Bir şeyi sevme • Hayvanları, doğayı sevme • Sevgisini ifade etme, sevgi sözcükleri/hitapları kullanma • Sevgisini belli edecek davranışlarda bulunma(özllemek, kucaklaşmak, başını okşamak gibi) • İlgili ve hoşgörölü olma • Değer verme, özenli davranma • Vefalı olma • Güven duyma • Misafirperver (konuksever) olma • Sevdiği aktiviteyi yapmak, hobiler • Övgü ifadeleri • Hediye vermek
SORUMLULUK	• Sorumluluk almaya istekli olma • Sorumluluğunu yerine getirme • Davranışlarının ve seçimlerinin sonucunu üstlenme, telafisi için çaba harcama • Çevresindeki canlıları korumak, bakımlarını üstlenme • Çevresini temiz tutma • Sahip olduğu eşyayı koruma • Günlük yaşam kurallarına uyma • Sözünde durma • Güvenliğini tehlikeye atacak davranışlardan kaçınma • Topluma karşı görevlerini yerine getirme

TASARRUF	• İsrattan kaçınma, bilinçli tüketme • Tutumlu olma • Birikim yapma • Maddi kaynakları planlı ve kontrollü harcama • Gerektiği kadar kullanma • Elindeki malzemeleri değerlendirme • Bilinçli tüketici olma • Eşyalarını özenli kullanma
TEMİZLİK	• Kendinin ve yaşadığı ortamın temizliğine dikkat etme • Çevresini temiz tutma
VATANSEVERLİK	• Milli bilinç sahibi olma • Tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma • Toplumu önemseme • Dayanışma içinde olma • Bağımsızlığa önem verme • Ülkesi için sorumluluk alma • Yaşadığı yeri sevmek, bağlılık
YARDIMSEVERLİK	• İyilik yapmak, yardım etmek • Yardıma ihtiyacı olan kişileri fark etmek • Cömert olma • Çevresine karşı duyarlı olma • İhtiyacı olduğunda yardım isteme, kendisine yapılan yardımı kabul etme • İhtiyacı olana maddi-manevî destek olmak • Yardımsever olma • İşbirliği içinde olma, yardımlaşma

EK-2 Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanım Ölçeği İzin

Nesibe UZUNDAĞ <@gmail.com> 18 Eyl 2023 10:08 ☆ 😊 ↩ ⋮
Alıcı: @gmail.com ▼

Merhaba Hocam,
Gazi Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği mezunuyum. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Din Eğitimi bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. İzniniz olursa geliştirmiş olduğunuz "Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanımı Ölçeği"ni "MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitaplarının Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi" isimli tez çalışmamda kullanmak istiyorum.

Teşekkürler
Nesibe Uzundağ Can

Derya ATABEY <@gmail.com> 20 Eyl 2023 21:38 ☆ 😊 ↩ ⋮
Alıcı: ben ▼

Merhaba. Ekli dosyada ölçekler ve ölçeğe ilişkin yayınlar yer almaktadır. Sormak istediğiniz birsey olursa haberleşiriz. İyi çalışmalar.

Nesibe UZUNDAĞ <@gmail.com>
Alıcı: Derya ▼

Merhaba hocam.
Sizden ölçeği kullanmaya dair izin almıştım.
Ölçekte sadece 2 değeri ölçmek ve ölçeği yarı yapılandırılmış görüşme formunda kullanmak istiyorum izniniz olursa.
Ekte yarı yapılandırılmış görüşme formunu gönderiyorum.
Teşekkür ederim
Nesibe UZUNDAĞ CAN

Bir ek • Gmail tarafından tarandı ⓘ



Derya ATABEY
Alıcı: ben ▼

Merhaba . Elbette kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar.

EK-3 Etkinlik Planları

PLAN 1 “NEŞELİ AYAK İZLERİ “

Etkinlik Türü: Türkçe ve Oyun Etkinliği (Bütünleştirilmiş Grup Etkinliği)

Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

TÜRKÇE ALANI

TAKB. Konuşma

HAREKET VE SAĞLIK ALANI

HSAB1. Aktif Yaşam İçin Psikomotor Beceriler

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.15.Yansıtma Becerisi

KB2.15.SB1. Deneyimi gözden geçirmek

KB2.15.SB2. Deneyime dayalı çıkarım yapmak

KB2.15.SB3. Ulaşılan çıkarımları değerlendirmek

EĞİLİMLER

E2. Sosyal Eğilimler

E2.2. Sorumluluk

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

SDB2.2. İş Birliği Becerisi

SDB2.2.SB4. Ekip (takım) çalışması yapmak ve yardımlaşmak

SDB2.2.SB4.G4. Diğer üyelerle yardımlaşır.

SDB2.2.SB4.G5. Aldığı görevleri yerine getirerek takıma katkı sağlar.

DEĞERLER:

D4 DOSTLUK

D4.1. Arkadaşlarına destek olmak

D4.1.3. Ortak hedeflere ulaşmak için arkadaşlarıyla dayanışma içinde olur.

D4.4. Arkadaşlarını ve onlarla vakit geçirmeyi önemsemek

D4.4.1. Arkadaşlarıyla vakit geçirmekten keyif alır.

Okuryazarlık Becerileri

OB4. GÖRSEL OKURYAZARLIK

OB4.4.Görsel İletişim Uygulamaları Oluşturma

OB4.4.SB2. Özgün görseller oluşturmak

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

TÜRKÇE ALANI

TAKB. Konuşma

TAK3.2.İçerik Oluşturma

TAB3.2.SB5. Yeniden ifade etmek

TAKB.2. Konuşma sürecinin içeriğini oluşturabilme

d) Bir konuyu kendi cümleleriyle yeniden ifade eder.

HAREKET VE SAĞLIK ALANI

HSAB1. Aktif Yaşam İçin Psikomotor Beceriler

HSAB1.6. Eşle/Grupla Hareket Beceriler

SAB1.6. SB2. Grupla uyum içerisinde hareket etmek

HSAB.6. Eşle/grupla ahenk içinde hareket örüntüleri sergileyebilme

Grup içinde sorumlu olduğu hareketi yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:

Sözcükler: Bağa, kütük, kaldıraç

Materyaller: Balon

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu planın uygulanması için herhangi bir ortam düzenlemesi gerekmemektedir.

UYGULAMA SÜRECİ

Giriş: Çocuklar U düzeninde otururlar. Aşağıdaki bilmecelemlerle etkinliğe giriş yapılır:

Hem denizde hem karada dolaşır,
Evini sırtında taşır
(Kaplumbağa)

Ayakları kürekli
Ne kadar da yürekli
Suda gider bir gemi
(Ördek)
Ormanda ininde yaşar,
Kışın uzun bir uykuya dalar. (Ayı)

Hikâye: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/catalogs/neseli-ayak-izleri.pdf>

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.
- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur.
- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur.

Neşeli Ayak İzleri

Bir sabah vaktiydi. Su samuru yatağında keyifle gerildi. Sonra yuvasından suya doğru kayd. Cup diye suya dalmayı düşlerken pat diye çamura yapıştı. “Eyvah! Derenin suyu yok olmuş! Ne olduğunu anlamak için suyun kaynağına yürüdü.

Derenin kıyısında uyuklayan kurbağa arka bacaklarını gerdirdi. Sonra yaylanıp hızla zıpladı. Hop diye suya dalmayı düşlerken, şap diye çamura yapıştı.” Eyvah! Derenin suyu yok olmuş!” dedi. Ne olduğunu anlamak için zıp zıp suyun kaynağına yöneldi. Yolda su samurunun ayak izlerine rastladı. “Demek su samuru benden önce fark etmiş!” diye düşündü.

Su kaplumbağası kabuğundan kafasını çıkarıp uzun uzun esnedi. Yüzmek için yüzgeçlerini ileri geri oynatınca çamura bulandı. “Eyvah! Derenin suyu yok olmuş!” dedi. Ne olduğunu anlamak için suyun kaynağına yürüdü. Yolda önce kurbağanın sonra

su samurunun ayak izlerine rastladı. “Demek onlar benden önce fark etmiş!” diye düşündü.

Ayı üzerinde sabah mahmurluğu dere kenarına geldi. Su içmek için eğildi ama su yoktu. “Eyvah! Derenin suyu yok olmuş!” Ne olduğunu anlamak için suyun kaynağına koştu. Yolda önce su kaplumbağasının, sonra kurbağanın, derken su samurunun ayak izlerine rastladı. “Neler oluyor acaba?” diye düşündü.

Ördek, başını kanadının altından çıkardı. Havadaki ayağını yere bastı. Uyku sersemi kendini dereye bırakınca su yerine çamura daldı. “Eyvah! Derenin suyu yok olmuş!” dedi. Ne olduğunu anlamak için telaşla suyun kaynağına yürüdü. Yolda sırasıyla ayının, su kaplumbağasının, kurbağanın, en sonunda da su samurunun ayak izlerine rastladı. “Neler oluyor acaba?” diye düşündü.

Dereye düşüp de suyun yönünü değiştiren kayayı ilk gören su samuru oldu. Sonra kurbağa, ardından su kaplumbağası, peşinden ayı, en sonunda da badi badi gelen ördek. Sorunun ne olduğunu anlamışlardı. Birbirlerine bakıp “Şimdi ne yapacağız?” diye sordular. Su samuru uzunca bir kütüğü güzelce kemirdi. Kaplumbağa kayanın biraz ilerisine uzandı. Ayı, kütüğü kayanın altına soktu. Kaplumbağanın kabuğundan destek alıp bir kaldıraç yaptı. Ayı, susamuru, ördek, kurbağa birlikte üçe kadar saydılar. Sonra hepsi aynı anda kütüğün ucunu bastırıp kayayı su yolundan çıkardılar. Eski yatağına kavuşan su çağlayarak aktı. Sorunu el ele vererek güzelce çözmüşlerdi. Bu maceradan geriye dönüş yolundaki dostların neşeli ayak izleri kaldı

Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir. (TAB3.2.SB5.)

Hikâye hakkında sohbet edilir. (D4.4.1.)

Yardımlaşma ve iş birliği ile ilgili bir oyun oynamaya ne dersiniz?

Hareket ve sağlık: Dereyi tıkayan kaya

- Çocuklar, hikayede büyük bir kaya derenin yönün değiştirmişti.
- Etkinlik masalarından biri ters çevrilir.
- İşte bu da bizim kayamız. Bu kayayı tek başımıza kaldıramayız ama hep birlikte bu işi başarabiliriz.
- Çocukların hepsi kayanın (masanın) bir yerinden tutarlar ve hep beraber kaldırarak kenara bir yere koyarlar, derenin tekrar akmasını sağlarlar. (SDB2.2.SB4.G4 - SDB2.2.SB4.G5.D4.1.3.)
- Bu kaldırma etkinliğinde öğretmen tarafından gerekli güvenlik önlemlerin alınır.
- Çocuklarla birlikte beraber hareket etmenin ve iş birliği yapmanın önemi hakkında sohbet edilir. (KB2.15.SB1 -KB2.15.SB2 - KB2.15.SB3.)

DEĞERLENDİRME

- Hikaye kahramanları beraber çalışmasalardı, dereyi tıkayan kaya problemi başka nasıl çözülebilirdi?
- Günlük hayatta arkadaşlarınızla takım çalışması yaparak çözdüğünüz problemler oldu mu, anlatır mısın?
- Hikâyede hangi hayvanlar vardı?
- Hayvanlar dereye gidince ne gördüler?
- Derenin suyu neden yok olmuş?
- Hayvanlar derenin suyunun olmadığını görünce ne düşünmüşler ve ne hissetmişler?
- Bu sorunu nasıl çözmüşler?
- Tek başlarına olsalardı bu sorunu çözebilirler miydi?

- En derenin kuruduğunu görsen ne yapardın? Başka hangi hayvanlar iş birliği içinde çalışıyor?
- Birbirine yardım etmenin faydaları nelerdir?
- Çocuklardan hikayeden bir sahnenin resmini çizmeleri istenir. (OB4.4.SB2.)

FARKLILAŞTIRMA:

Zenginleştirme:Masa taşıma etkinliğinde masanın ortasına 10cm çapında bir daire çizilir. Küçük bir top masanın üstüne bırakılır. Çocuklar topu, çizilen dairenin içinde tutmaya çalışır. Bunun için çocukların takım halinde çalışması gerekir.

Destekleme:Hikaye değerlendirme sorularının cevaplarını bulma konusunda çocuklara ipucu verilebilir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Aile Katılımı:Ailelerden çocukları ile dayanışma ve yardımlaşma üzerine sohbet etmeleri istenebilir.

Toplum Katılımı:Bu planda toplum katılımı etkinliği bulunmamaktadır.



PLAN 2 “BÜTÜN TAVŞANLAR HAVUÇ SEVER”

Etkinlik Türü:Türkçe (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği)

Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

TÜRKÇE ALANI

TADB. Dinleme

KAVRAMSAL BECERİLER

KB3.3.Eleştirel Düşünme Becerisi

KB3.3.SB1. Olay/konu/problem veya durumu sorgulamak

EĞİLİMLER

E3. Entelektüel Eğilimler

E3.1. Odaklanma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

2.2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ (SDB2)

SDB2.3. Sosyal Farkındalık Becerisi

SDB2.3.SB3. Başkalarına karşı anlayış geliştirerek saygı göstermek

SDB2.3.SB3.G1. Kendisi ve başkaları arasındaki ortak yönleri belirler.

SDB2.3.SB3.G2. Kendisi ve başkaları arasındaki farklılıkları tespit eder.

SDB2.3.SB3.G3. Farklılıklarla ilgili düşüncelerini paylaşır

SDB2.3.SB3.G4. Farklılıklara saygı duyar

SDB2.3.SB3.G5. Farklılıklarla ilgili değerleri savunur.

DEĞERLER:

D15 SEVGİ

D15.1. Anlayışlı ve barışçıl olmak

D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.

D15.1.2. Sevginin toplumsal barışa katkılarını fark eder.

D4 DOSTLUK

D4.2. Arkadaşları ile etkili iletişim kurmak

D4.2.1. Arkadaşlarını etkin bir şekilde dinler.

D4.2.2. Arkadaşlarıyla duygu ve düşüncelerini paylaşır.

Okuryazarlık Becerileri

OB7. VERİ OKURYAZARLIĞI

OB7.1.Sorular Sorma ve Olası Sonuçları Düşünme

OB7.1. SB1. Verilen bağlamda sorular hazırlamak

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

TÜRKÇE ALANI

TADB. Dinleme

TAB1.3. Çözümleme

TAB1.3.SB1. Parçaları belirlemek

TADB.3. Dinledikleri/izledikleri şiir, hikâye, tekerleme, video, tiyatro, animasyon gibi materyalleri çözümleyebilme

a) Dinledikleri/izledikleri materyallerdeki olayların parçalarını belirler.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:

Sözcükler: Tepe, vadi

Materyaller: Bu plan için herhangi bir materyal gerekmiyor.

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu plan için herhangi bir ortam düzenlemesi gerekmiyor.

Giriş: Çocuklar hikaye dinleme pozisyonunda otururlar. “Bugün size uzun kulakları olan ve havucu çok seven bir hayvanla ilgili hikaye okuyacağım. Sizce bu hayvan ne olabilir?” Çocukların fikirleri alındıktan sonra hikaye etkinliğine geçilir.

Hikâye: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/catalogs/bütün-tavşanlar-havuc-sever.pdf>

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.
- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur.
- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur.

BÜTÜN TAVŞANLAR HAVUÇ SEVER

Bir ses duyuldu: “Çok mutluyuum! Sonunda yalnız kalabileceğim bir yer buldum!” Artık gizlenmek zorunda değildi, çünkü burada kimsecikler yoktu. Zıp zıp zıp. Ne? Yoksa etrafta birileri mi vardı? Tepenin ardında iki küçük kulak belirdi. Zıp zıp zıp. Hop hophop. Bunlar kulaktı! Tavşan kulakları! “Eyvah!” dedi sesin sahibi içinden: “Dur! Gelme sakın!” Ama tavşan zıpladı, hopladı, onun olduğu yere ulaştı. “Hayuuurr!” diye bağırdı içinden sesin sahibi. Tavşan elinde bir havuçla etrafta dolanıyordu. “Bence buralara biraz havuç ekmek gerek!” dedi zıp zıp zıplarken. “Havuç sever misin?” Sesin sahibi şaşırdı. “Aaa, kendi kendine konuşuyor.” diye düşündü. “Sana söylüyorum!” Tavşan havucu havaya atıp burnunun ucunda döndürdü. Sesin sahibi, vadideki kalabalık tavşan şehrinde kaçıp buraya gelmişti. Belki çit çıkarmadan durursa bu tavşan da sıkılıp giderdi. Ama... Tavşanın bir yere gideceği yoktu. “Söyle bakalım, niye gizleniyorsun?” diye sordu. Sesin sahibi, “Gizlenmiyorum!” dedi sinirli sinirli. “Bence gizleniyorsun” dedi tavşan. “Neden acaba? Yoksa saklambaç mı oynuyorsun?” Tavşan heyecanlanmıştı. “Ben de oynayabilir miyim?!” diye sordu. Sesin sahibi cevap verdi: “Saklambaç filan oynamıyorum.” Tavşan havucuyla başını kaşıdı. “O zaman neden saklanıyorsun? Yoksa birinden mi kaçırıyorsun? Kurttan mı? Sivri gagalı kargadan mı?” diye sordu. Sonra başladı havucu kılıç gibi sallamaya. Sesin sahibi gülecek gibi oldu; bu, komik bir tavşana benziyordu. Acaba ona güvenebilir miydi? “Şey...” dedi utana sıkıla. “Bilmem ki!” “Ne güzel!” diye zıpladı tavşan. “Daha önce hiç görünmez arkadaşım olmamıştı.” Doğru mu duymuştu? “Biz arkadaş mıyız şimdi?” diye sordu sesin sahibi. “Tabii!” Tavşan elini uzattı. “Merhaba, tanıştığımıza memnun oldum.” Eli bir süre havada asılı kaldı. Derken yavaş yavaş bir el çıktı ortaya. Sonra uzun kulaklar ve havayı koklayan bir burun çıktı ortaya. Tavşan yeni arkadaşına gülümsedi: “Demek sen de tavşansın.” “Evet, mor bir tavşan, mor havuç gibi.” “Bayılırım ama buralarda çok bulunmaz” dedi tavşan. Sonra da cebinden bir havuç daha çıkarıp yeni arkadaşına uzattı: “Tavşan tavşandır ve bütün tavşanlar havuç sever!” Sesin sahibi tavşan şimdi gerçekten mutluydu. Artık gizlenmek zorunda değildi. Bir arkadaşı vardı ve birazdan arkadaşıyla harika bir ziyafet çekecekti. İkili havuçlarından kırt diye birer ısırık alıp bağırdı: “Bütün tavşanlar havuç sever!”

- Hikâyenin ardından çocuklarla sohbet edilir. (SDB2.3.SB3.G4 - SDB2.3.SB3.G5 -D15.1.1 - D15.1.2.)
- Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir. (TADB.3. b)
- Çocuklardan hikâye hakkında soru üretmeleri istenir. Soru üretmezlerse öğretmen soru sorarak çocuklara model olur. (OB7.1. SB1.)
- Sorulan sorulara çocuklar cevap veremezlerse öğretmen yine model olarak soruları cevaplar.

Çember şeklinde oturularak sohbete devam edilir. “Çocuklar hepimizin ortak özelliklerimiz neler sizce? Hepimizin gözü var, kulağı var, saçları var, elleri ve kolları var değil mi? Ama bazılarının gözü yeşil, bazılarının ise mavi. Bazılarının saçları uzun bazılarının kısa” gibi sorularla çocukların farklı ve aynı olan özelliklerine dikkatlerini çeker. “Hepimizin aynı ve farklı olan özelliklerine rağmen hepimiz konuşabiliyoruz, anlaşabiliyoruz. En önemlisi de birbirimizi seviyoruz. Farklı özelliklerimize rağmen birbirimize karşı anlayışlı ve hoşgörülü olmalıyız. Çünkü hepimiz sınıfımızın farklı bir rengi. Nasıl ki bir gökkuşağı rengarenk haliyle çok güzelse hepimiz de farklı özelliklerimizle sınıfımızın gökkuşağını oluşturuyoruz” . Sırayla her öğrenci çemberin ortasına alınır. Kendilerinin önce fiziksel sonra kişisel özellikleri, en iyi yaptığı iş çocuklar tarafında betimlenir. (SDB2.3.SB3.G1 - SDB2.3.SB3.G2 - SDB2.3.SB3.G3 - D4.2.1 - D4.2.2.)

DEĞERLENDİRME

- Mor tavşan neden gizleniyordu?
- Beyaz tavşan ona nasıl davrandı?
- Hikâyenin sonunda ikisi arkadaş oldu mu?
- Mor tavşan arkadaş oldukları için ne hissetmiş olabilir?
- Sınıfımıza farklı ten renginde bir arkadaşınız gelse ne yaparsınız?
- Tüm insanlar birbiri ile aynı olsaydı dünyamız nasıl bir yer olurdu? (KB3.3.SB1.)

FARKLILAŞTIRMA:

Zenginleştirme:Çocuklardan okul dışındaki arkadaşları ve ilişkilerini anlatmaları istenebilir.

Destekleme:Hikaye özetleme etkinliğinde ihtiyacı olan çocuklara rehberlik edilir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Aile Katılımı:Ebeveynlerden çocukları ile birlikte aile albümlerini incelemeleri istenir. Etkinliğe katılan ebeveynler fotoğraf albümünde eski arkadaşlarını gösterir ve tanıtır. Arkadaşları ile yaşadıkları anıları anlatır.

Toplum Katılımı:Bu planda toplum katılımı bulunmamaktadır.

PLAN 3 “KIŞ GELİYOR “

Etkinlik Türü:Türkçe ve Müzik Etkinliği (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği)

Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

MÜZİK ALANI

MÇB3. Müziksel Çalma

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.14.Yorumlama Becerisi

KB2.14.SB3. Kendi ifadeleriyle olay/konu/durumu nesnel, doğru ve anlamı değiştirmeyecek şekilde yeniden ifade etmek

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri

E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven)

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

2.2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ (SDB2)

SDB2.1. İletişim Becerisi

SDB2.1.SB1. Başkalarını etkin şekilde dinlemek

SDB2.1.SB1.G1. Dinlerken göz teması kurar

SDB2.1.SB1.G2. Muhatabının sözünü kesmeden dinler.

DEĞERLER:

D14 SAYGI

D14.1. Nezaketli olmak

D14.1.1. Her ferdin değerli olduğunu kabul eder.

D15 SEVGİ

D15.3. Sadakatli olmak

D15.3.2. Her canlının/nesnenin sevmeye değer yönleri olduğunu keşfeder.

D15.4.1. Sevgiyi ifade etmenin farklı yolları olduğunu bilir.

Okuryazarlık Becerileri

OB7. VERİ OKURYAZARLIĞI

OB7.1.Sorular Sorma ve Olası Sonuçları Düşünme

OB7.1. SB2. Yeni sorular üretmek

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

MÜZİK ALANI

MÇB3. Müziksel Çalma

MÇB3.1. Çalma

MÇB3.1.SB1. Çalmayı yönetmek

MÇB.2. Çalacağı çalgılara/ritimlere/ezgilere/çocuk şarkılarına/çocuk şarkısı formlarına dair duygu ve düşüncelerini ifade edebilme

d) Çaldığı ritimlere/ezgilere/çocuk şarkılarına/çocuk şarkısı formlarına dair duygu ve düşüncelerini ifade eder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:

Sözcükler:

Materyaller: Bu plan için herhangi bir materyal gerekmiyor.

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu plan için herhangi bir ortam düzenlemesi gerekmiyor.

Giriş: Öğretmen çocuklara hayvanlar ile ilgili bilmece sorar. Çocukların cevaplarını tahmin etmelerine fırsat verir.

Kulübesinden bakar
Hırsıza korku salar. (Köpek)

Elemeden yoğurur,
Gün aşırı doğurur.(Tavuk)

Kümeslerin efesi,
Her sabah çınlar sesi.
Sanırsın ezan okur,
Uyandırır herkesi. (Horoz)

Bahçede kırdan dolaşır,
Evini sırtında taşır. (Kaplumbağa)

Ormanların kralı,
Biraz uzak durmalı.(Aslan)

Uzun boyunlu,
Uzun bacaklı
Desenli , giysili
Küçük kulaklı. (Zürafa)

Daldan dala atlarım,
Kuyruğumdan sarkarım.
(Maymun)
Bol emek verir,
Kendi yemez yedirir. (Arı)

Pulları var, gelin değil.
Suda bulunur, kayık değil.
Ayuca kayar, sabun değil.
Bilemezsen karşımda eğil.(Balık)

Sütü pek çok sever
Minimini der
Sütünü bitirince
Bıyıklarını temizler. (Kedi)

Çocuklar hayvanlarla ilgili bir hikaye dinlemeye ne dersiniz? Çocuklarla birlikte hikaye etkinliğine geçilir.

Hikâye: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/catalogs/kis-geliyor.pdf>

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.

- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur.
- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur. (SDB2.1.SB1.G1 - SDB2.1.SB1.G2.)

Kış Geliyor!

Candan Teyze'yle Tomtom Amca yaban hayatı koruma parkında çalışıyorlardı. Hayvanlar zaman zaman buraya tatile gelirdi. "Belli ki bu yıl kış erken gelecek." dedi Candan Teyze. "Haklısın, kuru ot ve samandan yeni yataklar yapmalıyız. Böylece dostlarımız soğuktan korunabilir." dedi Tomtom Amca. Candan Teyze kendi işlerini bitirmiş, sallanan sandalyesine oturmuş, kocasına kış için bir kazak örüyordu. Kocasının üzerinde kazağın boyunu ölçerken "Bitince çok güzel olacak!" dedi. "Şimdiden çok teşekkür ederim." dedi Tomtom Amca. "Tomtom, bak aklıma ne geldi, bana yarın çarşıdan bir sürü renkli yün alabilir misin?" dedi Candan Teyze. "Elbette alırım. Hem de ne yapacağını anladım." İkisi birden gülmeye başladı. "Bizimkilere de çok yakışacak..." Ertesi gün Tomtom Amca, çarşıya gidip bir kamyonet dolusu yünle geri döndü. Hayvanlar da onları içeri taşımasına yardım etti. Candan Teyze, "İlk önce küçüklerden başlayacağım." dedi. Tomtom Amca hayvanların ölçülerini alıp dikkatle not ediyor, Candan Teyze'nin kullanacağı yünleri ayırıp ona getiriyordu. Candan Teyze iki tavşana başları ve kuyrukları dışarıda kalmak üzere iki kazak ördü. Kazakları üstlerinde denedi. "Beğendiniz mi kazaklarınızı?" dedi. Tavşanlar, "Beğendik Candan Teyze, çok güzel olmuş!" dediler. Sonra, yılanı çağırdı yanına. "Sana güzel bir çorap öreceğim." dedi, Tomtom Amca mezurayla yılanın enini boyunu ölçtü. "Merak etme, boynu lastikli olacak. Sen sürünürken de üstünden çıkmayacak." dedi Candan Teyze. Bu sırada Ayı bir ağaca tırmanmıştı. "Benim sıram ne zaman gelecek? Biliyorsunuz ben kış uykusuna yatacağım!" Candan Teyze, "Merak etme, senin işin uzun." dedi. Ayı, "Hayır, benim işim uzun değil. Benim işim geniş." dedi. Candan Teyze, "Haklısın." dedi. "Sana büyük bir battaniye öreceğim. Hem de üzerinde kocaman bir arı deseni olacak." Tomtom Amca, "Ben de yardım edeceğim." dedi. Beraber hızla ördüler battaniyeyi, çok güzel oldu. Ayı da çok beğendi, battaniyenin altına girdiği gibi uykuya dalıverdi. Sıra zürafaya gelmişti. Tomtom Amca zürafaya, "Lütfen boynunu eğer misin, önce kaç tane atkı örmemiz gerekiyor ona bakacağım. Bence on tane yeterli. Ne dersin? Bir de kısa paçalı bahçıvan pantolon öreriz sana." dedi. Su aygırı ve timsah suda yaşadıkları için giysi istemiyorlardı. Su aygırı, "Bize yapma çünkü ıslanır. Gölde onunla yüzemeyiz." dedi. Maymunlara bir örnek kazaklar örüldü. Karışmasınlar diye kazakların üzerine her birinin adının ilk harfi işlendi. Sıra kendilerine gelmişti. Tomtom Amca eşine bir atkı ördü. Candan Teyze de eşine bir bere ördü. Sonunda bütün örgüleri bitirdiler. Ertesi gün öyle bir kar yağdı ki hem de ne kar. Herkes giysilerini giydi. Birlikte ayının yanına gittiler. O da samanların üzerinde mışıl mışıl uyuyordu. Dışarıda lapa lapa kar yağarken hep birlikte bir anı fotoğrafı çektiler.

- Hikâyenin ardından sohbet edilir. (D14.1.1 - D15.4.1.)
- Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir. (KB2.14.SB3.)
- Çocuklardan hikâye hakkında soru üretmeleri istenir. Soru üretmezlerse öğretmen soru sorarak çocuklara model olur. (OB7.1. SB2.)
- Sorulan sorulara çocuklar cevap veremezlerse öğretmen yine model olarak soruları cevaplar.
- "Hayvanlarla ilgili bir şarkı dinlemeye ne dersiniz?" Sorusu ile müzik etkinliğine geçilir.

Müzik: Hayvanlar

- Aşağıdaki şarkı ses kaynağından birkaç kez dinlenir.
- Çocuklarla beraber şarkının sözleri üzerine sohbet edilir. (MÇB.2.d)

HAYVANLAR

Damda leylek tak tak tak
Suda ördek vak vakvak
Dereye kurbağa vırrakvırrak

Evde kedi mırnav mırnav
Yolda köpek hav havhav
Sevimlidir hayvanlar, sevimlidir onlar

DEĞERLENDİRME

- Tomtom amca neden çarşıdan bir sürü renkli yün aldı?
- Hayvanlar onlara verilen hediyelere karşı ne hissettiler?
- Su aygırı ve timsah neden kazak istemediler?
- Kış mevsiminde hayvanlara nasıl yardım edersiniz?
- Sizin için birisi hediye aldığı zaman ne hissedersiniz?
- Siz hiç başka birini mutlu etmek için hediye aldınız mı?

FARKLILAŞTIRMA:

Zenginleştirme:Hikaye etkinliğinin canlandırması yapılabilir.

Destekleme:Müzik etkinliğinde çekingen çocuklar şarkıyı söylemek için cesaretlendirilir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Aile Katılımı:Ailelerden hayvanlar ve dostluk üzerine bir hikaye okumaları istenir. Hikayeden bir sahne resimlenir ve sınıfa gönderilir.

Toplum Katılımı:Bu planda toplum katılımı bulunmamaktadır.

PLAN 4 “TULİ’NİN OYUNCAĞI”

Etkinlik Türü: Türkçe ve Sanat Etkinliği (Bütünleştirilmiş Bireysel ve Büyük Grup Etkinliği)

Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

TÜRKÇE ALANI

TAKB. Konuşma

HAREKET VE SAĞLIK ALANI

HSAB1. Aktif Yaşam İçin Psikomotor Beceriler

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.11.Gözleme Dayalı Tahmin Etme Becerisi

- KB2.11.SB1. Mevcut olay/konu/duruma ilişkin ön gözlem ve/veya deneyimi ilişkilendirmek
- KB2.11.SB2. Mevcut olay/konu/duruma ilişkin çıkarım yapmak
- KB2.11.SB3. Mevcut olay/konu/duruma ilişkin yargıda bulunmak

EĞİLİMLER

E2. Sosyal Eğilimler

E2.1. Empati

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

SDB2.2. İş Birliği Becerisi

SDB2.2.SB3. Farklı düşünceler üzerinde uzlaşma sağlayıp ortaklıklar kurmak

SDB2.2.SB3.G1. Başkalarının kendisinden farklı düşündüğünü fark eder.

DEĞERLER:

D4 DOSTLUK

D4.2. Arkadaşları ile etkili iletişim kurmak

- D4.2.2. Arkadaşlarıyla duygu ve düşüncelerini paylaşır.
- D4.2.3. Arkadaşlarının duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışır.

D5 DUYARLILIK

D5.2. Çevreye ve canlılara değer vermek

D5.2.3. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için atık yönetimini önemser.

Okuryazarlık Becerileri

OB1. BİLGİ OKURYAZARLIĞI

OB1.3.Bilgiyi Özetleme

OB1.3.SB3. Bilgiyi yorumlamak (kendi cümleleri ile aktarmak)

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

TÜRKÇE ALANI

TAKB. Konuşma

TAK3.2.İçerik Oluşturma

TAB3.2.SB5. Yeniden ifade etmek

TAKB.2. Konuşma sürecinin içeriğini oluşturabilme

d) Bir konuyu kendi cümleleriyle yeniden ifade eder.

HAREKET VE SAĞLIK ALANI

HSAB1. Aktif Yaşam İçin Psikomotor Beceriler

HSAB1.2. Küçük Kas Becerileri

HSAB1.2. SB2. El-göz koordinasyonunu gerektiren hareketleri yapmak

HSAB.2. Farklı ebat ve özellikteki nesneleri etkin bir şekilde kullanabilme

ç) Çeşitli nesneleri kullanarak özgün ürünler oluşturur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:

Sözcükler: Sürdürülebilirlik, artık materyaller

Materyaller: Yapıştırıcı, kumaş parçaları, düğme, oynar göz, eva, makas

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu planın uygulanmasından herhangi bir ortam düzenlenmesi gerekmemektedir.

UYGULAMA SÜRECİ

Giriş: Çocuklar U düzeninde otururlar.

Öğretmen; “çocuklar sizin en sevdiğiniz oyuncuğunuz nedir?” diyerek sohbete başlar (KB2.11.SB1.)

Çocukların hepsine söz hakkı verir. Daha sonra; “Peki sevdiğiniz oyuncuğunuz kırılrsa veya yırtılrsa ne hissedersiniz?” çocuklardan gelen cevaplar dinlenir. “Şimdi size oyuncaklarla ilgili bir hikaye okuyacağım.”

Hikâye: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/catalogs/tulinin-oyuncagi.pdf>

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.
- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur.
- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur.

Tuli'nin Oyuncuğı

Tuli o sabah aklında bir fikirle uyandı. Hemen evde dolaşmaya koyuldu ve kullanılmayan, eski ne varsa toplamaya başladı. Tek kalmış eldivenler, çoraplar, bir avuç pamuk, şişe ve kavanoz kapakları, plastik şişeler, kalemler, renkli kağıtlar, düğmeler..

Sonra dışarı çıktı; Çalı çırpı, kutular, kumaş parçaları, kartonlar, tenekeler ve daha neler neler topladı. Tuli topladığı malzemeleri birleştirmeye artık hazırды. Birini, diğerine eklemeye başladı. Yaptığı şey gitgide büyüdü, şekillendi... Sonunda Tuli' nin hiç görülmemiş, süper bir oyuncuğı oldu. Oyuncuğının ismini Bidi koydu. Tuli, Bidi'yi yanından hiç ayırmadı. Tuli dağda kekik toplarken, çayırda uzanıp bulutları seyrederken Bidi hep yanındaydı. Tuli her akşam uykudan önce Bidi'ye mutlaka en heyecanlısından masal anlatırdı. Bazı akşamlar da Bidi'nin bozulan, düşen kısımlarını düzeltirdi. Bozulan yerlerini onarır, düşen parçalarını yerine yenisini takardı. Gel zaman git zaman, güneşli bir sonbahar gününde, Tuli parkta oynarken olanlar oldu! Topun çarpmasıyla Bidi paramparça oldu. Tuli onun yerde dağılmış parçalarına bakarken gözleri doldu. Tuli'nin arkadaşları onun üzüldüğünü görünce yardımına koştular. Hepsi beraber yerdeki parçaları tek tek topladılar. Tuli ile arkadaşları parçaları birleştirmeye başladılar. Birini, diğerine eklediler. Yaptıkları şey gitgide büyüdü, şekillendi. Sonunda Tuli'nin hiç görülmemiş, yepyeni süper bir oyuncuğı oldu. Tuli arkadaşlarına teşekkür etti. Beraber çok güzel bir oyuncak yapmışlardı. Hem de

birlikte çok eğlenmişlerdi. Tulibu yeni oyuncağını çok sevdi, Ona Bidi-Bidi ismini taktı. O günden sonra Tuli, arkadaşları ve Bidi-Bidi oyunlar oynadılar.

- Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir. (OB1.3.SB3 -TAB3.2.SB5. TAKB.2. d)
- Tuli oyuncağını nasıl yaptı?
- Oyunağına ne isim verdi?
- Oyunağının kırıldığını görünce ne hissetti? (D4.2.2.)
- Siz Tuli'nin yerinde olsaydınız ne hissederdiniz? (KB2.11.SB2.SDB2.2.SB3.G1)
- Tuli'nin arkadaşları sizce nasıl kişiler? (KB2.11.SB3.)
- Bir arkadaşının oyuncağının kırıldığını görünce ne yaparsın?
- Birbirimize yardım etmek neden önemli? Daha önce bir başkasına yardım etmiş miydiniz?
- Birine yardım ettiğinizde ne hissedersiniz?
- Bir arkadaşınız size yardım ettiğinde ne hissedersiniz?" vb. sorularla çocuklarla sohbet edilir. (D4.2.3.)
- Hikayedeki kahraman gibi artık malzemelerden kendinize bir oyuncak yapmaya ne dersiniz?
- Çocuklarla birlikte etkinlik masalarına geçilir.

Sanat: Artık materyallerden oyuncak yapımı

Çocuklara artık materyaller; kumaş parçaları, düğme, oynar göz, eva gibi malzemeler dağıtılarak kendi oyuncaklarını tasarlamaları ve yapmaları istenir. (HSAB1.2. SB2. HSAB.2. ç) Çalışmalar tamamlandığında çocuklar yaptıkları ürünü sınıfa anlatırlar.

DEĞERLENDİRME

Çocuklar değerlendirme yapmak için uygun şekilde oturur.

- Sen bir çocuk hikayesi yazsaydın karakterinin adı ne olurdu?
- Hangi konuda bir çocuk hikayesi yazmak isterdin?
- Yardımlaşma olmasaydı yani insanlar birbirine yardım etmeseydi hayatımız nasıl olurdu?
- Artık malzemelerden oyuncak yaparken neler hissettin?
- Artık materyallerden başka neler yapılabilir? (D5.2.3.)

FARKLILAŞTIRMA:

Zenginleştirme:Sanat etkinliğinde yapılan ürünler için sınıfın uygun bir yerinde geçici bir müze oluşturulabilir. Bu müzeyi ziyaret etmeleri için diğer sınıflar davet edilebilir.

Destekleme:Sanat etkinliğinde nasıl bir oyuncak yapacağına karar veremeyen çocuklara rehberlik edilir. Yardıma ihtiyaç duyan çocuklara gerekli destek verilir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Çalışmada aile ve toplum katılımı bulunmamaktadır.

PLAN 5“FİL GEZGİN”

Etkinlik Türü: Türkçe ve Drama Etkinliği (Bütünleştirilmiş Grup Etkinliği)
Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

SANAT ALANI

SNAB2. Sanat İnceleme

SNAB4. Sanatsal Uygulama Yapma

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.9.Genelleme Becerisi

KB2.9.SB1. Olay/konu/durum hakkında bilgi toplamak

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri

E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven)

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

2.1. BENLİK BECERİLERİ (SDB1)

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme Becerisi)

SDB1.2.SB2.Motivasyonunu ayarlamak

- SDB1.2.SB2.G3. Katılacağı etkinlik için ortamı düzenler.
- SDB1.2.SB2.G4. Katıldığı etkinliğe dikkatini verir.
- SDB1.2.SB2.G5. Katıldığı etkinliği sonuna kadar devam ettirir.

DEĞERLER:

D9 MERHAMET

D9.2. Şefkatli olmak

D9.2.4. Herkesin hata yapabileceğini kabul eder.

D9.2. Şefkatli olmak

D9.2.2. Yardıma muhtaç kişilere sabırlı ve anlayışlı davranır.

Okuryazarlık Becerileri

OB5. KÜLTÜR OKURYAZARLIĞI

OB5.3.Kültürel Etkileşim

OB5.3.SB3. Empati yapmak

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

SANAT ALANI

SNAB2. Sanat İnceleme

SNAB2. Sanat Eseri İnceleme

SNAB2.SB1. Sanat eserini anlatmak

SNAB.2. Sanat eseri inceleyebilme

c)Yer aldığı drama etkinliğinde geçen canlandırmalara ilişkin gözlemlerini ifade eder.

SNAB4. Sanatsal Uygulama Yapma

SNAB4. Sanatsal Uygulama Yapma

SNAB4.SB2. Sanat etkinliği yapmak

SNAB.4. Sanat etkinliği uygulayabilme

e)Drama etkinliklerinde yaratıcı performans sergiler.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:

Sözcükler: Kaşıkçı kuşu, sürü, gezgin

Materyaller: Bu planın uygulanması için herhangi bir materyal gerekmemektedir.

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu plan için herhangi bir ortam düzenlemesi gerekmiyor.

UYGULAMA SÜRECİ

Giriş:

Aşağıdaki parmak oyunu ile giriş yapılır:

BÜYÜK FİL VE KÜÇÜK KARINCA

Kocaman fil büyük adımlarla yürüdü yürüdü. (Ellerle yürüme hareketi yapılır.)

Kocaman kulaklarını salladı. (Ellerini kulaklarına götürür ve eliyle sallama hareketi yapılır.)

Kocaman hortumuyla su içti. (İki el karış şeklinde birleştirilerek burnun önünde sallanır.)

Büyük bir kayaya oturdu. (Kollarla büyük hareketi yapılır.)

(Ses inceltiyle söylenir.)

Küçük karınca küçük adımlarla yürüdü yürüdü (Parmaklarla yürüme hareketi yapılır.)

Küçük antenlerini salladı (İki parmak sallanır.)

Şöyle bir etrafına baktı, kocaman fili gördü (Etrafa bakma hareketi yapılır.)

Küçük adımlarla yürüdü, küçük bir kayaya oturdu (Ellerle küçük hareketi yapılır.)

Çocuklar fillerle ilgili bir hikaye dinlemeye ne dersiniz?

O zaman herkes yerini alsın...

Hikâye: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/catalogs/fil-gezgin.pdf>

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.
- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur.

FİL GEZGİN

Fil ailesi su içmek için ırmağa gidiyordu. Sürünün başında yürüyen Pufi Teyze, "Gezgin çok geride kalıyorsun, sürüden ayrılma." dedi. O sırada Gezgin bir çekirge gördü ve onu incelemeye koyuldu. Başını kaldırıp baktığında ne görsün! Pufi Teyze'nin uyardığı gibi düzlüğün ortasında tek başına kalmıştı arkada. Etrafına baktı. "Buradan mı gitmem gerekiyor?" dedi kendi kendine. "Yoksa buradan mı?.." O sırada bir kaşıkçı kuşu havalanıp filin hortumunun ucuna kondu. "Çok üzgün görünüyorsun." dedi. Gezgin, "Evet, sürümü kaybettim, ırmağa doğru gidiyorlardı." dedi. "Bana rastladığın için çok şanslısın. Karnımı doyurmak için sulak bir yer arıyorum. Beni izle." dedi. Kaşıkçı kuşu bir uçuyor, bir Gezgin'in sırtına konuyordu. Ağaçları gördüğünde uçup yaprakların arasında kayboldu. Gezgin korkuyla, "Kuş! Neredesin?" diye bağırdı. Kuş, "Merak etme, buradayım." deyip Gezgin'in sırtına kondu. Yolda sulak yer arayan su aygırı da onlara katıldı. Kuş, "Çok karnım acıktı, günlerdir bir şey yemedim." diyordu. Gezgin, "Pufi Teyze'yi dinlemeliydim. Ailemi özledim, susadım, acıktım." diye sızlanıyordu. Su aygırı da, "Kuşu izliyoruz ama doğru yoldan mı gidiyor acaba?"

Susuzluktan dilimiz kurudu.” Diyordu. Gezgin, zürafaları görünce, “Benim sürümü görebiliyor musunuz?” diye sordu. Ne de olsa boyunları çok uzundu, uzakları görebilirlerdi. Zürafalar, “Boyunlarımız uzun ama sürünüzün nerede olduğunu görebilecek kadar değil! Ama ırmağın nerede olduğunu biliyoruz.” dediler. “Biliyor musun?” diye bağıştılar sevinçle. Hep birlikte yola koyuldular. Kaşıkçı kuşu, “İrmağı gördüm.” dedi kanatlarını çırparak. Hep birlikte sabırsızca suya doğru yürüdüler. Gezgin kulaklarını sevinçle sallayıp “Suyun sesini duyabiliyorum.” diye ırmağa doğru koştu. Pufi Teyze bütün ailesiyle oradaydı. “Seni çok merak ettik Gezgin. Başına kötü bir şey gelmediğine hepimiz sevindik.” dedi. Gezgin, “Özür dilerim Pufi Teyze, daha dikkatli olmalıydım!” dedi. Filler sevinçle Gezgin’in etrafında toplandı. “Susamışsındır, hadi su iç.” dediler. Gezgin sürüsüne kavuştuğu için çok mutluydu. Hortumuyla su fışkırtırken, kayborduğu için duyduğu üzüntüyü unutmuştu çoktan. “İrmağın içinde olmak çok eğlenceli!” diye bağırtıyordu.

- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur.
- Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir.
- Çocuklardan hikâye hakkında soru üretmeleri istenir. Soru üretmezlerse öğretmen soru sorarak çocuklara model olur.
- Sorulan sorulara çocuklar cevap veremezlerse öğretmen yine model olarak soruları cevaplar.
- Çocuklar, bu hikayeyi canlandırmaya ne dersiniz?

Dramatizasyon: Filler

- Çocuklarla beraber rol dağılımı yapılır.
- Sınıf çocuklarla beraber dramatizasyon etkinliğı için düzenlenir. (SDB1.2.SB2.G3.)
- Hikaye senaryosuna göre canlandırma yapılır. (SDB1.2.SB2.G4 - SDB1.2.SB2.G5.)
- Çocukların doğaçlama yapmalarına fırsat verilir. (SNAB.4. e)
- Çocuklarla beraber drama değerlendirilir. (SNAB.2. c)

DEĞERLENDİRME

- Gezgin fil neden sürüden ayrıldı? (D9.2.4.)
- Sürüden ayrılınca ne hissetti?
- Ona sürüyü bulması için kimler yardım etti? (D9.2.2.)
- Siz gezgin filin yerinde olsanız ne yapardınız? (OB5.3.SB3.)
- Gezgin fil eğer yolda kimseye rastlamasaydı ne olabilirdi?
- Yolunu kaybetmiş birisi görseniz ne yaparsınız?
- Canlandırma etkinliğinde en çok hangi bölüm hoşuna gitti, neden?

FARKLILAŞTIRMA:

Zenginleştirme:Canlandırmada çocukların senaryo dışına çıkmalarına fırsat verilir. Canlandırma etkinliğinden herhangi bir sahnenin resmi çizilebilir. (KB2.9.SB1)

Destekleme:Canlandırma etkinliğinde öğretmen gerekli yerlerde senaryoyu çocuklara hatırlatabilir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Aile Katılımı:Ailelerden çocukları ile birlikte fillerle ilgili bir belgesel izlemeleri istenir.

Toplum Katılımı: Bu planda herhangi bir toplum katılımı bulunmamaktadır.

PLAN 6 “SEFER DEDE”

Etkinlik Türü: Türkçe ve Sanat Etkinliği (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği, Bireysel etkinlik)

Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

HAREKET VE SAĞLIK ALANI

HSAB1. Aktif Yaşam İçin Psikomotor Beceriler

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.14. Yorumlama Becerisi

KB2.14.SB1. Mevcut olay/konu/durumu incelemek

KB2.14.SB2. Mevcut olay/konu/durumu bağlamdan kopmadan dönüştürmek

EĞİLİMLER

E2. Sosyal Eğilimler

E2.1. Empati

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

2.2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ (SDB2)

SDB2.1. İletişim Becerisi

SDB2.1.SB2. Duygu, düşünceleri ifade etmek

SDB2.1.SB2.G1. Duygu ve düşüncelerini fark eder.

SDB2.1.SB2.G2. Duygu ve düşüncelerini ifade etmek için uygun zaman ve ortamı belirler

SDB2.1.SB2.G3. Duygu ve düşüncelerini beden dili ile uyumlu olarak açıklar.

DEĞERLER:

D5 DUYARLILIK

D5.1. İnsana ve topluma değer vermek

D5.1.1. İnsanlara nazik davranır.

D5.1.2. Sosyal ilişkilerinde sabırlı ve anlayışlı olmaya gayret eder.

D5.1.3. Yaşlıların ve özel gereksinimli bireylerin toplumsal hayata etkin katılımını destekler.

D15 SEVGİ

D15.1. Anlayışlı ve barışçıl olmak

D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.

D15.4. Özverili olmak

D15.4.1. Sevgiyi ifade etmenin farklı yolları olduğunu bilir.

D15.4.2. Sevgisini sözel olarak ifade eder.

D15.4.3. Sevgisini çeşitli yollarla gösterir

D15.4.4. Sevdiği şeye/kişiye karşı sorumlu davranışlar sergiler

Okuryazarlık Becerileri

OB7. VERİ OKURYAZARLIĞI

OB7.1. Sorular Sorma ve Olası Sonuçları Düşünme

OB7.1. SB2. Yeni sorular üretmek

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

HAREKET VE SAĞLIK ALANI

HSAB1. Aktif Yaşam İçin Psikomotor Beceriler

HSAB1.1. Büyük Kas Becerileri

HSAB1.1. SB.3. Nesne kontrolü becerisini geliştirmek

HSAB.1. Farklı çevre ve fiziksel etkinliklerde büyük kas becerilerini etkin bir şekilde uygulayabilme

b)Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:

Sözcükler:

Materyaller:

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu plan için herhangi bir ortam düzenlemesi gerekmiyor.

Giriş: Size bugün dedelerle ilgili bir hikaye okuyacağım ama öncesinde bir parmak oyununa ne dersiniz?

Dedem uyurken (uyuma hareketi yapılır)

Gözlüklerini yitirmiş (Baş ve işaret parmağı ile yuvarlak gözlük yapılır ve arkaya saklanır.)

Aramış, taramış, (Sağa, sola,öne,arkaya, ileri, geri, yukarı, aşağı bakılır.)

Bir de bakmış...(Saklanmış olan gözlük yuvarlakları, gözlük gibi başının üzerine konulur.)

Başının üstünde

Yaşlılık işte...(Eller açılarak, baş iki yana sallanır.)

Hikâye: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/catalogs/sefer-dede.pdf>

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.
- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur.
- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur.

SEFER DEDE

Bütün mahalleli onun yolunu gözlerdi. Sefer Dede kaptandı. Uzak yerlere uzun yolculuklara çıkar, her dönüşünde çocuklara kucak dolusu hediyeler getirirdi. Çünkü Sefer Dede çocukları çok severdi. Çeşit çeşit oyuncaklar, renk renk boyalar, mızıklar, yapbozlar, kutu oyunları elden ele dolaşır; evin bahçesi çocuk kahkahalarıyla çın çın çınırdı. Çocukların sevinci ona yeter de artardı. Kışın evin geniş salonu çocuklar ve anne babalarla dolar taşardı. Sobada kestaneler çıtırdar, Sedef Nine bardaklara gelincik şerbeti doldururdu. Masallar, hikâyeler Sefer Dede'nin sesinden odaya yayılırdı. Yazın bahçede, kazanlarda mısırlar kaynardı. Çocukların kimisi saklambaç, kimisi ebelemece oynar, kimisi hop hop ip atlar, kimisi top kovalardı. Bazısı kayısı toplar, bazısı elindeki elmayı dişlerdi. Sonra Sefer Dede herkesin çok sevdiği hikâyelerden anlatırdı. Gün geldi, Sefer Dede artık uzaklara gidemez oldu. Sonra yavaş yavaş bazı şeyleri unutmaya başladı. Bu duruma herkes, en çok da çocuklar üzüldü. Sefer Dede pencerenin önünde oturuyor, bütün gün bahçeyi seyrediyordu. Ama çocukların seslerini duyduğunda, onların adlarını hatırlamaya da yüzünü bir sevinç

kaplıyordu. O zaman Sedef Nine'nin de yüzü gülüyordu. Çocuklar Sefer Dede'nin yüzü hep gülsün istiyorlardı. Bir gün biri rüzgârla savrulan perdesine bir not iliştiirdi. Notta şöyle yazıyordu: "Sefer Dede, Sefer Dede Hikâyeler nerede? Bir bak pantolonunun cebine! Bulamazsan gel cevizin dibine Bizden hikâye dinlemeye!" Hey heyhey! Çok sevindi buna Sefer Dede, heyecanla gitti hikâye dinlemeye. Bir başka gün biri rüzgârla savrulan perdesine bir resim iliştiirdi. Resimde çocuklar salıncağın önüne sıra sıra dizilmişti. Altında şöyle yazıyordu: "Sefer Dede, Sefer Dede Hikâyeler nerede? Bir bak çekmecenin dibine! Bulamazsan gel salıncağın önüne Bizden hikâye dinlemeye!" Çok sevindi buna Sefer Dede, pat pat pat koştu gitti hikâye dinlemeye. Bir başka gün biri rüzgârla savrulan perdesine bir torba iliştiirdi. Torbada bir flüt vardı, ucuna bir not sıkıştırılmıştı: "Sefer Dede, Sefer Dede Haydi başla çalmaya! Bir çık da bak avluya, Sen de katıl şarkıya!" Çok sevindi Sefer Dede buna, flütü öttürerek başladı şarkıya. Trallallaaaaa! Çocuklar ona her şeyi hatırlatamadı ama her gün bir gülücük kondurdular yanaklarına. O bahçede artık herkes aynı yaşta sanki. Kucaklamış hepsi sevgiyle birbirini. Çocuklar bir zamanlar dededen dinlediklerini, şimdi ona anlatıyormuş neşeli neşeli.

- Hikâyenin ardından çocuklarla sohbet edilir. (SDB2.1.SB2.G1 - SDB2.1.SB2.G2 - SDB2.1.SB2.G3 -D5.1.1 -D5.1.2 -D5.1.3 - D15.1.1.)
- Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir. (KB2.14.SB1 - KB2.14.SB2.)
- Çocuklardan hikâye hakkında soru üretmeleri istenir. Soru üretmezlerse öğretmen soru sorarak çocuklara model olur. (OB7.1. SB2.)
- Sorulan sorulara çocuklar cevap veremezlerse öğretmen yine model olarak soruları cevaplar.
- Oyun oynamaya ne dersiniz? Sizin için çok güzel bir oyunum var.

Hareket ve sağlık: Öğretmen eline top alır. Çocuklardan top kime gelirse önce kendilerinde en sevdikleri özelliğin ne olduğunu söylemelerini ister. Tüm çocuklar bittikten sonra bu sefer top kime gelirse en sevdiği kişilerin kim olduğunu ve neden sevdiğini söylemelerini ister (HSAB.1.b). Top tüm çocuklara geldikten sonra masalara geçilir. Öğretmen çocuklara boş kağıtlar dağıtır. Ailelerinden en sevdiği kişilerin resmini çizmelerini ister. ((D15.4.1 -D15.4.2 -D15.4.3 - D15.4.4.)

DEĞERLENDİRME

- Sefer dedenin mesleği neymiş?
- Sefer dede çocuklara neler getirmiş?
- Neden onlara hediyeler verirmiş?
- Sefer dede çocuklarla başka neler yapmayı sevmiş? Sefer dede neden artık çok uzaklara gidemez olmuş?
- Çocuklar ne hissetmiş? Ne yapmaya karar vermişler?
- Siz çocukların yerinde olsaydınız ne yapardınız?
- Kendi dede ve ninelerinizle nasıl vakit geçiriyorsunuz?

FARKLI LAŞTIRMA:

Zenginleştirme:Oyun etkinliği sonunda çizilen resimler kullanılarak bir hikaye oluşturulabilir.

Destekleme:Oyun etkinliğinde kendini ifade etmek istemeyen veya zorlanan çocuklara gerekli destek verilir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Aile Katılımı:Ebeveynlerden kendi dedeleri ile yaşadıkları güzel anıları çocuklarına anlatmaları istenebilir.

Toplum Katılımı:Bu planda toplum katılımı bulunmamaktadır.



PLAN 7 “NEŞELİ AYAK İZLERİ”

Etkinlik Türü: Türkçe ve Fen Etkinliği (Bütünleştirilmiş Grup Etkinliği)
Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

SOSYAL ALANI

SBAB11.Coğrafi İçerikli Tablo, Grafik, Şekil ve Diyagram Becerisi

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.7.Karşılaştırma Becerisi

KB2.7.SB1. Birden fazla kavram veya duruma ilişkin özellikleri belirlemek

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri

E1.2. Bağımsızlık

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

SDB2.1.SB1. Başkalarını etkin şekilde dinlemek

SDB2.1.SB1.G1. Dinlerken göz teması kurar

SDB2.1.SB1.G2. Muhatabının sözünü kesmeden dinler.

DEĞERLER:

D3 ÇALIŞKANLIK

D3.1. Azimli olmak

D3.1.1. Gayretli olmanın hedeflere ulaşma üzerindeki etkisini fark eder.

D3.1.2. Zorlukları aşmak için çaba gösterir.

Okuryazarlık Becerileri

OB1. BİLGİ OKURYAZARLIĞI

OB1.2.Bilgiyi Toplama

OB1.2.SB2. Belirlediği aracı kullanarak olay, konu ve durum ile ilgili bilgileri bulmak

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

SOSYAL ALANI

SBAB11. .Coğrafi İçerikli Tablo, Grafik, Şekil ve Diyagram Becerisi

SBAB11.2. Coğrafi İçerikli Tablo, Grafik, Şekil ve Diyagram Hazırlama

SBAB11.2.SB6. Verileri uygun formda görselleştirmek

SAB.19. Coğrafi içerikli tablo, grafik şekil ve diyagramı hazırlayabilme

a) Nesne ve görselleri kullanarak tablo, grafik ve şekil oluşturur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:

Sözcükler: Bağa, kütük, kaldıraç

Materyaller: Oyun hamuru, hayvan oyuncakları

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu plan için herhangi bir ortam düzenlemesi gerekmiyor.

UYGULAMA SÜRECİ

Giriş:

- Hangi zemine basarsak ayak izimiz çıkar hiç düşündünüz mü?
- Peki, doğada toprağa bakarak oradan geçen hayvanların küllerini tahmin edebilir miyiz?

- Bugün size yardımlaşma ve hayvanların ayak izleriyle ilgili bir hikaye anlatacağım.

Hikâye: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/catalogs/neseli-ayak-izleri.pdf>

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.
- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur.
- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur. (SDB2.1.SB1.G1- SDB2.1.SB1.G2.)

Neşeli Ayak İzleri

Bir sabah vaktiydi. Su samuru yatağında keyifle gerildi. Sonra yuvasından suya doğru kaydı. Cup diye suya dalmayı düşlerken pat diye çamura yapıştı. “Eyvah! derenin suyu yok olmuş! Ne olduğunu anlamak için suyun kaynağına yürüdü. Derenin kıyısında uyuklayan kurbağa arka bacaklarını gerdirdi. Sonra yaylanıp hızla zıpladı. Hop diye suya dalmayı düşlerken, şap diye çamura yapıştı.” Eyvah! Derenin suyu yok olmuş!” dedi. Ne olduğunu anlamak için zıp zıp suyun kaynağına yöneldi. Yolda su samurunun ayak izlerine rastladı. “Demek su samuru benden önce fark etmiş!” diye düşündü. Su kaplumbağası bağasından kafasını çıkarıp uzun uzun esnedi. Yüzmek için yüzgeçlerini ileri geri oynatınca çamura bulandı. “Eyvah! Derenin suyu yok olmuş!” dedi. Ne olduğunu anlamak için suyun kaynağına yürüdü. Yolda önce kurbağanın sonra su samurunun ayak izlerine rastladı. “Demek onlar benden önce fark etmiş!” diye düşündü. Ayı üzerinde sabah mahmurluğu dere kenarına geldi. Su içmek için eğildi ama su yoktu. “Eyvah! Derenin suyu yok olmuş!” Ne olduğunu anlamak için suyun kaynağına koştu. Yolda önce su kaplumbağasının, sonra kurbağanın, derken su samurunun ayak izlerine rastladı. “Neler oluyor acaba?” diye düşündü. Ördek başını kanadının altından çıkardı. Havadaki ayağını yere bastı. Uyku sersemi kendini dereye bırakınca su yerine çamura daldı. “Eyvah! Derenin suyu yok olmuş!” dedi. Ne olduğunu anlamak için telaşla suyun kaynağına yürüdü. Yolda sırasıyla ayının, su kaplumbağasının, kurbağanın, en sonunda da su samurunun ayak izlerine rastladı. “Neler oluyor acaba?” diye düşündü. Dereye düşüp de suyun yönünü değiştiren kayayı ilk gören su samuru oldu. Sonra kurbağa, ardından su kaplumbağası, peşinden ayı, en sonunda da badi badi gelen ördek. Sorunun ne olduğunu anlamışlardı. Birbirlerine bakıp “Şimdi ne yapacağız?” diye sordular. Su samuru uzunca bir kütüğü güzelce kemirdi. Kaplumbağa kayanın biraz ilerisine uzandı. Ayı, kütüğü kayanın altına soktu. Kaplumbağanın bağasından destek alıp bir kaldıraç yaptı. Ayı, susamuru, ördek, kurbağa birlikte üçe kadar saydılar. Sonra hepsi aynı anda kütüğün ucunu bastırıp kayayı su yolundan çıkardılar. Eski yatağına kavuşan su çağlayarak aktı. Sorunu el ele vererek güzelce çözmüşlerdi. Bu maceradan geriye dönüş yolundaki dostların neşeli ayak izleri kaldı.

- Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir.
- Çocuklardan hikâye hakkında soru üretmeleri istenir. Soru üretmezlerse öğretmen soru sorarak çocuklara model olur.
- Sorulan sorulara çocuklar cevap veremezlerse öğretmen yine model olarak soruları cevaplar.
- Çocuklar hayvanların ayak izleri çamura çıkmıştı peki biz hayvanların ayak izlerini çıkarmak için sınıfımızda bulunan hangi materyali kullanabiliriz, herkes düşünsün bakalım.

- Çocuklarla birlikte oyun hamuru bulunur.
- Hayvan ayak izleri yapmaya ne dersiniz? O zaman herkes etkinlik masalarına...

Fen: Hayvanların ayak izleri

- Çocuklara oyun hamurları dağıtılır.
- Oyun hamurları hayvan izleri çıkartabilecek şekilde düzleştirilir.
- Akıllı tahtadan (yoksa yazıcıdan alınan çıktı ile) inek, tavuk ve kedinin ayak izleri çocuklara gösterilir.
- Ayak izleri hakkında çocuklarla sohbet edilir. Her hayvanın ayak izinin birbiriyle farklı olduğuna dikkat çekilir. (KB2.7.SB1)
- Çocuklardan bu üç hayvanın ayak izlerini oyun hamuruna çıkarmaları istenir. Çocuklar bu etkinlikte sadece parmakları ve hayal güçlerini kullanırlar. (E1.2 - SAB.19.a)
- Tüm çocuklar ayak izlerini çıkardığında hep beraber değerlendirme yapılır.

DEĞERLENDİRME

- Hikâyede hangi hayvanlar vardı?
- Hayvanlar dereye gidince ne gördüler?
- Derenin suyu neden yok olmuş?
- Hayvanlar derenin suyunun olmadığını görünce ne düşünmüşler ve ne hissetmişler?
- Bu sorunu nasıl çözmüşler?
- Sorunu çözmek için uğraşmasalardı yine de sorunu çözebilirler miydi? (D3.1.1.)
- Siz filin yerinde olsaydınız ne yapardınız? (D3.1.2.)
- Tek başlarına olsalardı bu sorunu çözebilirler miydi?
- En derenin kuruduğunu görsen ne yapardın?
- Başka hangi hayvanlar iş birliği içinde çalışıyor?
- Birbirine yardım etmenin faydaları nelerdir?
- Neden hayvanların ayak izleri birbirinden farklı?

FARKLI LAŞTIRMA:

Zenginleştirme: Oyun hamuru ile yapılan etkinlikte çocuklardan hayali bir hayvan düşünmeleri ve hayal ettikleri bu hayvanın ayak izini oyun hamuruna çıkarmaları istenebilir.

Destekleme: Ayak izi çıkartma etkinliğinde zorlanan çocuklara yardımcı olunur.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Aile Katılımı: Ailelerden çocukları ile birlikte; fil, deve kuşu, at ve aslanın ayak izlerinin nasıl olduğunu araştırmaları istenir. Bulunan ayak izlerinin bir kopyası çocuk tarafından kağıda çizilir. Yapılan bu çalışmalar sınıfa getirilir ve farklı çocukların çizimleri birbiri ile karşılaştırılır. (OB1.2.SB2.)

Toplum Katılımı: Bu planda herhangi bir toplum katılımı bulunmamaktadır.

PLAN 8 “BÜTÜN TAVŞANLAR HAVUÇ SEVER”

Etkinlik Türü: Türkçe ve Müzik Etkinliği (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği)

Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

TÜRKÇE ALANI

TAKB. Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.15.Yansıtma Becerisi

KB2.15.SB1. Deneyimi gözden geçirmek

EĞİLİMLER

E2. Sosyal Eğilimler

E2.1. Empati

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

2.2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ (SDB2)

SDB2.1. İletişim Becerisi

SDB2.1.SB1. Başkalarını etkin şekilde dinlemek

SDB2.1.SB1.G1. Dinlerken göz teması kurar

DEĞERLER:

D4 DOSTLUK

D4.4. Arkadaşlarını ve onlarla vakit geçirmeyi önemsemek.

D4.4.1. Arkadaşlarıyla vakit geçirmekten keyif alır.

D4.4.2. Arkadaşlarıyla oynamaya istekli olur.

D4.4.3. Arkadaşlarının kişisel alan ve sınırlarını korumaya özen gösterir.

D15 SEVGİ

D15.1. Anlayışlı ve barışçıl olmak

D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.

D15.1.2. Sevginin toplumsal barışa katkılarını fark eder.

Okuryazarlık Becerileri

OB6. VATANDAŞLIK OKURYAZARLIĞI

OB6.1.Vatandaşlığı Anlama

OB6.1.SB3. Farklılıklara saygı duymak

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

TÜRKÇE ALANI

TAKB. Konuşma

TAK3.2.İçerik Oluşturma

TAB3.2.SB5. Yeniden ifade etmek

TAKB.2. Konuşma sürecinin içeriğini oluşturabilme

b) Bir konuyu kendi cümleleriyle yeniden ifade eder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:

Sözcükler: Tepe, Vadi

Materyaller: Bu plan için materyal gerekmiyor.

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu plan için herhangi bir ortam düzenlemesi gerekmiyor.

UYGULAMA SÜRECİ

Giriş: Öğretmen “çocuklar sizin en sevdiğiniz yiyecek nedir?” diye sohbete başlar. Çocukların fikirleri alındıktan sonra aşağıdaki sorularla sohbete devam edilir:

- Peki, hayvanlar en çok ne yemeyi sever?
- Maymunlar ne sever?
- Tavşanlar ne sever?
- Fareler ne sever?
- Şimdi size havuçları çok seven bir tavşanın hikâyesini okuyacağım.

Hikâye: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/catalogs/butun-tavsanlar-havuc-sever.pdf>

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.
- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur. (SDB2.1.SB1.G1.)
- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur.

BÜTÜN TAVŞANLAR HAVUÇ SEVER

Bir ses duyuldu: “Çok mutluuyum! Sonunda yalnız kalabileceğim bir yer buldum!” Artık gizlenmek zorunda değildi, çünkü burada kimsecikler yoktu. Zıp zıp zıp. Ne? Yoksa etrafta birileri mi vardı? Tepenin ardında iki küçük kulak belirdi. Zıp zıp zıp. Hop hophop. Bunlar kulaktı! Tavşan kulakları! “Eyyvah!” dedi sesin sahibi içinden: “Dur! Gelme sakın!” Ama tavşan zıpladı, hopladı, onun olduğu yere ulaştı. “Hayuuurr!” diye bağırdı içinden sesin sahibi. Tavşan elinde bir havuçla etrafta dolanıyordu. “Bence buralara biraz havuç ekmek gerek!” dedi zıp zıp zıplarken. “Havuç sever misin?” Sesin sahibi şaşırdı. “Aaa, kendi kendine konuşuyor.” diye düşündü. “Sana söylüyorum!” Tavşan havucu havaya atıp burnunun ucunda döndürdü. Sesin sahibi, vadideki kalabalık tavşan şehrinde kaçıp buraya gelmişti. Belki çıt çıkarmadan durursa bu tavşan da sıkılıp giderdi. Ama... Tavşanın bir yere gideceği yoktu. “Söyle bakalım, niye gizleniyorsun?” diye sordu. Sesin sahibi, “Gizlenmiyorum!” dedi sinirli sinirli. “Bence gizleniyorsun” dedi tavşan. “Neden acaba? Yoksa saklambaç mı oynuyorsun?” Tavşan heyecanlanmıştı. “Ben de oynayabilir miyim?!” diye sordu. Sesin sahibi cevap verdi: “Saklambaç filan oynamıyorum.” Tavşan havucuyla başını kaşıdı. “O zaman neden saklanıyorsun? Yoksa birinden mi kaçıyorsun? Kurttan mı? Sivri gagalı kargadan mı?” diye sordu. Sonra başladı havucu kılıç gibi sallamaya. Sesin sahibi gülecek gibi oldu; bu, komik bir tavşana benziyordu. Acaba ona güvenebilir miydi? “Şey...” dedi utana sıkıla. “Bilmem ki!” “Ne güzel!” diye zıpladı tavşan. “Daha önce hiç görünmez arkadaşım olmamıştı.” Doğru mu duymuştu? “Biz arkadaş mıyız şimdi?” diye sordu sesin sahibi. “Tabii!” Tavşan elini uzattı. “Merhaba, tanıştığımıza memnun oldum.” Eli bir süre havada asılı kaldı. Derken yavaş yavaş bir el çıktı ortaya. Sonra uzun kulaklar ve havayı koklayan bir burun çıktı ortaya. Tavşan yeni arkadaşına gülümsedi: “Demek sen de tavşansın.” “Evet, mor bir tavşan, mor havuç gibi.” “Bayılırım ama buralarda çok bulunmaz” dedi tavşan. Sonra da cebinden bir havuç daha çıkarıp yeni arkadaşına uzattı: “Tavşan tavşandır ve bütün tavşanlar havuç sever!” Sesin sahibi tavşan şimdi gerçekten mutluydu. Artık gizlenmek zorunda değildi. Bir arkadaşı vardı ve birazdan arkadaşıyla

harika bir ziyafet çekecekti. İkili havuçlarından kırt diye birer ısırık alıp bağırdı: “Bütün tavşanlar havuç sever!”

- Hikâyenin ardından çocuklarla sohbet edilir. (D4.4.1- D4.4.2- D4.4.3- D15.1.1 - D15.1.2.)
- Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir. (KB2.15.SB1-TAKB.2.a))
- Çocuklardan hikâye hakkında soru üretmeleri istenir. Soru üretmezlerse öğretmen soru sorarak çocuklara model olur.
- Sorulan sorulara çocuklar cevap veremezlerse öğretmen yine model olarak soruları cevaplar.
- Tavşanlarla ilgili bir şarkı dinlemeye ne dersiniz?

Müzik: İki uzun kulağım

Çocuklar müzik dinleme pozisyonunda otururlar. Aşağıdaki şarkı çocuklarla birlikte birkaç söylenir.

İKİ UZUN KULAĞIM

İki uzun kulağım bir fısıltıyı duyar.
Keskin güçlü dişlerim,
Küçük bir kuyruğum var.
Haydi haydi biliniz çok kolay bir adım var.
Bilemezseniz adımı darılırim çocuklar
Ben havucu çok yerim lahanayı severim.
Yokuşu hızla çıkar.
İnişi güç inerim.
Haydi haydi biliniz çok kolay bir adım var.
Bilemezseniz adımı darılırim çocuklar.

Şarkı ve sözleri hakkında çocuklarla sohbet edilir.

DEĞERLENDİRME

- Mor tavşan neden gizleniyordu?
- Beyaz tavşan ona nasıl davrandı?
- Hikâyenin sonunda ikisi arkadaş oldu mu?
- Mor tavşan arkadaş oldukları için ne hissetmiş olabilir?
- Sınıfımıza farklı ten renginde bir arkadaşınız gelse ne yaparsınız? (OB6.1.SB3.)

FARKLILAŞTIRMA:

Zenginleştirme:Şarkı söylendikten sonra çocuklarla beraber şarkının ritmine uygun dans figürleri bulunabilir.

Destekleme:Değerlendirme sorularında gerekli yerlerde çocuklara ipuçları verilebilir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Aile Katılımı:Ailelerden çocukları ile dostluk ve farklılıklara saygı üzerine sohbet etmeleri istenir.

Toplum Katılımı:Bu planda toplum katılımı bulunmamaktadır.

PLAN 9 “TULİ’NİN OYUNCAĞI “

Etkinlik Türü: Türkçe ve Sanat Etkinliği (Bütünleştirilmiş Bireysel ve Büyük Grup Etkinliği)

Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

SANAT ALANI

SNAB1. Sanat Türlerini ve Tekniklerini Anlama

KAVRAMSAL BECERİLER

KB3.3.Eleştirel Düşünme Becerisi

KB3.3.SB3. Akıl yürütmeye ulaştığı çıkarımları yansıtmak

EĞİLİMLER

E3. Entelektüel Eğilimler

E3.6. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

SDB1.2.SB2.Motivasyonunu ayarlamak

SDB1.2.SB2.G4. Katıldığı etkinliğe dikkatini verir.

SDB1.2.SB2.G5. Katıldığı etkinliği sonuna kadar devam ettirir.

DEĞERLER:

D3 ÇALIŞKANLIK

D3.2. Planlı olmak

D3.2.1. Görev ve sorumlulukları yerine getirmek için planlama yapar.

D3.2.2. Hedeflere ulaşmak için hazırladığı planı uygular.

D20 YARDIMSEVERLİK

D20.2. Dayanışma ve fedakârlık göstermek

D20.2.2. Yardıma muhtaç insanların duygularını anlamaya çalışır

D20.2.3. Kendisinin de yardıma ihtiyaç duyduğu durumlara örnekler verir.

Okuryazarlık Becerileri

OB7. VERİ OKURYAZARLIĞI

OB7.1.Sorular Sorma ve Olası Sonuçları Düşünme

OB7.1. SB2. Yeni sorular üretmek

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

SANAT ALANI

SNAB1. Sanat Türlerini ve Tekniklerini Anlama

SNAB1. Sanat Türlerini ve Tekniklerini Anlama

SNAB1.SB3. Temel sanat materyallerini kullanmak

SNAB.1. Temel sanat kavramlarını ve türlerini anlayabilme

c) Temel sanat materyallerini amacına uygun şekilde kullanır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:

Sözcükler:

Materyaller: Boya kalemleri

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu plan için herhangi bir ortam düzenlemesi gerekmiyor.

UYGULAMA SÜRECİ

Giriş:

- Çocuklar, evde hangi oyuncaklarınız var?
- En çok hangi oyuncuğınızla oynamayı seviyorsunuz neden?
- Sınıfta hangi oyuncaklarımız var?
- Sınıfta bulunan oyuncaklardan en çok hangilerini seviyorsunuz, neden?
- Kimler oyuncaklarla ilgili bir hikaye dinlemek ister?
- O zaman toplanın bakalım...

Hikâye:

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.
- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur.
- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur.

Tuli'nin Oyuncuğı

Tuli o sabah aklında bir fikirle uyandı. Hemen evde dolaşmaya koyuldu ve kullanılmayan, eski ne varsa toplamaya başladı. Tek kalmış eldivenler, çoraplar, bir avuç pamuk, şişe ve kavanoz kapakları, plastik şişeler, kalemler, renkli kağıtlar, düğmeler.

Sonra dışarı çıktı; Çalı çırpı, kutular, kumaş parçaları, kartonlar, tenekeler ve daha neler neler topladı. Tuli topladığı malzemeleri birleştirmeye artık hazırды. Birini, diğerine eklemeye başladı. Yaptığı şey gitgide büyüdü, şekillendi... Sonunda Tuli' nin hiç görülmemiş, süper bir oyuncuğı oldu. Oyuncuğının ismini Bidi koydu. Tuli, Bidi'yi yanından hiç ayırmadı. Tuli dağda kekik toplarken, çayırdan uzanıp bulutları seyrederken Bidi hep yanındaydı. Tuli her akşam uykudan önce Bidi'ye mutlaka en heyecanlısından masal anlatırdı. Bazı akşamlar da Bidi'nin bozulan, düşen kısımlarını düzeltirdi. Bozulan yerlerini onarır, düşen parçalarını yerine yenisini takardı. Gel zaman git zaman, güneşli bir sonbahar gününde, Tuli parkta oynarken olanlar oldu! Topun çarpmasıyla Bidi paramparça oldu. Tuli onun yerde dağılmış parçalarına bakarken gözleri doldu. Tuli'nin arkadaşları onun üzüldüğünü görünce yardımına koştular. Hepsi beraber yerdeki parçaları tek tek topladılar. Tuli ile arkadaşları parçaları birleştirmeye başladılar. Birini, diğerine eklediler. Yaptıkları şey gitgide büyüdü, şekillendi. Sonunda Tuli'nin hiç görülmemiş, yepyeni

Süper bir oyuncuğı oldu. Tuli arkadaşlarına teşekkür etti. Beraber çok güzel bir oyuncak yapmışlardı. Hem de birlikte çok eğlenmişlerdi. Tuli bu yeni oyuncuğunu çok sevdi, Ona Bidi-Bidi ismini taktı. O günden sonra Tuli, arkadaşları ve Bidi-Bidi oyunlar oynadılar.

- Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir.
- Çocuklardan hikâye hakkında soru üretmeleri istenir. Soru üretmezlerse öğretmen soru sorarak çocuklara model olur. (OB7.1. SB2.)
- Sorulan sorulara çocuklar cevap veremezlerse öğretmen yine model olarak soruları cevaplar.
- Çocuklarla birlikte hikaye değerlendirilir.
- “Hayalinizdeki oyuncağın resmini çizmeye ne dersiniz?” sorusu ile sanat etkinliğine geçilir.

Sanat: Hayalimdeki oyuncak

- Çocuklar etkinlik masalarına geçerler.
- Resim ve boya kalemleri çocuklara dağıtılır.
- Çocuklar şimdi bir oyuncak hayal etmenizi ve hayalinizdeki oyuncağı çizmenizi istiyorum.
- Çocuklar önce oyuncağı tasarlarlar daha sonra resmini çizerler. (KB3.3.SB3-E3.6 -SDB1.2.SB2.G4 - SDB1.2.SB2.G5 -D3.2.1 -D3.2.2 -SNAB.1. c)
- Çocuklar çizdikleri resimleri sınıfa anlatırlar.
- Yapılan resimler sınıf panosunda sergilenir.

DEĞERLENDİRME

Çocuklar değerlendirme yapmak için uygun şekilde oturur.

- Tuli oyuncağını nasıl yaptı?
- Oyunağına ne isim verdi?
- Oyunağının kırıldığını görünce ne hissetti? (D20.2.2)
- Siz Tuli’nin yerinde olsaydınız ne hissederdiniz?
- Tuli’nin arkadaşları sizce nasıl kişiler?
- Bir arkadaşının oyunağının kırıldığını görünce ne yaparsın?
- Birbirimize yardım etmek neden önemli?
- Daha önce bir başkasına yardım etmiş miydiniz?
- Birine yardım ettiğinizde ne hissedersiniz?
- Bir arkadaşınız size yardım ettiğinde ne hissedersiniz?
- Yardıma ihtiyacınız olduğu durumlara örnek verir misin? (D20.2.3.)

FARKLILAŞTIRMA:

Zenginleştirme: Sanat etkinliğinde boya yerine oyun hamuru kullanılarak üç boyutlu bir tasarım da yapılabilir.

Destekleme: Çocuklar sanat etkinliğinde yaptıkları ürünleri anlatırken öğretmen ihtiyacı olan çocuklara anlatım konusunda yardımcı olur.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Aile Katılımı: Ailelerden çocukları ile birlikte “yardımlaşma” temalı bir hikaye okunması istenir.

Toplum Katılımı:

PLAN 10 “FİL GEZGİN”

Etkinlik Türü: Türkçe ve Fen Etkinliği (Bütünleştirilmiş Grup Etkinliği)

Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

TÜRKÇE ALANI

TAKB. Konuşma

HAREKET VE SAĞLIK ALANI

HSAB1. Aktif Yaşam İçin Psikomotor Beceriler

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.1.Çelişki Giderme Becerisi

KB2.1.SB2. İlgili hedefe ulaşmak için olası yolları araştırmak

KB2.1.SB3. Uygun yolu seçerek harekete geçmek ve takip etmek

KB2.1.SB4. Elde edilen çözümü değerlendirmek

EĞİLİMLER

E3. Entelektüel Eğilimler

E3.4. Analitik Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

2.2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ (SDB2)

SDB2.2. İş Birliği Becerisi

SDB2.2.SB4. Ekip (takım) çalışması yapmak ve yardımlaşmak

- SDB2.2.SB4.G1. Yardımlaşma ve takım çalışmasının önemini fark eder.
- SDB2.2.SB4.G2. Ortak hedefler doğrultusunda takım oluşturur ya da var olan bir takıma dâhil olur.

DEĞERLER:

D3 ÇALIŞKANLIK

D3.1. Azimli olmak

- D3.1.1. Gayretli olmanın hedeflere ulaşma üzerindeki etkisini fark eder.
- D3.1.2. Zorlukları aşmak için çaba gösterir.

D3.4. Çalışmalarda aktif rol almak

D3.4.1. Grupla çalışma becerisi sergiler.

Okuryazarlık Becerileri

OB7. VERİ OKURYAZARLIĞI

OB7.1.Sorular Sorma ve Olası Sonuçları Düşünme

OB7.1. SB2. Yeni sorular üretmek

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

TÜRKÇE ALANI

TAKB. Konuşma

TAK3.2.İçerik Oluşturma

TAB3.2.SB5. Yeniden ifade etmek

TAKB.2. Konuşma sürecinin içeriğini oluşturabilme

d)Bir konuyu kendi cümleleriyle yeniden ifade eder.

HAREKET VE SAĞLIK ALANI

HSAB1. Aktif Yaşam İçin Psikomotor Beceriler

HSAB1.6. Eşle/Grupla Hareket Beceriler

HSAB1.6. SB1. Eşyle uyum içerisinde hareket etmek

HSAB.6. Eşle/grupla ahenk içinde hareket örüntüleri sergileyebilme

b)Eş çalışmalarında hareketi farklı yönlerde yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:MİKTAR: Ağır-Hafif

Sözcükler: Kaşıkçı kuşu, sürü, gezgin

Materyaller: Farklı ağırlıktaki kutular

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu plan için herhangi bir ortam düzenlemesi gerekmiyor.

UYGULAMA SÜRECİ

Giriş:

- Çocuklar siz hiç yolunuzu kaybettiniz mi?
- Yolunu kaybeden biri nasıl hisseder?
- Peki, yolunu kaybetmiş birisini görürseniz ne yaparsınız?
- Sorular çocukların ilgilerine göre artırılarak hikâye etkinliğine giriş yapılır.

Hikâye: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/catalogs/fil-gezgin.pdf>

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.
- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur.
- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur.

FİL GEZGİN

Fil ailesi su içmek için ırmağa gidiyordu. Sürünün başında yürüyen Pufi Teyze, “Gezgin çok geride kalıyorsun, sürüden ayrılma.” dedi. O sırada Gezgin bir çekirge gördü ve onu incelemeye koyuldu. Başını kaldırıp baktığında ne görsün! Pufi Teyze’nin uyardığı gibi düzlüğün ortasında tek başına kalmıştı arkada. Etrafına baktı. “Buradan mı gitmem gerekiyor?” dedi kendi kendine. “Yoksa buradan mı?..” O sırada bir kaşıkçı kuşu havalanıp filin hortumunun ucuna kondu. “Çok üzgün görünüyorsun.” dedi. Gezgin, “Evet, sürümü kaybettim, ırmağa doğru gidiyorlardı.” dedi. “Bana rastladığın için çok şanslısın. Karnımı doyurmak için sulak bir yer arıyorum. Beni izle.” dedi. Kaşıkçı kuşu bir uçuyor, bir Gezgin’in sırtına konuyordu. Ağaçları gördüğünde uçup yaprakların arasında kayboldu. Gezgin korkuyla, “Kuş! Neredesin?” diye bağırdı. Kuş, “Merak etme, buradayım.” deyip Gezgin’in sırtına kondu. Yolda sulak yer arayan su aygırı da onlara katıldı. Kuş, “Çok karnım acıktı, günlerdir bir şey yemedim.” diyordu. Gezgin, “Pufi Teyze’yi dinlemeliydim. Ailemi özledim, susadım, acıktım.” diye sızlanıyordu. Su aygırı da, “Kuşu izliyoruz ama doğru yoldan mı gidiyor acaba? Susuzluktan dilimiz kurudu.” Diyordu. Gezgin, zürafaları görünce, “Benim sürümü görebiliyor musunuz?” diye sordu. Ne de olsa boyunları çok uzundu, uzakları görebilirlerdi. Zürafalar, “Boyunlarımız uzun ama sürünüzün nerede olduğunu görebilecek kadar değil! Ama ırmağın nerede olduğunu biliyoruz.” dediler. “Biliyor musun?” diye bağıştılar sevinçle. Hep birlikte yola koyuldular. Kaşıkçı kuşu, “İrmağı gördüm.” dedi kanatlarını çırparak. Hep birlikte sabırsızca suya doğru yürüdüler.

Gezgin kulaklarını sevinçle sallayıp “Suyun sesini duyabiliyorum.” diye ırmağa doğru koştu. Pufi Teyze bütün ailesiyle oradaydı. “Seni çok merak ettik Gezgin. Başına kötü bir şey gelmediğine hepimiz sevindik.” dedi. Gezgin, “Özür dilerim Pufi Teyze, daha dikkatli olmalıydım!” dedi. Filler sevinçle Gezgin’in etrafında toplandı. “Susamışsındır, hadi su iç.” dediler. Gezgin sürüsüne kavuştuğu için çok mutluydu. Hortumuyla su fışkırtırken, kayborduğu için duyduğu üzüntüyü unutmuştu çoktan. “İrmağın içinde olmak çok eğlenceli!” diye bağıırıyordu.

- Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir. (TAKB.2. d)
- Çocuklardan hikâye hakkında soru üretmeleri istenir. Soru üretmezlerse öğretmen soru sorarak çocuklara model olur. (OB7.1. SB2.)
- Sorulan sorulara çocuklar cevap veremezlerse öğretmen yine model olarak soruları cevaplar.
- Çocuklar sizce filler ağır mı yoksa hafif hayvanlar mı?
- Ağır ve hafif konulu bir oyuna ne dersiniz?

Hareket ve sağlık: Ağır mı hafif mi?

- Öğretmen sınıfa farklı ağırlıkta kutular getirir.
- Çocukların dikkatini kutulara çektikten sonra hangisinin daha ağır olabileceği hakkında tahmin yürütmelerini ister.
- Her çocuktan tahmin alındıktan sonra kutuları kaldırmaları için fırsat verilir.
- Tahminler karşılaştırılır.
- Daha sonra öğretmen çocukların kaldıramadığı ağır kutuları nasıl kaldırabileceklerini sorar. (KB2.1.SB2.)
- Çocuklardan gelen cevaplar doğrultusunda ağır kutuyu birlikte kaldırmanın sadece iş birliği içinde başarılabilceği hakkında konuşulur ve denemelerine fırsat verilir. (KB2.1.SB3.)
- Etkinlik sonunda pek çok işin iş birliği içinde başarılabilceğine dikkat çekilir. (KB2.1.SB4 -SDB2.2.SB4.G1 - SDB2.2.SB4.G2 -D3.1.1 -D3.1.2 -D3.4.1 - HSAB.6. b) (Okul Öncesinde Değerler Eğitimi Ve Etkinlik Örnekleri. Ed. Gül den Uyanık Balat. S.132)
- Çocukların sakatlanmaması için gerekli güvenlik önlemleri alınır.

DEĞERLENDİRME

- Gezgin fil neden sürüden ayrıldı?
- Sürüden ayrılınca ne hissetti?
- Ona sürüyü bulması için kimler yardım etti?
- Siz gezgin filin yerinde olsanız ne yapardınız?
- Gezgin fil eğer yolda kimseye rastlamasaydı ne olabilirdi?
- Yolunu kaybetmiş birisi görseniz ne yaparsınız?
-

FARKLILAŞTIRMA:

Zenginleştirme:Kutuları kaldırmak için basit makineler (mesela kaldıraç) kullanılabileceğine değinilebilir.

Destekleme:Tahmin etme aşamasında çocuklara gerekli rehberlik sağlanır.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Aile Katılımı:Ailelerden iş birliği teması hakkında çocukları ile sohbet etmeleri istenir. İşbirliği temalı bir hikaye yazmaları da istenebilir.

Toplum Katılımı:Bu planda toplum katılımı bulunmamaktadır.

PLAN 11“SEFER DEDE”

Etkinlik Türü:Türkçe ve Drama Etkinliği (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği)
Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

SANAT ALANI

SNAB4. Sanatsal Uygulama Yapma

SNAB2. Sanat İnceleme

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.11.Gözleme Dayalı Tahmin Etme Becerisi

KB2.11.SB1. Mevcut olay/konu/duruma ilişkin ön gözlem ve/veya deneyimi ilişkilendirmek

EĞİLİMLER

E2. Sosyal Eğilimler

E2.5. Oyunseverlik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

2.1. BENLİK BECERİLERİ (SDB1)

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)

SDB1.1.SB2. Olaylar/durumlar karşısında hangi duyguları yaşadığını fark etmek

SDB1.1.SB2.G1. Duygularını sözel olarak ifade eder

SDB1.1.SB2.G2. Duygularını farklı yollarla ifade eder.

SDB1.1.SB2.G3. Duygularının değişebileceğini fark eder.

SDB1.1.SB2.G4. Duyguları ve davranışları arasındaki ilişkiyi söyler.

DEĞERLER:

D15 SEVGİ

D15.4. Özverili olmak

D15.4.1. Sevgiyi ifade etmenin farklı yolları olduğunu bilir.

D15.4.2. Sevgisini sözel olarak ifade eder.

D15.4.3. Sevgisini çeşitli yollarla gösterir

Okuryazarlık Becerileri

OB7. VERİ OKURYAZARLIĞI

OB7.1.Sorular Sorma ve Olası Sonuçları Düşünme

OB7.1. SB1. Verilen bağlamda sorular hazırlamak

OB7.1. SB2. Yeni sorular üretmek

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

SANAT ALANI

SNAB4. Sanatsal Uygulama Yapma

SNAB4. Sanatsal Uygulama Yapma

SNAB4.SB2. Sanat etkinliği yapmak

SNAB.4. Sanat etkinliği uygulayabilme

a)Drama etkinliklerinde yaratıcı performans sergiler.

SNAB2. Sanat İnceleme

SNAB2. Sanat Eseri İnceleme

SNAB2. SB3. Sanat eseri hakkında yargıda bulunmak

SNAB.2. Sanat eseri inceleyebilme

c)Drama etkinliğinde geçen konu, durum ya da hikâyeye yönelik duygu ve düşüncelerini ifade eder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:

Sözcükler:

Materyaller:

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu plan için herhangi bir ortam düzenlemesi gerekmiyor.

Giriş: Öğretmen sevgi isimli tekerlemeyi önce kendi söyler. Ardından öğrencilere tekrar ettirir.

SEVGİ

Tak sepeti koluna, / Haydi sevgi toplamaya. / Aaaa bu da nesi? / Bu, bir kelebek olmalı. / Güzel kelebek, benekli kelebek, / Sevgini bize verir misin kelebek? / Sevgisini aldık, sepete koyduk. / Şimdi tekrar yola koyulduk. / Aaa bu da nesi? / Bu, bir arı olmalı. / Tatlı arı, halkalı arı, / Sevgini bize verir misin arı? / Sevgisini alıp sepete koyduk. / Şimdi tekrar yola koyulduk. / Aaaa bu da nesi? / Bu bir tavşan olmalı. / Şirin tavşan, zıp zıp tavşan, / Sevgini bize verir misin tavşan? / Sevgisini alıp sepete koyduk. / Şimdi tekrar yola koyulduk. / Sevgileri aldık sepete attık. / Paylaştıkça daha da arttı.

Tekerlemenin ardından hikaye etkinliğine geçilir.

Hikâye: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/catalogs/sefer-dede.pdf>

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.
- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur.
- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur.

SEFER DEDE

Bütün mahalleli onun yolunu gözlerdi. Sefer Dede kaptandı. Uzak yerlere uzun yolculuklara çıkar, her dönüşünde çocuklara kucak dolusu hediyeler getirirdi. Çünkü Sefer Dede çocukları çok severdi. Çeşit çeşit oyuncaklar, renk renk boyalar, mızıklar, yapbozlar, kutu oyunları elden ele dolaşır; evin bahçesi çocuk kahkahalarıyla çın çın çınılardı. Çocukların sevinci ona yeter de artardı. Kışın evin geniş salonu çocuklar ve anne babalarla dolar taşardı. Sobada kestaneler çıtırdar, Sedef Nine bardaklara gelincik şerbeti doldururdu. Masallar, hikâyeler Sefer Dede'nin sesinden odaya yayılırdı. Yazın bahçede, kazanlarda mısırlar kaynardı. Çocukların kimisi saklambaç, kimisi ebelemece oynar, kimisi hop hop ip atlar, kimisi top kovalardı. Bazısı kayısı toplar, bazısı elindeki elmayı dişlerdi. Sonra Sefer Dede herkesin çok sevdiği hikâyelerden anlatırdı. Gün geldi, Sefer Dede artık uzaklara gidemez oldu. Sonra yavaş yavaş bazı şeyleri unutmaya başladı. Bu duruma herkes, en çok da çocuklar üzüldü. Sefer Dede pencerenin önünde oturuyor, bütün gün bahçeyi seyrediyordu. Ama çocukların seslerini duyduğunda, onların adlarını hatırlamasa da yüzünü bir sevinç kaplıyordu. O zaman Sedef Nine'nin de yüzü gülüyordu. Çocuklar Sefer Dede'nin yüzü

hep gülsün istiyorlardı. Bir gün biri rzgrle savrulan perdesine bir not iliştirdi. Notta şöyle yazıyordu: "Sefer Dede, Sefer Dede Hikâyeler nerede? Bir bak pantolonunun cebine! Bulamazsan gel cevizin dibine Bizden hikâye dinlemeye!" Hey heyhey! Çok sevindi buna Sefer Dede, heyecanla gitti hikâye dinlemeye. Bir başka gün biri rzgrle savrulan perdesine bir resim iliştirdi. Resimde ocuklar salıncağın önüne sıra sıra dizilmişti. Altında şöyle yazıyordu: "Sefer Dede, Sefer Dede Hikâyeler nerede? Bir bak çekmecenin dibine! Bulamazsan gel salıncağın önüne Bizden hikâye dinlemeye!" Çok sevindi buna Sefer Dede, pat pat pat koştu gitti hikâye dinlemeye. Bir başka gün biri rzgrle savrulan perdesine bir torba iliştirdi. Torbada bir flüt vardı, ucuna bir not sıkıştırılmıştı: "Sefer Dede, Sefer Dede Haydi başla almaya! Bir ık da bak avluya, Sen de katıl şarkıya!" Çok sevindi Sefer Dede buna, flt öttürerek başladı şarkıya. Trallallaaaaa! Çocuklar ona her şeyi hatırlatamadı ama her gün bir gülücük kondurdular yanaklarına. O bahçede artık herkes aynı yaşta sanki. Kucaklamış hepsi sevgiyle birbirini. Çocuklar bir zamanlar dededen dinlediklerini, şimdi ona anlatıyormuş neşeli neşeli.

- Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir.
- Çocuklardan hikâye hakkında soru üretmeleri istenir. Soru retemezlerse ğretmen soru sorarak çocuklara model olur. (OB7.1. SB1 - OB7.1. SB2.)
- Sorulan sorulara çocuklar cevap veremezlerse ğretmen yine model olarak soruları cevaplar.
- Bir drama etkinliğine ne dersiniz?

Drama: Öğretmen öncelikle çocuklarla sevdikleri ve sevmedikleri şeyler hakkında sohbet eder. Neden sevip neden sevmedikleri üzerine düşünmeleri için yönlendirici sorular sorar. (KB2.11.SB1.)Daha sonra bazen nedensiz yere sevmediğimiz şeyler olabileceğini ve sevmek için neden aramak yerine sevmeye çalışmamız gerektiğini anlatır. Belki de sevmediğ bir yemeğin tadını aslında çok sevebileceğini, sevmediğini sylediğ bir arkadaşını tanıdıktan sonra daha çok sevebileceğini çocuklara syer ve bu konu üzerine düşünmelerini sağlar. Ardından ocuklara "Bugün hepiniz birer kelebeksiniz ama çok özel bir kelebek. Sizler bugün sevgi kelebeğisiniz, sevgi kelebeklerinin en önemli görevi her şeyi herkesi sevmek ve sevgisini göstermektir. Bugün etrafımızdaki her şeyi seveceğiz ve sevgimizi ifade ederek sevgi kelebeğinin görevini yerine getireceğiz denir. Ailemiz arkadaşlarımız herkesi seviyoruz ve onları sevdiğimizi söylüyoruz. Hadi sevgi kelebekleri şimdi uçun ve ilk olarak sınıfımızdaki arkadaşlarınıza, sınıfımızdaki eşyalara, oyuncaklara sevginizi gösterin." diyerek etkinlik başlatılır. (D15.4.1 -D15.4.2 - D15.4.3.) ğretmen ara ara çocuklara sevdiğimiz oyuncaklara nasıl davranmalıyız, tabi ki onları dikkatli kullanarak, oynadıktan sonra düzgün yerleştirerek gibi yönlendirmelerle sadece insan değil, çevrelerindeki nesnelere de sevgiyle yaklaşmanın ne olduğu konusunda yardımcı olur. (Okul ncesinde Değerkler Eğitimi Ve Etkinlik rnekleri. Ed. Glden Uyanık Balat. S.114)SNAB.4.a - SNAB.2.c

DEĞERLENDİRME

- Sefer dedenin mesleğ i neymiş?
- Sefer dede çocuklara neler getirirmiş?
- Neden onlara hediyeler verirmiş?
- Sefer dede çocuklarla başka neler yapmayı severmiş?
- Sefer dede neden artık çok uzaklara gidemez olmuş?
- Çocuklar ne hissetmiş? Ne yapmaya karar vermişler?
- Siz ocukların yerinde olsaydınız ne yapardınız?
- Kendi dede ve ninelerinizle nasıl vakit geçiriyorsunuz?
- Dramada en çok hoşuna giden bölüm hangisi oldu, neden?

- Sevgi bir renk olsaydı hangi renk olurdu, neden?
- Dünyada sevgi diye bir şey olmasaydı dünyamız nasıl olurdu?
- “Gün boyunca neler yaptık?” Sevgi göstermelerinin karşılığında aldıkları tepkiler ve neler kazandıkları, hissettikleri hakkında konuşulur. (SDB1.1.SB2.G1 - SDB1.1.SB2.G2 - SDB1.1.SB2.G3 - SDB1.1.SB2.G4.)

FARKLILAŞTIRMA:

Zenginleştirme: Dramadan en çok hoşlarına giden sahnenin resmini çizmeleri istenebilir.

Destekleme: Drama etkinliğinde role girmede zorluk yaşayan çocuklara rehberlik edilir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Aile Katılımı: Eve gittiklerinde de aynı şekilde davranarak, sevgi kelebeği olmalarını ve bunu aileleri ile devam ettirmelerini ister. Bir sonraki gün sevgi kelebeği olmadan önceyle olduktan sonrası arasında farklılık olup olmadığını sorarak konuyu hep birlikte konuşarak pekiştirir.

Toplum Katılımı: Bu planda toplum katılımı bulunmamaktadır.

PLAN 12 “KİŞİ GELİYOR”

Etkinlik Türü: Türkçe ve Sanat Etkinliği (Bütünleştirilmiş Bireysel ve Büyük Grup Etkinliği)

Yaş Grubu: 60-72 ay

ALAN BECERİLERİ

HAREKET VE SAĞLIK ALANI

HSAB1. Aktif Yaşam İçin Psikomotor Beceriler

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.4.Çözümleme Becerisi

KB2.4.SB1. Nesne, olgu ve olaylara ilişkin parçaları belirlemek

KB2.4.SB2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirlemek

EĞİLİMLER

E2. Sosyal Eğilimler

E2.3. Girişkenlik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER:

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ:

2.2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ (SDB2)

SDB2.3. Sosyal Farkındalık Becerisi

SDB2.3.SB4.Toplumsal normlar hakkında bir anlayış geliştirmek

SDB2.3.SB4.G1. Okulunun, yaşadığı toplumun veya dünyanın bir ihtiyacını/sorununu keşfeder

DEĞERLER:

D9 MERHAMET

D9.3. İnsanı ve doğayı sevmek

D9.3.1. Doğayı korumaya önem verir.

D9.3.2. Doğadaki tüm canlıların yaşam haklarını savunur.

D9.3.3. Hayvanlara karşı duyarlı olur.

D9.3.4. İnsan ve diğer canlılara yardım etmekten mutluluk duyar.

D9.3.5. Doğal yaşamı korumaya ve zenginleştirme ye yönelik etkinliklere gönüllü olarak katılır.

Okuryazarlık Becerileri

OB7. VERİ OKURYAZARLIĞI

OB7.1.Sorular Sorma ve Olası Sonuçları Düşünme

OB7.1. SB1. Verilen bağlamda sorular hazırlamak

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

HAREKET VE SAĞLIK ALANI

HSAB1. Aktif Yaşam İçin Psikomotor Beceriler

HSAB1.2. Küçük Kas Becerileri

HSAB1.2. SB2. El-göz koordinasyonunu gerektiren hareketleri yapmak

HSAB.2. Farklı ebat ve özellikteki nesneleri etkin bir şekilde kullanabilme

a)Çeşitli nesneleri kullanarak özgün ürünler oluşturur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ:

Kavramlar:

Sözcükler:

Materyaller: Kağıt rulo, pekmez, kuş yemi

Eğitim/Öğrenme Ortamları: Bu plan için herhangi bir ortam düzenlemesi gerekmiyor.

Giriş: Öğretmen “Çocuklar çevremizde hangi hayvanlar var? Siz en çok hangi hayvanı seviyorsunuz? Neden? Hayvanları korumak için neler yapıyorsunuz?” gibi sorular sorar. Ardından hikâyeye geçilir.

Hikâye: <https://erkencocuklukegitimi.org/assets/catalogs/kis-geliyor.pdf>

- Çocuklar hikâye dinleme pozisyonunda otururlar.
- Öğretmen kitabı çocuklara doğru tutarak kitap kapağı resminden hikâyenin adını tahmin etmelerini ister.
- Kitabın adı, yazarının ve resimleyeninin adı çocuklara okunur.
- Hikâye resimleri çocuklara gösterilerek ve yazılar parmakla takip edilerek hikâye okunur.

Kış Geliyor!

Candan Teyze'yle Tomtom Amca yaban hayatı koruma parkında çalışıyorlardı. Hayvanlar zaman zaman buraya tatile gelirdi. “Belli ki bu yıl kış erken gelecek.” dedi Candan Teyze. “Haklısın, kuru ot ve samandan yeni yataklar yapmalıyız. Böylece dostlarımız soğuktan korunabilir.” dedi Tomtom Amca. Candan Teyze kendi işlerini bitirmiş, sallanan sandalyesine oturmuş, kocasına kış için bir kazak öriyordu. Kocasının üzerinde kazağın boyunu ölçerken “Bitince çok güzel olacak!” dedi. “Şimdiden çok teşekkür ederim.” dedi Tomtom Amca. “Tomtom, bak aklıma ne geldi, bana yarın çarşıdan bir sürü renkli yün alabilir misin?” dedi Candan Teyze. “Elbette alırım. Hem de ne yapacağını anladım.” İkisi birden gülmeye başladı. “Bizimkilere de çok yakışacak...” Ertesi gün Tomtom Amca, çarşıya gidip bir kamyonet dolusu yünle geri döndü. Hayvanlar da onları içeri taşımalarına yardım etti. Candan Teyze, “İlk önce küçüklerden başlayacağım.” dedi. Tomtom Amca hayvanların ölçülerini alıp dikkatle not ediyor, Candan Teyze'nin kullanacağı yünleri ayırıp ona getiriyordu. Candan Teyze iki tavşana başları ve kuyrukları dışarıda kalmak üzere iki kazak ördü. Kazakları üstlerinde denedi. “Beğendiniz mi kazaklarınızı?” dedi. Tavşanlar, “Beğendik Candan Teyze, çok güzel olmuş!” dediler. Sonra, yılanı çağırdı yanına. “Sana güzel bir çorap öreceğim.” dedi, Tomtom Amca mezurayla yılanın enini boyunu ölçtü. “Merak etme, boynu lastikli olacak. Sen sürünürken de üstünden çıkmayacak.” dedi Candan Teyze. Bu sırada Ayı bir ağaca tırmanmıştı. “Benim sıram ne zaman gelecek? Biliyorsunuz ben kış uykusuna yatacağım!” Candan Teyze, “Merak etme, senin işin uzun.” dedi. Ayı, “Hayır, benim işim uzun değil. Benim işim geniş.” dedi. Candan Teyze, “Haklısın.” dedi. “Sana büyük bir battaniye öreceğim. Hem de üzerinde kocaman bir arı deseni olacak.” Tomtom Amca, “Ben de yardım edeceğim.” dedi. Beraber hızla ördüler battaniyeyi, çok güzel oldu. Ayı da çok beğendi, battaniyenin altına girdiği gibi uykuya dalıverdi. Sıra zürafaya gelmişti. Tomtom Amca zürafaya, “Lütfen boynunu eğer misin, önce kaç tane atkı örmemiz gerekiyor ona bakacağım. Bence on tane yeterli. Ne dersin? Bir de kısa paçalı bahçıvan pantolon öreriş sana.” dedi. Su aygırı ve timsah suda yaşadıkları için giysi istemiyorlardı. Su aygırı, “Bize yapma çünkü ıslanır. Gölde onunla yüzemeyiz.” dedi. Maymunlara bir örnek kazaklar örüldü. Karışmasınlar diye kazakların üzerine her birinin adının ilk harfi işlendi. Sıra kendilerine gelmişti. Tomtom Amca eşine bir atkı ördü. Candan Teyze de eşine bir bere ördü. Sonunda bütün örgüleri

bitirdiler. Ertesi gün öyle bir kar yağdı ki hem de ne kar. Herkes giysilerini giydi. Birlikte ayının yanına gittiler. O da samanların üzerinde mışıl mışıl uyuyordu. Dışarıda lapa lapa kar yağarken hep birlikte bir anı fotoğrafı çektiler.

- Hikâyenin ardından sohbet edilir.
- Hikâyeyi özetlemek isteyen çocuklara fırsat verilir.
- Çocuklardan hikâye hakkında soru üretmeleri istenir. Soru üretmezlerse öğretmen soru sorarak çocuklara model olur. (OB7.1. SB1.)
- Sorulan sorulara çocuklar cevap veremezlerse öğretmen yine model olarak soruları cevaplar.
- Öğretmen “Çocuklar sokakta yaşayan hayvanlara ve kuşlara her zaman yardım etmeliyiz” der. (SDB2.3.SB4.G1.)
- “sizce onlar için neler yapabiliriz?” diye sorar.Gelen cevapları dinledikten sonra kuş yemliği yapacaklarını söyler.

Hareket ve sağlık: Kuş yemliği yapıyorum

- Çocuklar etkinlik masalarına geçerler.
- Çocuklara malzemeleri dağıtır.
- Kuş yemliği yapmaları için onlara rehberlik eder. (HSAB.2.a)
- Pekmezler kağıt rulolara sürülür. Ardından kuş yemlerinin üstüne yapışması sağlanır. (KB2.4.SB1 - KB2.4.SB2.)
- Rulolara ip geçirilir ve ağaçlara asılır.
- Yapılan çalışma çocuklarla beraber değerlendirilir. (D9.3.1 -D9.3.2 -D9.3.3 - D9.3.4 -D9.3.5.)

DEĞERLENDİRME

- Tomtom amca neden çarşıdan bir sürü renkli yün aldı?
- Hayvanlar onlara verilen hediyelere karşı ne hissettiler?
- Su aygırı ve timsah neden kazak istemediler? Sizin için birisi hediye aldığı zaman ne hissedersiniz?
- Kış mevsiminde hayvanlara nasıl yardım edersiniz?” gibi sorular çocuklara sorulur.

FARKLIlaştırma:

Zenginleştirme:Atık malzemelerden kuşlar için suluklar da yapılabilir.

Destekleme:Kuş yemliği yapımında ihtiyacı olan çocuklara rehberlik edilir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI:

Aile Katılımı:Ailelerden çocukları ile hayvanlar için ne yapabilecekleri hakkında sohbet etmeleri istenir. Beraber belirlenen bir etkinlik yapılır.

Toplum Katılımı:Bu planda toplum katılımı bulunmamaktadır.

EK-4 Etik Kurul İzin

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 25.04.2024
Toplantı Sayısı : 13
Karar Sayısı : 122

122- Üniversitemiz İlahiyat Fakültesi, Felsefe Ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyelerinden **Doç. Dr. Halise Kader ZENGİN**'in danışmanlığını yaptığı, yüksek lisans öğrencisi **Nesibe UZUNDAĞ CAN**'ın, "MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitaplarının Değerler Eğitimine Etkisi Bağlamında İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili 22/03/2024 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz İlahiyat Fakültesi, Felsefe Ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyelerinden **Doç. Dr. Halise Kader ZENGİN**'in danışmanlığını yaptığı, yüksek lisans öğrencisi **Nesibe UZUNDAĞ CAN**'ın, "MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitaplarının Değerler Eğitimine Etkisi Bağlamında İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

EK-5 MEB Araştırma İzin



Büyükkalecik İlkokulu Müdürlüğüne



Başvuru No: MEB.TT.2024.004178

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu: 760830

T.C. Kimlik No:

Adı Soyadı: NESİBE UZUNDAĞ CAN

Araştırmanın Adı: MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitaplarının Değerler Eğitimine Etkisi Bağlamında İncelenmesi

Araştırmanın Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Örnekleme / Çalışma Grubu: Öğrenci

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatı: Büyükkalecik İlkokulu

Uygulama Yapılacak Birim: İlkokul

Uygulama Yapılacak İl: AFYONKARAHİSAR

Veri Toplama Aracının Başlığı: "Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanım Ölçeği" Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu, Etkinlik Planları

Araştırma Uygulama İzninin Kabul Tarihi: 07.11.2024

Araştırmanın Uygulama İzninin Bitiş Tarihi: 07.11.2025

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine (2024/41)" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup araştırma uygulama izni AFYONKARAHİSAR İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanmıştır.

NOT: Okul/kurum yöneticileri tarafından "Araştırma Uygulama İzni" belgesinin ve veri toplama araçlarının (araçlardaki maddelerinin) modülde yer alan belge ve araçlarla aynı olduğu kontrol edilmelidir. Belgeler aynı olmadığı durumda araştırma uygulama izni verilmeyecektir.

* Başvuru detayını görüntülemek ve belgeyi doğrulamak için <https://arastirmaiznleri.meb.gov.tr/belge-dogrula> bağlantısını kullanınız.

- Araştırma Uygulama İzinleri Başvuru ve Değerlendirme Sistemi -

Ek-6 Veli Onam Formu

VELİ İZİN FORMU

Sayın veliler,

Ben Nesibe UZUNDAĞ CAN. Ankara Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilimdalı'nda yüksek lisans yapmaktayım. Öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına etkisini tespit etmek amacıyla anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarla bir çalışma yürütmekteyim. Bu çalışma hakkında sizi bilgilendirmek istiyorum. Çalışma öncesinde çocuklara yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanacaktır. Görüşme formunda “iş birliği-yardımlaşma” değerleri ile ilgili 3 “sevgi-hoşgörü” değerleri ile ilgili 4 soru sorulacaktır. Her bir soru için çocuklara ilgili resim gösterilecek, daha sonra resimlerle alakalı yarı yapılandırılmış sorular ön-test olarak sorulacaktır. İlk görüşmeden 2 hafta sonra 12 adet öykü kitaplarını temel alan etkinlik planları uygulanacaktır. Eğitim sürecinin üzerinden iki hafta geçtikten sonra son-test olarak çocuklara yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular tekrar sorulacaktır. Görüşme formundaki soruların cevapları ses kayıt cihazına kayıt edilecektir. Her iki görüşmeden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılıp, değerlendirilecektir. Çocuklarla yapılacak mülakat en fazla 15 dakika sürecektir. Yarı yapılandırılmış görüşme eğitim sürecinin başında ve sonunda olmak üzere 2 kere uygulanacaktır.

Araştırmaya katılım, gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu süreç içerisinde çocuğunuzun ve sizin kimlik bilgileriniz gizli tutulup, herhangi bir kişi, kurum ya da kuruluşla paylaşılmayacaktır. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Bu çalışma çocuklar üzerinde olumsuz etki bırakacak soru ve uygulamalardan uzaktır. Araştırmaya katılım sağlanamaması veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilenmeyecektir. Çocuğunuza bu araştırma hakkında anlayacağı şekilde bilgilendirme yapılacak ve araştırmaya katılımı için rızası alınacaktır. İstedığınız takdirde çocuğunuzun çalışmanın herhangi bir zamanın ayrılmasını sağlayabilirsiniz. Araştırmaya katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Program sürecinde aklınıza takılan herhangi bir durumu bizlerle rahatlıkla paylaşabilirsiniz. Arzu ettiğiniz takdirde, bizlerle iletişime geçerek araştırma sonuçlarıyla ilgili bilgi edinebilirsiniz.

Saygılarımla

Nesibe UZUNDAĞ CAN

Tel:

Eposta:

Velisi bulunduğum anasınıfı öğrencisi’in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.

(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

Tarih:

Veli Adı-Soyadı :

İmza

ÖZET

Bu araştırma MEB Erken Çocukluk Eğitimi öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına etkisini tespit etmektir. Aynı zamanda öykü kitaplarında yer alan değerlerin hangileri olduğunu ve bunlara ne kadar yer verildiğini tespit etmeyi amaçlamıştır.

Öykü kitaplarında yer alan değerleri tespit etmek amacıyla değer kontrol listesi oluşturulmuş ve öykü kitapları Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan değerlere göre incelenmiştir. Veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Öykü kitaplarında en çok yer alan değerlerin sevgi ve yardımseverlik olduğu, en az rastlanan değerlerin ise mahremiyet, adalet, vatanseverlik ve mütevazılık değerleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı değer ifadeleri çocukların anlayacağı şekilde verilirken, bazı değer ifadelerinin ise okul öncesi dönem çocukları için soyut kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öykü kitaplarının çocukların değer kazanımına etkisini tespit etmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çocuklara 6 hafta boyunca 12 adet etkinlik planı uygulanmıştır. Etkinlik planlarında yer alan hikâyeler MEB Erken Çocukluk Eğitimi Öykü Kitapları'ndan seçilmiştir. Çocuklara etkinlik planları uygulanmadan önce ön görüşme olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Ön görüşmeden sonra çocuklara her hafta 2 kitap okunarak toplam 6 hafta boyunca süren 12 adet etkinlik planı uygulanmıştır. Tüm planlar uygulandıktan 2 hafta sonra yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular çocuklara tekrar sorulmuştur. Her iki görüşmeden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre öykü kitaplarının çocukların değer kazanımında etkisi olduğu görülmüştür. Çalışmada ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme formundaki 6 soru puanlandırılarak ön test, son test uygulamaları ile son testten 10 hafta sonra kalıcılık testi uygulaması yapılmıştır. Bu sonuçlara göre öğrencilerin toplam son

test puanlarında artış olduğu gör÷lm÷ştür. Öğrencilerin son test ve kalıcılık testi puanlarına bakıldığında öykü kitaplarının değeri kazanımına kalıcı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din, Eğitim ve Öğretim, Değer, Değerler Eğitimi, Hikâye Kitabı, Okul Öncesi Eğitim.



ABSTRACT

This study aims to determine the impact of the storybooks published by the Ministry of National Education (MoNE) for Early Childhood Education on children's acquisition of values. It also seeks to identify which values are included in these storybooks and the extent to which they are represented.

In order to identify the values included in the storybooks, a value checklist was created, and the storybooks were analyzed based on the values included in the Century of Türkiye Education Model. The data were analyzed using descriptive analysis. It was found that the most frequently represented values in the storybooks were love and helpfulness, while the least represented values were privacy, justice, patriotism, and modesty. The study also found that while some value expressions were presented in ways understandable to children, others remained abstract and difficult to grasp for preschool-aged children.

To assess the impact of the storybooks on children's acquisition of values, a semi-structured interview form was used. A total of 12 activity plans were implemented with children over a 6-week period. The stories included in the activity plans were selected from the MoNE Early Childhood Education Storybooks. Prior to the implementation of the activity plans, a semi-structured interview form was administered to the children as a pre-interview. Subsequently, 2 storybooks were read each week, and a total of 12 activity plans were carried out over the course of 6 weeks. Two weeks after the completion of all the activity plans, the same questions from the semi-structured interview form were asked again. The data obtained from both interviews were analyzed using descriptive analysis. The results of the study indicated that the storybooks had an impact on children's acquisition of values. In addition, the 6 questions in the semi-structured interview form were scored, and a pre-test, post-test, and a retention test

conducted 10 weeks after the post-test were administered. According to these results, an increase was observed in the students' total post-test scores. The comparison of post-test and retention test scores revealed that the storybooks had a lasting effect on value acquisition.

Keywords: Religion, Education and Training, Values, Values Education, Storybooks, Preschool Education.

